Dr. J. GRZYMAŁA GRABOWIECKI

TABLICA SYNCHRONISTYCZNA

ROZWOJU

POLSKI WSPÓŁCZESNEJ

1918 — 1933

SKŁAD GŁÓWNY
L. O. P. P. WARSZAWA, UL. WIERZBOWA 9
I WSZYSTKIE KOMITETY PROWINCJONALNE

Opłata na rzecz L. O. P. P. uiszczona

Kolegom Współtowarzyszom z krótkiej obrony warszawskiej p. Henrykowi Dziubkowskiemu ofiaruje na pamiątkę J. Grabowiecki 24/IV/37

Dr. J. GRZYMAŁA GRABOWIECKI

TABLICA SYNCHRONISTYCZNA

ROZWOJU

POLSKI WSPÓŁCZESNEJ

1918 — 1933

SKŁAD GŁÓWNY
L. O. P. P. WARSZAWA, UL. WIERZBOWA 9
I WSZYSTKIE KOMITETY PROWINCJONALNE

TEGOŻ AUTORA

Polityka Zagraniczna Polski w roku 1924 — Warszawa 1925
La Politica Estera della Polonia nel 1924 — Roma MCMXXV
Polityka Zagraniczna Polski w roku 1925 — Warszawa 1926
Poland's foreign relations since 1919 — The Encyclopaedia Britannica XIII ed. III vol. — 1926 Poland. Political History.
La Politique étrangère de la Pologne. La Pologne contemporaine — Vienne 1926 Polityka Zagraniczna Polski w roku 1926—Warszawa 1928
Polska w stosunkach międzynarodowych Dziesięciolecie Polski Odrodzonej — Kraków-Warszawa 1928

Skrzydła husarza i skrzydła samolotu, hełm z przyłbicą i maska gazowa - to w różnych epokach narzędzia tej samej sprawy: obrony potęgi i pomyślności Państwa

Mościcki

Metoda synchronizacji faktów oddaje przy studjach historycznych poważne usługi przez unaocznienie związków równorzędności i następczości zachodzących między zjawiskami historycznemi. Ale metoda owa w zastosowaniu do współczesności może przynieść zgoła nieoczekiwane korzyści, wykraczające daleko poza dziedzinę zainteresowań ściśle historycznych, jak to wynika z dalszych rozważań.

Pokusiłem się o tę próbę—pierwszą wśród znanych mi literatur dydaktyczno-naukowych europejskich—w stosunku do współczesności polskiej, ściślej: w stosunku do państwowego rozwoju Polski współczesnej, biorąc za punkt wyjścia moment zrzucenia jarzma okupantów w 1918 r. i doprowadzając swą pracę do lipca 1933 r.

Usiłowałem w tych ramach zestawić systematycznie w kategorjach czasu i rozumowych dział życia publicznego wszystkie najważniejsze przejawy państwowości polskiej, dające się ująć w formę daty i cyfry. Ponieważ opierałem się wyłącznie na źródłach, dostarczam autentycznego, usystematyzowanego materjału tym wszystkim, którzy z racji swej działalności zawodowej stykają się z jakiegokolwiek względu z przejawami życia państwowego Polski, więc: mężom stanu, dyplomatom, politykom, urzędnikom, publicystom, historykom, ekonomistom, profesorom, prawnikom i t. d., albo tym, którzy poprostu pragną zdać sobie sprawę z otaczającej ich rzeczywistości i znaleźć klucz do zrozumienia tego czy innego przejawu — a więc w gruncie rzeczy każdemu myślącemu obywatelowi. Oczywiście powstaną, bo powstać muszą, spory o doniosłość tego lub owego przytoczonego lub opuszczanego faktu—ale będą to tylko spory cząstkowe, bowiem doniosłość znakomitej większości uwzględnionych przezemnie faktów musi być uznana za bezsporną.

Najmniej praktycznej, zato najwięcej naukowej wartości posiada być może dział terytorjalny „Tablicy", w którym przedstawiłem po raz pierwszy z niezbędną ścisłością stopniowe narastanie terytorjum Rzplitej pod kątem widzenia zarówno faktów dokonanych, jak i podstaw prawnych rozrastania się Polski między rokiem 1918 a 1923. Natomiast dział chronologiczny

i statystyczny pulsują żywą krwią zainteresowań dnia dzisiejszego.

Ramy chronologiczne „Tablicy“: 1918—1933,—wskazują, że ma być ona bilansem osiągniętych po dziś dzień wyników państwotwórczej pracy naszej, a w granicach tego bilansu, — bilansem działalności poszczególnych rządów. Fakty swą wymową sine ira et studio oddają każdemu sprawiedliwość — wedle zasług lub błędów — wyprzedzając już dziś ostateczną ocenę historji. Sądzę, że dostarczam ostrej broni, miażdżących argumentów politykom, polemistom, propagatorom zarówno idei wspólnej pracy państwowej pomiędzy nieuświadomionymi obywatelami, jak i znaczenia międzynarodowego Polski wśród jeszcze mniej uświadomionych o niej narodów obcych, słowem wszelkiej propagandzie najważniejszych i najistotniejszych wartości Polski.

Mam wreszcie głęboką nadzieję, że „Tablica“ odda znaczne usługi w szkolnictwie przy nauce o Polsce współczesnej, do której nauczycielom brak wszelkich podręczników, a która potraktowana jest z naciskiem w przeprowadzonej obecnie reformie. W umiejętnem zastosowaniu przez podkreślanie momentów bezpośredniego zainteresowania „Tablica“ może stać się wielką pomocą nauczycielom przy zaprawianiu zastępów przyszłych obywateli do myślenia kategorjami państwowemi.

Nadmieniam, że „Tablica“ będzie rokrocznie uzupełniana, przez co zachowa swą aktualną wartość. Zamierzam również w najbliższym czasie opublikować analogiczną tablicę kulturalnego życia Polski współczesnej, uwzględniającą przejawy nauki, sztuki a także i sportu, odgrywającego dziś tak wybitną rolę, oraz tablicę synchronistyczną okresu przejściowego naszych dziejów (1914—1918).

Dla ścisłości wyjaśniam, o ile chodzi o stronę graficzną, że użyto petitu przy składaniu niektórych ustępów „Tablicy“ jedynie ze względów technicznych, bez zamiaru podkreślenia takiej czy innej wartości myślowej tekstu.

Spełniam wreszcie miły dla siebie obowiązek stwierdzenia, że pomysł opracowania „Tablicy“ wyszedł od ojca mego p. Edwarda Grabowieckiego.

Dr. J. G. G.

Wykaz ważniejszych źródeł i opracowań

DZIAŁ I Terytorjalny:

Affanasieff. Matierjały dla gieografji i statistiki Rosiji — St. Petersburg 1861.

Alfabetyczny spis miejscowości i gmin Warszawskiego Generał-Gubernatorstwa, Warszawa 1917.

Allgemeines Verzeichnis der Ortsgemeinden und Ortschaften Oesterreiches, (31 December 1910) Wien 1915.

Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości 1919—23.

Einteilung des G. Gouvernement Warschau u. G. Gouvernement Lublin (b. m. i. r.)

Gemeindelexicon auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 1 December 1910 Berlin 1912 Heft 1 Allenstein.

Gemeindelexicon der im Reichsrate vertretenen Königsreiche u. Länder (Volkszaehlung 31.12.1900) B. XII Galizien

Główny Urząd Statystyczny. Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej Warszawa 1923.

St. Gorzuchowski. Granica Polsko-Litewska w terenie — Warszawa 1928.

Wł. Grabski. Rocznik Statystyczny Królestwa Polskiego — Warszawa 1915.

Jeżegodnik Rosiji t. IV — St. Petersburg 1908.

A. Krzyżanowski i K. Kumaniecki. Statystyka Polski — Kraków 1915

Materjały... podziału państwa na gminy, powiaty i województwa — Warszawa 1930.

Ortschaftsverzeichnis für alle vom Deutschen Reich auf Grund des Versailler Vertrages vom 28 Juni 1919 abgetretenen Gebiete — Berlin 1926

Pierwaja wsieobszczaja pierepis nasielenia rossijskoj imperji 28.1.1897 — t. IV,XVII,XI — St. Petersburg 1903.

St. Raubal. Granica Polsko-Czechosłowacka — Warszawa 1927.

J. Rutkowski. Własność tabularna w Galicji w 1912 (Wiadomości statystyczne o stosunkach krajowych — t. XXV — Lwów 1918)

Sejm wileński 1922 — Wilno 1922.

Spezialortsrepertorium der Oesterreichischen Länder — Wien 1917.

Stołpianskij. Diewiat gubiernij zapadno-ruskawo Kraja — St. Petersburg 1866.

Stosunki rolnicze Królestwa Kongresowego — Warszawa 1918.

Strielbickij. Isczislenie powierchnosti Rossijskoj Imperii — St. Petersburg 1874.

Wł. Studnicki. Ziemia Wileńska — Wilno 1923.

Traktat Pokoju pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonemi i Stowarzyszonemi i Austrją podpisany w St. Germain-en-Laye 10 września 1919. Wyd. Urzędowe—Warszawa 1919

Traktat Pokoju pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonemi i Stowarzyszonemi a Niemcami i protokuł podpisany w Wersalu 28 czerwca 1919 Wydanie Urzędowe Warszawa 1920

Traktat pokoju pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Rosyjską Republiką Sowiecką i Ukraińską Republiką Sowiecką, podpisany w Rydze 18 marca 1921 Wydanie Urzędowe 1921

Wybory do Sejmu w Wilnie 8.1.1922 — Wilno 1922.

Verzeichnis der Ortschaften und Ansiedlungen des Kreises Lublin b. m. i r. w.

DZIAŁ II Chronologiczny:

A. Bełcikowska. Stronnictwa i związki polityczne w Polsce — Warszawa 1925

Dziesięć lat polityki społecznej Państwa Polskiego (1918—1928) — Warszawa 1928

Dr. J. Grzymała Grabowiecki. Polityka zagraniczna Polski w roku 1924—Warszawa 1925
Polityka zagraniczna Polski w roku 1925—Warszawa 1926
Polityka zagraniczna Polski w roku 1926—Warszawa 1928
Poland's foreign relations since 1919. The Encyclopaedia Britannica XIII Edition vol. III 1926 Poland. Political History

Wł. Konopczyński. Sejm 1922—1927 — Kraków 1928

K. W. Kumaniecki. Odbudowa państwowości polskiej — Warszawa-Kraków 1929

St. Kutrzeba. Polska odrodzona 1914-1918. Wyd. III — Warszawa 1928

St. Kutrzeba. Polskie prawo polityczne według traktatów — Kraków 1923

Dr. J. Makowski. Zobowiązania międzynarodowe Polski — Warszawa 1929
Dr. A. Peretiatkowicz. Współczesna Kultura Polska — Poznań 1932
J. Piłsudski. Pisma. Wydanie zbiorowe t. 8 — Warszawa 1932
Ad. Przybylski. Wojna polska 1918—1921 — Warszawa 1930
T. Rzepecki. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 1919 r. — Poznań 1920
T. i W. Rzepeccy. Sejm i Senat 1922-1927 — Poznań 1923
„ " Sejm i Senat 1928-1933 — Poznań 1928
Jan Starzewski. Józef Piłsudski — Warszawa 1930
Fr. Tommasini. La rizurrezione della Polonia — Milano 1925
Z. Wieliczka. Wielkopolska a Prusy w dobie powstania 1918-9 — Warszawa 1933
Wskrzeszenie Państwa Polskiego — Kraków 1925.

Wydawnictwa zbiorowe i perjodyczne.

Album sterników nawy Państwa Polskiego w pierwszem dziesięcioleciu—Warszawa 1929
Dziennik Praw Królestwa Polskiego 1918
Dziennik Praw Państwa Polskiego 1918—1919
Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej 1919—1933
Dziennik Urzędowy Litwy Środkowej
Dziennik Urzędowy Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich
Dziesięciolecie Rzeczypospolitej Polskiej — Warszawa-Kraków 1928
Echo Gdańskie 1925—1932
Encyklopedja prawa obowiązującego w Polsce (Dr. A. Peretiatkowicz.) — Poznań 1923
Epoka
Gazeta Gdańska 1914—1930
Gazeta Polska
Gezetzblatt für die Freie Stadt Danzig
La Pologne Contemporaine — Vienne 1927
Monitor Polski 1918—1932
Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 1920—1927 — Warszawa 1928
Przegląd polityczny 1924—1932
Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. Druki Sejmu Ustawodawczego i Sejmów Ordynaryjnych: I. II i III.
Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Druki Senatu I. II i III Kadencji
Sprawozdania Stenograficzne Sejmowe
Sprawozdania Stenograficzne Senackie
Sprawy obce
Zbiór Dokumentów Urzędowych dotyczących Gdańska t. 7 — Gdańsk 1923-32
Zbiór Traktatów i Konwencji Handlowych zawartych przez Polskę—Warszawa 1925-1927

DZIAŁ III Statystyczny

St. Kruszewski. Majątek Państwa Polskiego — Warszawa 1931
Wł. Woytyński. Die Welt in Zahlen — Berlin t. 7 1925—28
Annuaire International de Statistique Agricole
Annuaire Statistique de la Société des Nations
République Polonaise. Bulletin statistique du Ministère des Finances —Varsovie 1924-33
Rocznik Ministerstwa Skarbu t. I-III — Warszawa 1925-1931
Przedłożenia Rządowe. Preliminarze budżetowe RzeczypospolitejPolskiej
Przedłożenia Rządowe Zamknięcia rachunków Rzplitej Polskiej
Rocznik Statystyki Rzplitej Polskiej I-VIII — Warszawa 1920—1930
Mały Rocznik Statystyczny I-IV — Warszawa 1930-1933
Miesięcznik Statystyczny 1920-22
Kwartalnik Statystyczny 1923-33
Wiadomości Statystyczne 1923-33
Miesięcznik pracy 1921
Statystyka Pracy 1922-33
Handel Zagraniczny Rzplitej Polskiej 1919-33
Rocznik Handlu Zagranicznego Rzplitej Polskiej 1922-32
Statystyka Polski. Pierwszy powszechny spis Rzplitej Polskiej z 30.9.1921

TABLICA SYNCHRONISTYCZNA
ROZWOJU
POLSKI WSPÓŁCZESNEJ

DZIAŁ I TERYTORJALNY.

Ludność w tysiącach.

RZĄD	TERYTORJA WCIELONE W SKŁAD RZECZYPOSPOLITEJ	MOCĄ FAKTÓW: O powierzchni klm. kw.	MOCĄ FAKTÓW: Z ludnością wedle spisu: Rosyjskiego z 28.1 1897	Rosyjskiego stan z 1.1 1909	Austrjackiego z 31.12 1910	Austrjackiego wł. okup. z 15.11 1916	Niemieckiego z 1.12 1910	Niemieckiego kart chleb. z 1917	Władz. woj. Pol. z grudn. 1919	SIŁĄ PRAWA: O powierzchni klm. kw.	SIŁĄ PRAWA: Z ludnością wedle spisu z 30.9 1921
Józef Świerzyński	1. Terytorjum okupacji austrjackiej w Król. Polskiem (Kongresowem), t. z. Gen. Gub. Lubelskie, objęte dn. 1.11 1918 . . .	44.540,0				3.496,0					
Władysław Wróblewski	2. Terytorjum okupacji niemieckiej w Król. Polskiem (Kongresowem), t. z. Gen. Gub. Warszawskie, objęte w drodze umowy z Nacz. Dowódz. Niemieckiem z 11.11 1918 . . .	63.609,7						4.945,4			
Jędr. Moraczewski	3. Terytorjum W. Ks. Poznańskiego, wyzwolone czynem zbrojnym 27.12 1918 i wcielone w skład Rzplitej ustawą inkorporacyjną z 1.8 1919 (linja frontu z 28.6 1919 obejmowała około 20.549,7 klm.² z ludnością 1.261,7 tys.; z terytorjum tego utracono w następstwie około 248 klm.² z ludn. 13,1 tys.) . . . około	20.301,7					1.248,6				
	4. Terytorjum Małopolski zachodniej, wcielone aktem utworzenia „Komisji Rządzącej dla Galicji“ w dn. 10.1 1919, wedle stanu obszaru, na którym odbyły się dn. 26.1 1919 wybory do Sejmu Ustawodawczego . . .	27.911,0			3.223,4						
	5. Terytorjum Śląska Cieszyńskiego, wcielone aktem zatwierdzenia Tymczasowego Rządu Krajowego w Cieszynie dn. 14.1 1919, wedle stanu utrzymanego obszaru (faktycznie zajęto 1.758,3 klm.² z ludn. 294,0, lecz utracono na rzecz Czechosłowacji 749,3 klm.² z ludn. 151,7) . . .	1.009,0			142,3						
Ignacy Paderewski	6. Terytorjum okupacji niemieckiej w powiatach wschodnich gub. siedleckiej (t. z. Etappen-Gebiet), objęte do dnia 19.1 1919 (data uruchomienia sądu okręgowego w Białej Siedleckiej; właściwy obszar powiatów: bielskiego, janowskiego, radzyńskiego i włodawskiego, wynosił 5.158,9 klm.²) . . .	6.487,0		395,8							
	7. Terytorjum okupacji niemieckiej w powiatach zachodnich gub. grodzieńskiej (jednej z t. z. gub. północno-zachodnich b. ces. ros.): Białystok, Sokółka i Bielsk—na podstawie układu z reprezentantami X armji niemieckiej z dn. 5.2 1919 . . .	9.089,0	481,6								
	8. Terytorjum okupacji niemieckiej w powiatach południowych gub. suwalskiej: Suwałki, Augustów i częściowo Sejny (część t. z. Oberbefehlshaberost), objęte do dn. 16.2 1919 (data wyborów do Sejmu Ustawodawczego), wedle linji ustalonej przez Najwyższą Radę Międzysojuszniczą dn. 8.12 1919 (faktycznie zajęto 5.837,9 klm.² z ludn. 278,0,—różnicę utracono na rzecz Litwy)	4.505,2		219,7							
	9. Terytorjum Małopolski wschodniej, zajęte czynem zbrojnym przeciw Ukraińcom, zakończonym dn. 17.7 1919 . . .	50.586,0			4.802,3						
Leopold Skulski	10. Terytorjum zaboru pruskiego, przypadające Polsce ostatecznie z dniem 10.1 1920 t. j. z dniem wejścia w życie Traktatu Pokoju z Niemcami z 28.6 1919 w Wersalu . . .									42.909,5	2.902,3
	11. Terytorjum Pomorza, Prus Zachodnich, Prus Wschodnich i pozostałe obszary W. Ks. Poznańskiego, objęte w wykonaniu Traktatu Wersalskiego między 17.1 a 10.2 1920 . . . około	22.607,8					1.712,5				
Winc. Witos	12. Terytorjum Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy, przyznane decyzją Konferencji Ambasadorów z 28.7 1920 . . .									1.592,0	167,3
	13. Terytorjum Spisza i Orawy, objęte zgodnie z powyższą decyzją, poczynając od 28.7 1920 . . .	583,0			24,3						
	14. Terytorjum „Galicji Zachodniej“, przyznane traktatem z 10.8 1920 w Sèvres, nigdy przez Polskę nieratyfikowanym . . .									30.149,0	3.227,7
	15. Terytorjum regencji kwidzyńskiej (Marienwerder, Prusy Zachodnie), przyznane notą z 12.8 1920, zgodnie z wynikiem plebiscytu w dn. 11.7 1920 . . .									12,4	0,6
	16. Terytorjum regencji olsztyńskiej (Allenstein-Prusy Wschodnie) przyznane notą z 15.8 1920, zgodnie z wynikiem plebiscytu w dn. 11.7 1920 . . .									7,1	0,6
	17. Terytorjum regencji kwidzyńskiej, objęte 27.8 1920, zgodnie z notą Konferencji Ambasadorów z 12.8 1920 . . .	12,4					0,7				
	18. Terytorjum regencji olsztyńskiej, objęte 30.8 1920, zgodnie z notą Konferencji Ambasadorów z 15.8 1920 . . .	7,1					0,7				
	19. Terytorjum Ziemi Wileńskiej, zajęte czynem zbrojnym Gen. Żeligowskiego w dn. 9.10 1920 (t. z. Litwa Środkowa, obejmująca częściowo powiaty: trocki, wileński, święciański i oszmiański) . . .	13.349,0							497,2 ¹)		
	20. Terytorjum Ziem Wschodnich, odzyskanych czynem zbrojnym w wojnie z Sowietami, wedle linji demarkacyjnej umowy o preliminarjach pokojowych z 12.10 1920 . . .	120.578,7	4.204,9								
	21. Terytorjum zaboru rosyjskiego, przypadające Polsce ostatecznie na zasadzie Traktatu Pokoju z Rosją Sow. dn. 18.3 1921 w Rydze:										
	a) B. Król. Polskie (Kongresowe) bez gub. suwalskiej . . .									114.636,7	10.389,0
	b) Ziemie Wschodnie (gub. grodzieńska, części gub. wileńskiej, kowieńskiej, witebskiej, mińskiej i wołyńskiej . . .									122.805,7	4.074,6
Antoni Ponikowski	22. Terytorjum Ziemi Wileńskiej, objęte aktem złączenia z 2.3 1922 na podstawie uchwały Sejmu Wileńskiego z 20.2 1922 i Sejmu Ustawodawczego z 24.3 1922 (obejmuje powiaty objęte wyborami z dn. 8.1 1922) . . .									20.211,0	735,1
Antoni Ponikowski	23. Terytorjum G. Śląska, przypadające zgodnie z notyfikacją z 15.6 1922 decyzji Konferencji Ambasadorów z 20.10 1921, wydanej na podstawie plebiscytu w dn. 20.3 1921 . . .									3.213,4	1.009,0¹)
Art. Śliwiński	24. Terytorjum G. Śląska, objęte dn. 20.6 1922 zgodnie z powyższemi tytułami prawnemi . . .	3.213,4					892,5				
Wł. Sikorski	25. Terytorjum zaboru rosyjskiego i wschodniej Małopolski, zgodnie z uznaniem przez Konferencję Ambasadorów dn. 15.3 1923 wschodnich granic Rzplitej, a w szczególności:										
	a) południowych powiatów gub. suwalskiej (Augustów, Suwałki, część Sejn wedle linji z 8.12 1919 . . .									4.505,2	152,5
	b) „Galicji Wschodniej“ . . .									48.348,0	4.228,2
	Ludność spisana przez władze wojskowe (bez podziału na terytorja) oraz różnica wynikła z obliczania danych przez Gł. Urz. Stat. przy oszacowywaniu ludności Ziemi Wileńskiej i G. Śląska . . .										314,3²)
	Poprawka powierzchni dla całego terytorjum Polski, wynikła z pomiarów planimetrycznych w 1933 r. . . .	245,28								245,28	
		388.635,28								388.635,28	27.201,3

¹) Dane wyliczone przez R. Stat. Pol. 1924. ²) Dane wyliczone przez R. Stat. Pol. 1930.

OBJAŚNIENIE ZNAKOW

Granica obecna Rzeczypospolitej Polskiej (wraz z Gdańskiem)
Dawna granica niemiecko-austrjacka
Granice zaborów
Granice gubernij w zaborze rosyjskim
" regencyj w zaborze niemieckim
" krajów, hrabstw i komitatów w zaborze austrjackim
Granice powiatów w zaborze rosyjskim
" okręgów w zaborze niemieckim
" powiatów politycznych i sądowych w zaborze austrjackim
Granice gmin w zaborze rosyjskim

Na mapie zaboru rosyjskiego

ad § 1 i 21a		Okupacja austrjacka w byłem Królestwie Polskiem	ad § 20	Ziemie Wschodnie
ad § 2 i 21a	płaszczyzna biała	Okupacja niemiecka w byłem Królestwie Polskiem		Ziemia Wilenska (bez Litwy Środkowej)
ad § 6 i 21a		t.z. Etappen-Gebiet okupacji niemieckiej		patrz wykresy od § 1, 2, 6 i 7
ad § 7 i 21b		powiaty: sokólski, białostocki i bielski	ad § 21	Ziemie Wschodnie
ad § 8 i 25a		część t.z. Oberbefehlshaberost	ad § 22	Ziemia Wileńska
ad § 19		Litwa Srodkowa	ad 25a	patrz wykres ad § 8

Na mapie zaboru niemieckiego

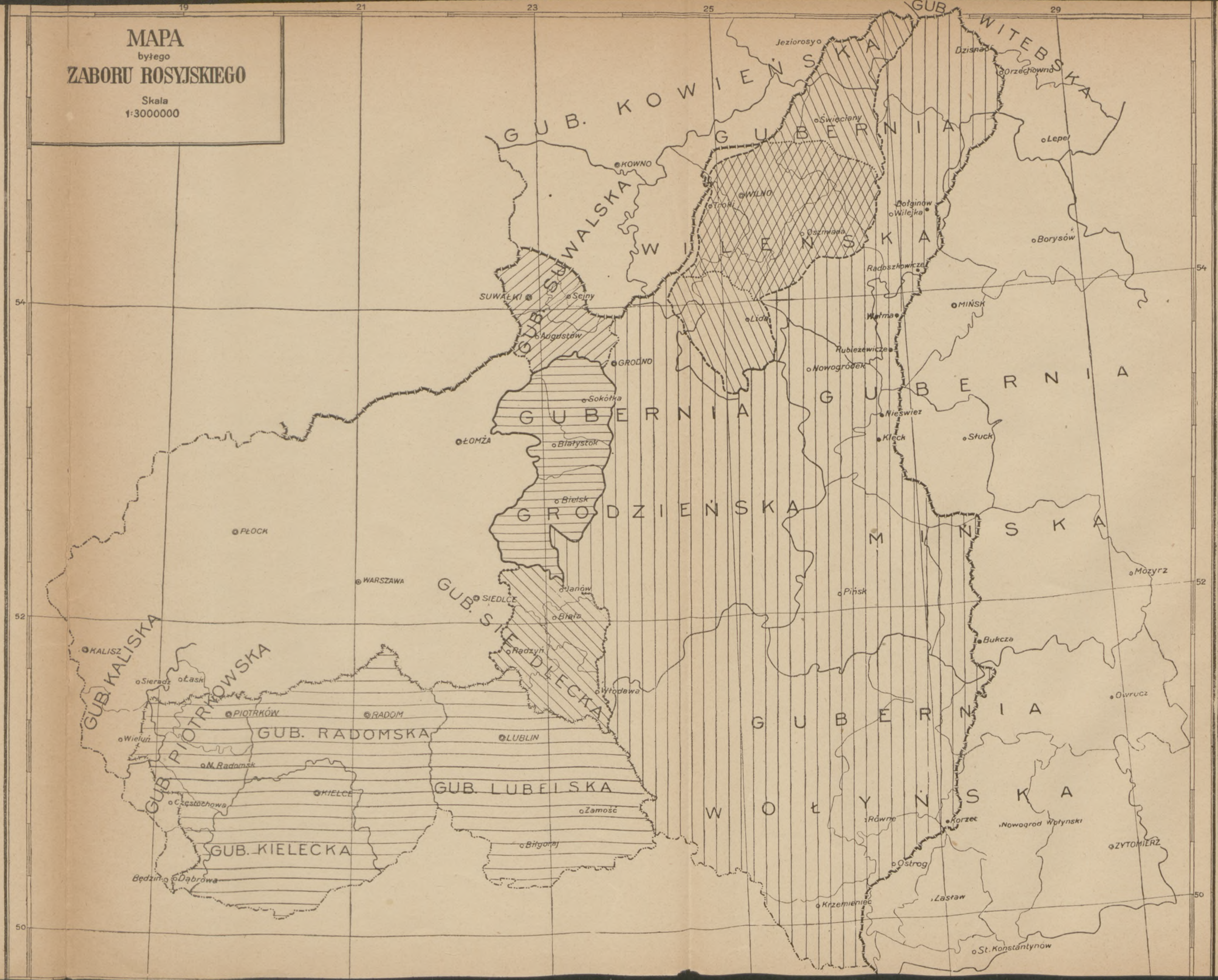
ad § 3		Terytorjum odebrane przez powstanie Wielkopolskie	ad § 11	Terytorja objęte w wykonaniu traktatu Wersalskiego
	płaszczyzna biała	utracone w następstwie	ad § 15 i 17	część regencji kwidzyńskiej
ad § 10		terytorja wskazane ad § 3 i 11	ad § 16 i 18	część regencji olsztyńskiej

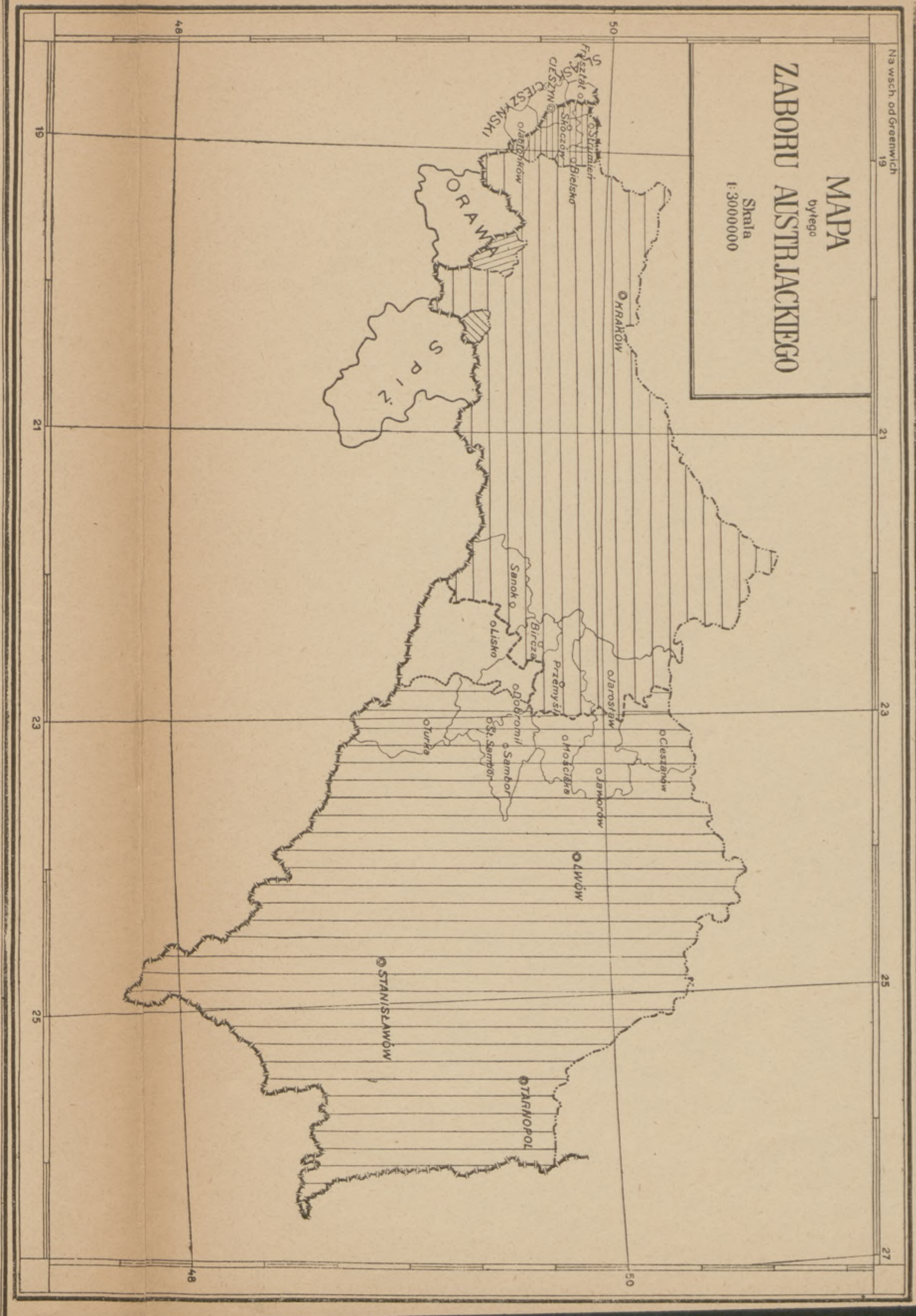
ad § 23 i 24 — Górny Śląsk

Na mapie zaboru austrjackiego

ad § 4		część zachodnia Małopolski	ad § 13 i 12	Orawa
ad § 5 i 12		Śląsk Cieszyński		Spiż
ad § 9		oraz powiaty: Lisko i Dobromil (płaszczyzna biała) - część wsch. Małopolski	ad § 14	patrz wykres ad § 4 oraz powiaty: Lisko i Dobromil (płaszczyzna biała)
ad § 12		patrz wykresy ad § 5 i 13	ad 25 b	t. z. „Galicja Wschodnia"

Mapy zaborów, oraz objaśnienie wyk. rys. kartograf.
A. Kwiatkowski

TABLICA SYNCHRONISTYCZNA ROZWOJU POLSKI WSPÓŁCZESNEJ

DZIAŁ II CHRONOLOGICZNY

ROK	GŁOWA PAŃSTWA	RZĄDY		WŁADZE USTAWODAWCZE		USTAWODAWSTWO					UMOWY MIĘDZYNARODOWE			CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	GDAŃSK	ROK
		PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	SEJM	SENAT	KONSTYTUCYJNE I PODSTAWOWE	ADMINISTRACYJNE	SĄDOWNICZE	GOSPODARCZE	SPOŁECZNE	POLITYCZNE	GOSPODARCZE	PRAWNE, KONSULARNE I IN.			
	JÓZEF PIŁSUDSKI, Naczelnik Państwa. 14.11 1918—9.12 1922. „Wskrzesiciel Państwa Polskiego, Twórca i Wódz Armji Polskiej, Marszałek Józef Piłsudski urodzony w ziemi Wileńskiej, zesłany na Sybir w 19-tym roku życia. Po powrocie wstąpił do P. P. S. W 1905 r. zorganizował walkę zbrojną z caratem. Potem stworzył związek strzelecki — z nim wyruszył z Krakowa 6/VIII 1914 na oswobodzenie zaboru rosyjskiego. Po opuszczeniu przez Moskali rubieży Rzeczp., skierował wszystkie swe siły przeciwko Niemcom i Austryjakom. 20.VII 1917 wywieziony do Magdeburga. Wrócił w listopadzie 1918 i 11 t. m. objął władzę nad wskrzeszonem Państwem. Stworzył rząd, zwołał Sejm Ustawodawczy, orężem wykreślił granice Polski. W 1920 odparł najazd bolszewicki. Od 1926 r. dąży całą potęgą swej woli do naprawy Konstytucji. Jego geniusz pozwolił narodowi polskiemu dokonać w krótkim czasie olbrzymiego dzieła. Stawiane Jemu pomniki są jednocześnie pomnikami Miłości Ojczyzny!" *(W. Sieroszewski)* Józef Piłsudski, Pierwszy Naczelnik Państwa, Pierwszy Marszałek Niepodległej Polski, urodził się 5 grudnia 1867 r. we wsi Zułowie pow. Święciańskiego ziemi Wileńskiej z rodziców Józefa i Marji z Bilewiczów. Po ukończeniu szkół średnich w 1885 wstąpił na uniwersytet w Charkowie, gdzie niebawem staje na czele ruchu niepodległościowego młodzieży polskiej. W 1888 za działalność swą zostaje skazany na pięcioletnie zesłanie na Syberję. Po powrocie do Warszawy w 1892 przyjmuje udział w pracach Polskiej Partji Socjalistycznej, w której łonie rzuca hasło zjednoczenia ideałów socjalistycznych z narodowymi i zostaje jednym z kierowników odłamu dążącego do niepo-	I. 14.11 1918 — 17, 11 1918 IGNACY DASZYŃSKI (życ. patrz Sejm).	Nie utworzył gabinetu.			14.11 Dekret J. Piłsudskiego o republ. formie ustroju Polski.								14.11 Rada Regencyjna przekazuje całkowitą władzę państwową J. Piłsudskiemu. 16.11 Rząd Polski notyfikuje Państwom istnienie Państwa Polskiego.		
1918		II. 17.11 1918 — 16.1 1919 JĘDRZEJ MORACZEWSKI. Prezes Rady Ministrów i Minister Komunikacji (dym. 29.12 1918). Ur. 13.1 1870 w Trzemesznie w wojew. Poznańskiem; w 1893 ukończył studja inżynierji we Lwowie. Obok pracy zawodowej poświęcił się pracy ideologicznej w partji Socjal. Demokr. i działalności oświatowej na terenie uniwersytetu ludowego. Poseł do parlamentu wiedeńskiego w 1907, obierany kolejno do 1918. Po internowaniu Marszałka Piłsudskiego obejmuje kierownictwo P. O. W. Minister Komunikacji w rządzie lubelskim; po dymisji swego gabinetu obrany Posłem na Sejm Ustawodawczy i I-y Ordynarjny; Minister Robót Publicznych w gabinetach: Skrzyńskiego i Piłsudskiego.	Ministrowie mianowani 18.11 1918 Spr. Wewn. Stan. Thugutt Spr. Zagr. Leon Wasilewski W. R. i O. P. Ksaw. Prauss Sprawiedl. Leon Supiński (dym. 2.9 1919) Rol. i D. Kor. Fran. Wojda (dym. 29.12 1918) Pr. i Op. Sp. Bron. Ziemięcki Ochr. K. i S. P. Med. Downarowicz Poczt i Tel. Tom. Arciszewski Prz. i Handlu Jerzy Iwanowski bez teki Winc. Witos (dym. 29.12 18) „ „ Tom. Nocznicki „ „ Marj. Malinowski Kier. M. Sk. Wł. Byrka Zdr. Publ. 13.12 1918 Dr. Wit. Chodźko Aprow. Ant. Minkiewicz (dym. 30.9 19) 29.12 1918 Rol. i D. P. Błaż. Stolarski „ „ „ Rob. Publ. Józ. Pruchnik (dym. 31.7 1919)			22.11 Dekret J. Piłsudskiego o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej. 28.11 Dekret J. Piłsudskiego o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego.	5.12 Dekret o utworzeniu Ministerstwa Sztuki i Kultury. 8.12 Ustawa Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej. 30.12 Dekret o utworzeniu Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników.	24.12 Dekret o tymczasowym statucie palestry polskiej.		23.11 Dekret o 8-o godzinnym dniu pracy.				21.11 Niemcy uznają Polskę de facto, wysyłając posła Hr. Kesslera. 22.11 Oswobodzenie Lwowa z rąk ukraińskich. 23.11 Regularne wojska polskie występują do walki z Ukraińcami. 3.12 Sejm dzielnicowy w Poznaniu. 10.12 Utworzenie tymczasowego Rządu Krajowego w Cieszynie. 15.12 Hr. Kessler opuszcza Warszawę. 23.12 Rząd litewski żąda od Polski uznania niezawisłości Litwy ze stolicą w Wilnie. 27.12 Powstanie w Wielkopolsce; objęcie władzy przez Narodową Radę Ludową.		1918
			„ „ „ Komunik. Stan. Stączek „ „ „ bez teki Franc. Wójcik							3. 1 Dekret tym. o urządzeniu i działalności Insp. Pracy; ob. do 30.I.1928.				5. 1 Pułkownik Januszajtis usiłuje dokonać zamachu stanu. 15. 1 Zaproszenie Polski do udziału w Konferencji Pokojowej.		
		III. 16.1 1919 — 9.12 1919 IGNACY PADEREWSKI. Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Zagranicznych. Ur. 6.11 1860 w Kuryłówce na Podolu. Obdarzony zdolnościami wirtuozowskiemi i kompozytorskiemi, ukończył w 1878 konservatorjum w Warszawie; od 1888 wstąpił w erę swej sławy artystycznej, uznany jednogłośnie przez krytyków Europy i Ameryki za największego pianistę świata. W 1915 członek Komitetu Polskiego w Vevey. Członek Komitetu Narodowego w Paryżu, a w 1917—19 jego przedstawiciel w St. Zjednoczonych. Osobistym wpływem swym na Prezydenta Wilsona przyczynia się do zredagowania artykułu 13 orędzia z 22.1 1917. W 1918 przybycie jego do Poznania daje hasło do powstania w Wielkopolsce. Pierwszy delegat Polski na Konferencję Pokojową, podpisał Traktat Wersalski; po dymisji swego gabinetu był delegatem przy Lidze Narodów. Fundator Pomnika Grunwaldzkiego w Krakowie, dobrodziej wielu instytucji społecznych i dobroczynnych. Obsypany zaszczytami i godnościami całego świata.	Spr. Wew. St. Wojciechowski Prz. i Handl. Kaz. Chącia (dym. 12.8 1919) Rol. i D. P. St. Janicki (dym. 30.9 1919) Pr. i Op. Sp. Jerzy Iwanowski Poczt i Tel. Hub. Linde Kult. i Szt. Zen. Przesmycki Skarbu Józ. Englich (dym. 4.4 1919) Zdr. Publ. Dr. Tom. Janiszewski Kier. M. Kom. Jul. Eberhardt Repr. M.S.W. Puł. Wroczyński (dym. 27.2 19) Spraw., Rob. Publ. i Apr. — jak dotychczas. W. R. i O. P. 20.1 1919 Dr. Jan Łukasiewicz			10. 1 Statut Komisji Rządzącej dla Galicji, Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza. 29. 1 Dekret o jednorazowej daninie majątkowej. 4. 2 Dekret o samorządzie miejskim. 4. 2 Dekret o tymcz. ordynacji powiatowej. 5. 2 Dekret o podatku majątkowym. 5. 2 Dekret o podatku od zysków wojennych.	16. 1 Dekret o utworzeniu Ministerstwa Robót Publicznych. 30. 1 Dekret o utworzeniu Głównego Urzędu Likwidacyjnego. 30. 1 Ust. o tymczasowym Wydziale Samorządowym dla Galicji. 7. 2 Dekret o utworzeniu Pocztowej Kasy Oszczędności. 7. 2 Dekret o utworzeniu Najwyższej Izby Kontroli Państwa.	7. 2 Dekret o utworzeniu sądów dla nieletnich; ob. do 1.1 1929. 7. 2 Dekret o utworzeniu Prokuratorji Gen. Rzplitej Polskiej. 8. 2 Dekret o ustroju Sądu Najwyższego; ob. do 1.1 1929. 8. 2 Dekret o obrońcach sądowych; ob. do 1.11 1932.	16. 1 Dekret o tymczasowej ochronie lasów. 5. 2 Statut Państw. Banku Rolnego 7. 2 Dekret o rejestrze handlowym 8. 2 Dekret o miarach.	11. 1 Dekret o obowiązk. ubezpieczeniu na wypadek choroby. 16. 1 Dekret o ochronie lokatorów; ob. do 28.6 1919. 7. 2 Dekret o obowiązku szkolnym.				18. 1 Otwarcie Kongresu Pokojowego w Paryżu. 23. 1 Czeskie wojska atakują wojsko polskie na Śląsku Cieszyńskim. 26. 1 Powszechne wybory do Sejmu Ustawodawczego. 30. 1 Stany Zjednoczone uznają Polskę de iure. 1. 2 Ugoda z Czechami w Paryżu w sprawie Śląska Cieszyńskiego. 9. 2 Otwarcie Sejmu Ustawodawczego. 12. 2 Utworzenie Komisji spraw polskich na Konferencji Pokojowej. 16. 2 Zawieszenie broni z Niemcami w Wielkopolsce. 18. 2 Pierwsze walki z bolszewikami. 20. 2 Sejm powierza J. Piłsudskiemu urząd Naczelnika Państwa. 23. 2 Czesi wznawiają walki na Śląsku Cieszyńskim. 24. 2 Francja uznaje Polskę de iure. 25. 2 Anglja uznaje Polskę de iure. 27. 2 Włochy uznają Polskę de iure. 6. 3 Belgja uznaje Polskę de iure. 7. 3 Nominacja Generalnego Delegata Rządu dla Galicji. 30. 3 St. Apostolska uznaje Polskę de iure. 4. 4 Układ z Niemcami co do przepuszczenia wojsk gen. Hallera. 15. 4 Rozwiązanie Komitetu Narodowego w Paryżu. 19. 4 Wojsko polskie zajmuje Wilno. 22. 4 Odezwa Naczelnego Wodza do ludności b. W. Ks. Litewskiego. 25. 4 Dr. Saulys przybywa na czele misji litewskiej do Warszawy. 18. 5 Niemcy uznają Polskę de iure. 22. 5 Misja litewska opuszcza Warszawę. 28. 5 Czechosłowacja uznaje Polskę de iure. 21. 6 Rumunja uznaje Polskę de iure. 25. 6 Rada Najwyższa upoważnia Polskę do zajęcia „Galicji Wschodniej" po Zbrucz. 17. 7 Wojsko polskie uwalnia całą Wschodnią Małopolskę od nieprzyjaciela. 18. 7 Rada Najwyższa wykreśla linję wojskowej delimitacji z Litwą („linja Foch'a"). 8. 8 Wojska polskie zajmują Mińsk. 1. 9 Złączenie wojsk gen. Hallera z armją polską. 27. 9 Rada Najwyższa proponuje Polsce i Czechosłowacji plebiscyt. 17.10 Nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Włochami. 22.10 Delegacja Rządu Łotewskiego w Warszawie. 1.11 Opanowanie Lwowa przez Ukraińców. 1918 21.11 Projekt Mocarstw o 25 let. mandacie Polski w „Galicji Wschodniej". 8.12 Deklaracja Rady Najwyższej w sprawie tym. granic wschodnich Polski („Linja Curzon'a).		
1919			27. 2 1919 Spr. Wojsk. Gen. por. Józ. Leśniewski (dym. 9.8 1920) 4. 4 „ Skarbu St. Karpiński (dym. 31.7 1919) 31. 7 „ Skarbu Dr. Leon Biliński „ „ „ Rob. Publ. Inż. T. Jasionowski 12. 8 „ P. i H. Inż. Ign. Szczeniowski 16. 8 „ B. Dziel. Prus. Pos. Wł. Seyda 2. 9 „ Spraw. Bron. Sobolewski 30. 9 „ Kier. M. Aprow. Osk. Sobański (dym. 5.11 1919) „ „ „ Kier. M. Rol. i D. P. Zyg. Chmielewski 5.11 „ Aprow. St. Śliwiński (dym. 12.1 1921)	SEJM USTAWODAWCZY z wyborów z 26.1 1919 Zasiada od 10.2 1919 do 27.11 1922 Marszałkowie: 1) FERDYNAND RADZIWIŁŁ 10.2 1919 — 14.2 1919 2) WOJCIECH TRĄMPCZYŃSKI 14.2 1919 — 27.11 1922 Urodz. 8.2 1860 w Dębłowie pod Gnieznem, odbył studja prawnicze w Berlinie i Wrocławiu, zakończone egzaminem państwowym w 1886. Został adwokatem w Poznaniu. Walczył z Niemcami o język i ziemię polską. Obrany w 1900 radnym miejskim w Poznaniu otrzymał mandat prezesa Koła Polskiego. W 1910 został posłem Sejmu pruskiego; jako parlamentarzysta zasłynął. Od 1918 był prezesem Regencji Ks. Poznańskiego aż do przyłączenia Wielkopolski do Rzplitej.		13. 2 Uchwała o zasadach emisji biletów państwowych i zaciąganiu pożyczek zagranicznych. 20. 2 Sejm Ustawodawczy powierza Urząd Naczelnika Państwa J. Piłsudskiemu i uznaje siebie za władzę suwerenną („Mała Konstytucja"). 8. 4 Ust. o nietykalności członków Sejmu Ustawodawczego. 1. 8 Ust. o przywróceniu orderu Virtuti Militari. 1. 8 Ust. o godłach i barwach Rzp. Pol.; ob. do 28.3 1928. 1. 8 Ust. o tymcz. organizacji zarządu b. dzielnicy pruskiej (ust. inkorporacyjna).	7. 3 O Administracji Państwowej w Galicji (Rozp. Rady Min.) 11. 4 Dekret o utworzeniu Głównego Urzędu Zaopatrywania Armji. 22. 7 Ust. o utworzeniu Gł. Urzędu Ziemskiego. 24. 7 Ust. o Policji Państwowej; ob. do 28.3 1928. 25. 7 Ust. o osobistych świadczeniach wojennych. 31. 7 Ust. o tymczasowej organizacji Władz Skarbowych. 2. 8 Ustawa o tymczasowej organizacji Władz Adm. II Instancji w b. zaborze rosyjskim. 28. 8 O organizacji Władz Administracyjnych I Instancji w b. zaborze rosyjskim (Rozp. Rady Min.)	3. 6 Ust. o utworzeniu Komisji Kodyfikacyjnej. 30. 6 Ust. o sądach doraźnych. 26. 7 O sądach dla nieletnich (rozp. Min. Sprawiedl. w wyk. dekr. z 7.2 1929). 29. 7 Ust. o tymczasowem sądownictwie wojskowem. 31. 7 Ust. o utworzeniu Prokuratorji Gen. Rzplitej; ob. do 1.1 1925.	18. 7 Ustawa o pomocy państwowej na odbudowę gospodarstw zniszczonych przez wojnę; ob. do 13.6 1924. 4.11 O taryfie celnej (rozp. Min. Skarbu i P. i Handlu; ob. do 13.7 1924).	28. 6 Ust. o ochronie lokatorów (ob. do 12.1 1921). 10. 7 Ust. o zasadach reformy rolnej. 19. 7 Ust. sanitarna. 1. 8 Ust. o załatwianiu zatargów zbiorowych między pracodawcami i pracownikami rolnymi.	28. 6 Tr. Pokoju z Niemcami, podp. w Wersalu; ob. od 10.1 1920. 28. 6 Tr. o ochronie mniejszości narodowych z Głównemi Mocarstwami, podp. w Wersalu; ob. od 10.1 1920. 10. 9 Tr. Pokoju z Austrją, podp. w St. Germain-en-Laye; ob. od 22.8 1924. 25.11 Um. o wycofaniu wojsk okupacyjnych z Niemcami, podp. w Berlinie. 27.11 Tr. Pokoju z Bułgarją, podp. w Neuilly-sur-Seine; nie ratyfikowany.		28. 6 Przystąpienie do II Konw. Czerw. Krzyża o chorych i rannych z 6.7.1906 w Genewie; ob. od 15.7 1920 do 29.12 1932. 3. 9 Konw. emigracyjna z Francją, podp. w Warszawie; ob. od 28.6 1920. 10.10 Przystąpienie do międz. konwencji o ochronie własności przemysłowej, podp. w Paryżu 20.3 1883; ob. od 10.11 1919 do 22.11 1931. 13.10 Międz. konwencja lotnicza, podp. w Paryżu; ob. od 5.1 1925.		19. 3 Protest Lloyd George'a w Radzie Najwyższej przeciw przyłączeniu Gdańska do Polski.	1919

ROK	GŁOWA PAŃSTWA
1919 1920	dległości Polski. Od 1894 redaguje tajne pismo „Robotnik". W 1900 zostaje ponownie aresztowany, osadzony w Cytadeli Warszawskiej i wywieziony do Petersburga, skąd udaje mu się uciec. W 1901 przybywa do Krakowa. W latach 1905—6 organizuje akcję bojową na terenie zaboru rosyjskiego. Od 1908 rozpoczyna pracę wojskowo-organizacyjną na terenie zaboru austryjackiego. Jest jednym z założycieli Związku Walki czynnej. W 1910 tworzy Związek Strzelecki. Po wybuchu wojny światowej uznaje, iż dla Polaków nadeszła godzina czynu, którym mają zadokumentować swe prawo do niepodległego życia wobec innych narodów. Zwołuje drużyny strzeleckie, formując z nich I Brygadę Legjonów, na której czele wkracza do Królestwa Polskiego i walczy do 1916 w Kieleckiem, Radomskiem, Lubelskiem, na Wołyniu oraz na Podhalu. Równocześnie tworzy w zaborze rosyjskim Polską Organizację Wojskową. Nie mogąc uzyskać od państw centralnych wiążących decyzji w sprawie przyszłości Niepodległej Polski, porzuca Legjony 26 września 1916 i poświęca się w całości pracy konspiracyjnej w P.O.W. Zostaje powołany do Tymczasowej Rady Stanu utworzonej na podstawie deklaracji austryjacko-niemieckiej z 5 listopada 1916. Pracuje na jej terenie od 10 stycznia do 24 czerwca 1917 jako Szef Departamentu Wojskowego. Widząc nieszczerość intencji okupantów, ponownie odsuwa się od współpracy z nimi i wzmaga swą działalność niepodległościową. Zostaje aresztowany przez Niemców 22 lipca 1917 i osadzony w Magdeburgu. Uwolniony po wybuchu rewolucji w Niemczech, powraca 10 listopada 1918 do Warszawy, 11 listopada przejmuje od Rady Regencyjnej władzę wojskową, a 14 listopada obejmuje całkowitą władzę zwierzchnią w Państwie jako jego Naczelnik i Wódz Naczelny Armji. Zwołuje 9 lutego 1919 Sejm Ustawodawczy, który powierza mu 20 lutego dalsze sprawowanie władzy Naczelnika Państwa. W kwietniu 1919 uwalnia Wileńszczyznę od wojsk sowieckich, do 17 lipca oswabadza Wschodnią Małopolskę z rąk Ukraińców. Dnia 19 marca 1920 przyjmuje nadaną mu uchwałą Komisji Weryfikacyjnej godność Pierwszego Marszałka Polski. W początkach 1920 podejmuje kampanję przeciw Rosji Sowieckiej i aby uprzedzić jej przygotowania do rozstrzygającego natarcia zajmuje Ukrainę z Kijowem. Dywersyjne ataki Sowieckie na Białej Rusi doprowadziły do odwrotu wojsk polskich na linję Wisły. Wówczas organizuje Armję Ochotniczą, przegrupowuje swe siły, uderza z nad Wieprza

	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	SEJM	SENAT
IV	13.12 1919 — 9.6 1920 LEOPOLD SKULSKI. Ur. 15.11 1878 w Zamościu; słuchacz kursów farmaceutycznych w Warszawie; w 1906 otrzymał dvplom inżyniera chemji w Karlsruhe. Zorganizował „Sokoła" w Łodzi, stworzył w 1915 „Zjednoczenie Narodowe". W 1916 prezydent Łodzi. W 1919 poseł na Sejm Ustawodawczy z ramienia swej partji, odegrał czynną rolę w życiu parlamentarnem. Po dymisji swego gabinetu, Minister Spraw Wewnętrznvch w pierwszym gabinecie Witosa. W 1923 połączył „Narodowe Zjednoczenie Ludowe" z „Piastem", poczem usunął się z widowni. Od 1925-go członek Trybunału Stanu.	Skarbu — Pos. Wł. Grabski Sprawied. — Jan Hebdzvński W. Rel. i O. P. — Tad. Łopuszański P. i Handlu — Ant. Olszewski Rol. i Dóbr P. — Pos. dr. Fran. Bardel Kol. Żel. — Dr. Kaz. Bartel (dym. 13.12 1920) Poczt i Tel. — Lud. Tołłoczko Rob. Pub. — Pos. Ant. Kędzior Pr. i Op. Sp. — Ed. Pepłowski Kier. Spr. Zagr. — Dr. Wł. Wróblewski (dym. 16.12. 1919) Spr. Wewn., Spr. Woj., Aprow. i b. Dz. Prus.— jak dotychczas. 16.12 1919 — Spr. Zagr. St. Patek 31. 1 1920 — Kier. M. Zdr. Pub. dr. Wit. Chodźko.	KLUBY POLITYCZNE. PRAWICA Klub Pracy Konstytucyjnej prez. Jan Kanty Fedorowicz Związek Ludowo-Narodowy prez. Wojc. Korfanty, dr. Stan. Głąbiński Polskie Zjednoczenie Ludowe (rozwiązane w sierpniu 1919) Narodowe Zjednoczenie Ludowe (powstało 31.7 1919) prez. dr. Edw. Dubanowicz Leop. Skulski Narodowo-Chrześcijańskie Stronnictwo Lud. (rozwiązane w lecie 1920) prez. dr. Edw. Dubanowicz Zjednoczenie Mieszczańskie (zorganizowane w lecie 1919) prez. Al. de Rosset CENTRUM Polskie Stronnictwo Katolicko-Ludowe prez. dr. Ant. Matakiewicz Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast" prez. Winc. Witos Jan Dębski (przejściowo)	
V	23.6 1920 — 24. 7 1920 WŁADYSŁAW GRABSKI. Prezes Rady Ministrów i Minister Skarbu (dym. 24.11 1920). Żvciorys patrz Rząd XIII.	Spr. Zagr. — Eus. ks. Sapieha (dym. 24.5 1921) Rol. i Dóbr. P. — Dr. Franc. Bujak Rob. Publ. — Gabr. Narutowicz Kier. M. S. W. — Józ. Kuczyński Kier. M. Spr. — dr. Jan Morawski Kier. M. P. i H. — Ant. Olszewski (dym. 26.6 20) Spr. Wojsk., W. R. i O. P., Kol. Żel., Poczt i Tel., Aprow. i Zdr. Pub.—jak dotychczas. 26.6 1920 — P. i Hand. Inż. Wies. Chrzanowski (dym. 24.11 1920) 3.7 „ — Kier. Min. b. Dziel. Prus. Wł. Kucharski.	LEWICA Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie" prez. Bł. Stolarski Polskie Stronnictwo Ludowe Lewica prez. Jan Stapiński Stronnictwo Radykalno-Chłopskie ks. Eug. Okoń Narodowo - Chrześcijański Klub Robotniczy (powstał w lecie 1919) prez. Wł. Herz Edm. Bigoński Ludomir Czerniewski	
VI	24.7 1920 — 13.9 1921 WINCENTY WITOS. Ur. 22.1 1874 w Wierzchosławicach pow. Tarnowskiego. W 1900 został wójtem swej gminy. Wybrany w 1905 do Rady Powiatowej w Tarnowie, w 1908 do Sejmu galicyjskiego, w 1911 do parlamentu austryjackiego,—reprezentował wszędzie ideę niepodległości Polski. Minister bez teki w gabinecie Moraczewskiego. Obrany posłem na Sejm Ustawodawczy, stanął na czele Polskiego Stronnictwa Ludowego, zarówno klubu parlamentarnego jak i Rady Naczelnej i Zarządu Głównego. Po dymisji swego trzeciego zkolei gabinetu pozostaje na stanowisku prezesa „Piasta". Zamieszany w proces polityczny „Centrolewu" i skazany przez sądy Rzplitej na więzienie wyjechał z granic kraju.	Wiceprem. — Ignacy Daszyński (dym. 4.1 1921) Spr. Wewn. — Leop. Skulski (dym. 28.6 21) Sprawied. — St. Nowodworski (dym. 19.6 1921) W. R. i O. P. — Mac. Rataj Rol. i Dóbr. P. — Jul. Poniatowski (dvm. 17.2 1921) Poczt i Tel. — Dr. Wł. Stesłowicz Pr. i Op. Sp. — Edw. Pepłowski (dym. 5.3 21) b. Dz. Pr. — Wł. Kucharski (dym. 17.7 21) kier. M.K. i Szt. — Jan Heurich (dym. 11.7 1921) Spr. Zagr., Skarbu, Spr. Wojsk., Kol. Żel., Rob. Pub., Aprow., P. i Han., Zdr. Pub. — jak dotychczas. 9. 8 1920 — Spr. Woj. gen. por. Kaz. Sosnkowski 26.11 „ — Skarbu dr. Jan Kan. Steczkowski 26.11 „ — P. i H. inż. Stef. Przanowski 13.12 „ — Kol. Żel. inż. Zvgm. Jasiński 12. 1 1921 — Apr. Bol. Grodziecki (d. 7.5 21)	Narodowa Partja Pracy Narodowa Partja Robotnicza (zorganizowana 23.5 1920) prez. dr. Bol. Fichna Ad. Chądzyński Związek Polskich Posłów Socjalistvcznych prez. Ign. Daszyński Norb. Barlicki Stronnictwo Komunistyczne MNIEJSZOŚCI NARODOWE Niemieckie Stronnictwo Ludowe Wolny Związek Posłów Narodowości Żyd. Rady Ludowe	

	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE	UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE
IV	20. 1 Ust. o obywatelstwie Państwa Polskiego.	30. 1 Ust. o zniesieniu Sejmu i Wydziału Krajowego b. Galicji. 26. 3 Ust. o założeniu Pol. Państwowej Loterji Klasowej. 19. 5 Ust. o Poczt. Kasie Oszczędności; ob. do 30.6 1924.	10. 5 O postępowaniu karnem dla siły zbrojnej (Rozp. Rady Min.) 29. 5 Ust. spadkowa.	2. 3 Ust. o odbudowie wsi, miast i miasteczek. 23. 3 Ust. o nadzorze nad przedsiębiorstwami bankowemi; ob. do 1.1 1925. 28. 5 Ust. o polskich statkach handlowych morskich.	18.12 Ust. o czasie pracy w przemyśle i handlu. 23. 4 Ust. o ograniczeniu w sprzedaży napojów alkoholowych. 7. 5 Ust. o likwidacji serwitutów w b. Król. Kongresowem. 19. 5 Ust. o obowiązkowem ubezpieczeniu na wypadek choroby. 4. 6 Ust. o tymczasowym ustroju władz szkolnych.
V	1. 7 Ust. o utworzeniu Rady Obrony Państwa. 15. 7 Ust. Konstytucyjna o Statucie Organicznym woj. Śląskiego. 16. 7 Ust. o podatku od kapitałów i rent. 16. 7 Ust. o państwowym podatku dochodowym i majątkowym.			15. 7 Ust. o obrocie towarowym z zagranicą.	2. 7 Ust. o zwalczaniu lichwy wojennej. 6. 7 Ust. o organizacji Urzędów Ziemskich. 13. 7 Ust. o szkołach akademickich. 15. 7 Ust. o wykonaniu reformy rolnej; ob. do 9.1 1926.
VI	11. 8 Ust. o ustanowieniu Krzyża Walecznych.		30. 7 O wojskowem sądownictwie doraźnem (Rozp. Rady Min. ob. do 1.8 1928).	26.10 Ust. o spółdzielniach.	

	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNE	GDAŃSK	ROK
IV			10. 1 Przystąpienie do Międzynarodowej Konwencji opiumowej z 23.1 1912 i nast. w Hadze; ob. od 10.1 1920 do 14.9 1927. 28. 1 Przystąpienie do Międzynarodowej Konwencji o ochronie utworów literackich i artystycznych z 9.9 1886 i nast. w Bernie; ob. od 28.4 1920.	17. 1 Utworzenie Zarządu Cywilnego Wołynia i Ziem frontu podolskiego. 30. 1 Propozycje pokojowe Rosji Sowieckiej. 3. 2 Komisja Międzynarodowa obejmuje administrację Śląska Ciesz., Spisza i Orawy. 10. 2 Polska obejmuje Pomorze do Bałtyku. 11. 2 Komisja Międzysojusznicza obejmuje administrację G. Śląska. 20. 2 Układ delimitacyjny polsko-litewski na podstawie linji Foch'a. 24. 2 Uchwała londyńska co do wojny polsko-bolszewickiej. 19 3 Józef Piłsudski zostaje Marszałkiem Polski. 27. 3 Polska oświadcza gotowość rokowań pokojowych z Rosją Sow. w Borysowie. 1. 4 Rząd Sowiecki odrzuca Borysów jako miejsce rokowań. ~~19. 4 Wojsko polskie zajmuje Wilno.~~ 25. 4 Podjęcie ofenzywy na froncie bolszewickim. 26. 4 Odezwa Mar. Piłsudskiego do mieszkańców Ukrainy. 26. 4 Polska uznaje atamana Petlurę. 7. 5 Wojsko polskie zajmuje Kijów. 14. 5 Rozpoczęcie działań bolszewickich na Białej Rusi. 1. 6 Kontrofenzywa polska na Białej Rusi. 4. 6 Polska uznaje Litwę de facto. 11. 6 Wojsko polskie opuszcza Kijów; początek odwrotu na Ukrainie.	9. 1 Umowa o odstąpieniu Mocarstwom Sprzymierzonym obszarów Kłajpedy i Gdańska; ob. od. 10.1 1920. 13. 1 Tymczasowy Zarząd Gdańska obejmuje Foerster, zast. przewodniczącego rejencji gdańskiej. 9. 2 Maciej Biesiadecki mianowany Komisarzem Gen. Rzplitej. 13. 2 Rada Ligi Narodów mianuje sir Reginald'a Tower'a Wys. Komisarzem i określa jego kompetencje. 5. 3 Wys. Komisarz określa swą władzę i tworzy Radę Stanu. 18. 3 Utworzenie flagi handlowej Gdańska. 11. 4 Rada Ligi Narodów przyjmuje projekt Konstytuanty i ordynacji wyborczej. 13. 4 Ugoda z Polską co do tymcz. aprowizacji Gdańska, podp. w Gdańsku. 22. 4 Prow. umowa z Polską co do zbliżenia ekonomicznego, podp. w Gdańsku; ob. od 7.5 1920 do 15.11 1920. 7. 5 Rezolucja Rady Ambasador. w sprawie utworzenia Rady Portu. 16. 5 Wybory do Konstytuanty. 31. 5 Rozp. Wys. Komisarza o stanowisku prawnem Konstytuanty i jej członk. 14. 6 Pierwsze posiedzenie Konstytuanty.	1919
V			30. 6 Przystąpienie do Międzynarodowej Konwencji Telegraficznej z 22.7 1875 w Petersburgu, zrewidowanej w Lizbonie 11.6 1908; ob. od 30.6 1922.	4. 7 Generalna ofensywa sowiecka. 10. 7 „Agreement" w Spaa co do Galicji Wschodniej: Polska i Czechosłowacja przekazują Mocarstwom spór terytorjalny. 11. 7 Anglja podejmuje pośrednictwo między Polską a Rosją Sow. 11. 7 Plebiscyt na Mazurach i Warmji. 12. 7 Traktat litewsko-bolszewicki. 14. 7 Bolszewicy zajmują Wilno. 19. 7 Bolszewicy zajmują Grodno. 22. 7 Polska proponuje zawieszenie broni.	11. 7 Decyzja Konferencji Ambasadorów w sprawie utworzenia Rady Portu.	1920
VI	10. 8 Tr. cesyjny Państw Sukcesyjnych po Austro - Węgrach, podp. w Sèvres; nie ratyfikowany przez Polskę. 12.10 Um. o preliminarnym pokoju z Rosją Sow. i Ukrainą, podp. w Rydze; ob. od 2.11 1920 do 3.4 1921. 14.10 Przystąpienie do II międzynarodowej konwencji o pokojowem załatw. sporów między. z 18.10 1907 w Hadze; ob. od 25.7 23.		14.10 Konw. o pomocy i opiece społecznej z Francją, podpisana w Warszawie; ob. od 24.2 1923. 30.11 Międzynarodowe Konwencje Pocztowe VII Kongresu Pocztowego, podp. w Madrycie; ob; od 1.1 1922.	25. 7 Misja wojskowa doradcza angielsko-francuska przybywa do Warszawy. 28. 7 Konferencja Ambasadorów rozgranicza Śląsk Ciesz., Spisz i Orawę między Polską [a Czechosłowacją. 30. 7 Spotkanie delegatów polskich i sowieckich w Baranowiczach. 5. 8 Odezwa Rady Ministrów: „Ojczyzna w niebezpieczeństwie!". 9. 8 Projekt Mocarstw traktatu granicznego w Sèvres. 13.8—15.8 Bitwa pod Radzyminem. 14. 8 Polska delegacja pokojowa udaje się do Mińska. 16. 8 Pierwsze natarcie marsz. Piłsudskiego z nad rz. Wieprza. 17. 8 Odzyskanie Mińska Mazowieckiego i Serocka. 21. 8 Odzyskanie Przasnysza, Szumska, Mławy, Mazowiecka i Stryja; osiągnięcie linji Bugu. 22. 8 Odzyskanie Łomży i Białegostoku. 25. 8 Litwini zajmują Wilno. 28. 8 Bitwa pod Zamościem. 29. 8 Delegacja pokojowa polska powraca z Mińska. 2. 9 Atak oddziałów litewskich na Sejny, gwałcący linję Curzon'a. 16.9—19.9 Konferencja polsko-litewska w Kalwarji. 22. 9 Konferencja pokojowa polsko-sowiecka w Rydze. 23. 9 Początek bitwy nad Niemnem. 26. 9 Zdobycie Grodna. 30.9—5.10 Konferencja polsko-litewska w Suwałkach. 7.10 Umowa Suwalska o zawieszeniu broni z Litwą. 9.10 Gen. Żeligowski zajmuje Wilno. 12.10 Ogłoszenie Litwy Środkowej w Wilnie. 18.10 Zawieszenie broni na froncie bolszewickim.	11. 8 Konstytucja W. M. Gdańska. 8. 9 Polska obowiązuje się do aprowizacji Gdańska do dnia 31.12 1920 (przedł. do 28.2 1921). 27.10 Sir Tower ustępuje ze stanowiska Wys. Komisarza i jego obowiązki obejmuje pułk. Strutt. 27.10 Proklamowanie przez Radę Ambasadorów Gdańska Wolnem Miastem. 8.11 Um. niem.-gdańska o prawie opcji, podp. w Gdańsku. 9.11 Konw. polsko-gdańska, podp. w Paryżu (w wykon. art. 104 Tr. Wersal.); ob. od 15.11 1920. 15.11 Ukonstytuowanie W. Miasta; przekształc. Rady Stanu na rząd W. Miasta, a Konstytuanty na ciało ustawod. 17.11 Rada Ligi Naropów obejmuje opiekę nad W. Miastem i gwarantuje jego Konstytucję. 18.11 Rez. Konf. Amb. o podziale dóbr państwowych niemieckich między Polską a Gdańskiem. 23.11 Wojska sprzym. opuszczają Gdańsk.	

ROK	GŁOWA PAŃSTWA	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	SEJM	SENAT	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE	UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	GDAŃSK	ROK
1920	na flanki i tył wojsk sowieckich, zadaje nieprzyjacielowi między 13 a 15 sierpnia w bitwie pod Radzyminem cios decydujący, odrzuca go w połowie sierpnia ku Prusom Wschodnim i w końcu września zadaje mu ostateczną klęskę w bitwie		28. 2 „ Rol. i D. P. dr. Józ. Raczyński 10. 3 „ Pr. i Op. Sp. inż. Jan Jankowski (dym. 15.5 1921) 24. 5 „ Spr. Zagr. kier. pods. st. Jan Dąbski (dym. 11.6 1921) 1. 6 „ Pr. i Op. Sp., dyr. dep. Lud. Darowski.				3.12 Ust. o tymczasowej organizacji władz II inst. na terenach b. Galicji, Ks. Krakowskiego Spisza i Orawy.		10.12 Ust. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych.	17.12 Ust. o nadawaniu ziemi żołnierzom wojska polskiego. 18.12 Ust. o ochronie lokatorów; ob. od 12.1 1921 do 1.6 1924.	16.12 Protokół podpisania Statutu Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w Hadze; ob. od 2.9 1921.			28.10 Rada Ligi Narodów postanawia plebiscyt w Wileńszczyźnie. 4.11 Wizyta Take Jonescu, premjera rumuńskiego, w Warszawie. 29.11 Rada Ligi Narodów ustanawia linję demarkacyjną polsko-litewską. 29.11 Protokół kowieński o zawieszeniu broni z Litwą. 13.12 Konferencja polsko-litewska w Warszawie. 17.12 Utworzenie pasa neutralnego między Polską a Litwą. 28.12—30.12 Wizyta Stambolijskiego, premjera bułgarskiego, w Warszawie.	7.12 Senat ogłasza się najwyższą władzą krajową. 10.12 Obowiązki tym. Wys. Komisarza Ligi Narodów obejmuje prof. Bernardo Attolico. 17.12 Gen. Richard Haking mianowany Wys. Komisarzem Ligi Narodów.	1920
1921	nad Niemnem. Utrwala byt niepodległej Polski i zakreśla jej wschodnie granice w traktacie pokojowym podpisanym w Rydze 18 marca 1921. Uważając swe zadanie narazie za skończone, odsuwa ofiarowaną sobie godność Prezydenta i 14 grudnia 1922 przekazuje władzę Gabrjelowi Narutowiczowi. 17 grudnia obejmuje stanowisko Szefa Sztabu Generalnego, a 9 czerwca 1923 usuwa się od życia publicznego. Powraca doń dopiero w maju 1926 i decydując się na zaprotestowanie czynem przeciw panującemu wówczas systemowi rządów, wyrusza na czele wojska na Warszawę i zajmuje ją 14 maja. Wybrany 31 maja Prezydentem przez Zgromadzenie Narodowe zrzeka się tej godności, obejmuje tekę Ministra Spraw Wojskowych oraz stanowisko Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych i piastuje te urzędy bez przerwy do chwili obecnej niezależnie od dwukrotnego w tym czasie sprawowania funkcji Prezesa Rady Ministrów. Sejm Rzplitej uchwalił 28 czerwca 1923, iż „Józef Piłsudski dobrze zasłużył się Narodowi”.		2. 6 1921 Aprow. Jan Michalski (dym. 21.6 1921) 11. „ „ Spr. Zagr. Konst. Skirmunt 19. „ „ Sprawied. Bron. Sobolewski 21. „ „ Aprow. Kier. Jan Stoiński (dym. 11.7 1921) 28. „ „ Spr. Wew. woj. Wł. Raczkiewicz 11. 7 „ Apr. Wł. Leon Grzędzielski 11. „ „ Szt. i Kult. Kier. Mac. Rataj 23. „ „ b. Dz. Prus. Poseł dr. Jul. Trzciński (dym. 22.10 1921)			4. 2 Ust. o ustanowieniu orderu „Orła Białego”. 4. 2 Ust. o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski”. 17. 3 Ust. o Konstytucji. 3. 9 Ust. o podatku giełdowym.	4. 2 Ust. o unormowaniu stanu polityczno-prawnego na ziemiach przyłączonych do Rzplitej na mocy umowy o preliminaryjnem pokoju w Rydze z 12.10 1920. 3. 6 Ust. o kontroli Państwowej. 23. 6 Ust. o wprowadzeniu dekretów, ustaw itd. na obszarze b. dzielnicy pruskiej. 28. 7 Ust. emerytalna; ob. do 1.10 1923.		21. 1 Ust. o organizacji giełd w Polsce; ob. do 31.1 1925. 10. 6 Ust. o utworzeniu Państw. Banku Rolnego (statut patrz 20.6 1925).	8. 2 O tymczasowym ustroju władz szkolnych na obszarze b. Galicji (rozp. Ministra W.R. i O.P.). 23. 6 Ust. o Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych; ob. do 22.10 1924.	19. 2 Ukł. o przymierzu odpornem z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 6.2 1922. 3. 3 Konw. o przymierzu odpornem z Rumunją, podp. w Bukareszcie; ob. od 3.3 1921 do 3.4 1926. 18. 3 Tr. pokoju z Rosją Sow. i Ukrainą, podp. w Rydze; ob. od 30.4 1921.	1. 7 Konw. handlowa z Rumunją, podp. w Bukareszcie; ob. od 30.11 1921.	12. 1 Przystąpienie do międzynarodowego porozumienia o walce z żywym towarem z 18.5 1904 i nast. w Paryżu; ob. od 12.7 1921. 24. 2 Ukł. o repatrjacji z Rosją Sowiecką i Ukrainą, pod. w Rydze; ob. od 24.2 1921. 20. 4 Konw. międzynarodowa o wolności tranzytu, podp. w Barcelonie; ob. od 6.1 1925. 20. 4 Konw. międzynarodowa o drogach żeglownych, podpisana w Barcelonie; Polska dotychczas nie ratyfikowała. 21. 4 Konw. tranzytowa z Niemcami, podp. w Paryżu; ob. od 27.4 1922. 1. 5 Przystąpienie do I międzynarodowej konwencji automobilowej z 11.10 1909 w Paryżu; ob. od 1.5 1921.	10.1 Utworzenie Komisji Rządzącej w Wilnie. 27.1 Uznanie przez Polskę Łotwy i Estonji de iure. 1.2 St. Apostolska upoważnia duchowieństwo polskie do udziału w plebiscycie na Górnym [Śląsku. 3.2 — 6.2 Wizyta Naczelnika Państwa w Paryżu. 23.2 Wizyta Min. Spr. Zagr. Sapiehy w Londynie. 2.3 Rada Ligi Narodów zaleca Polsce i Litwie bezpośrednie rokowania. 3.3 Wizyta Min. Spr. Zagr. Sapiehy w Bukareszcie. 20.3 Plebiscyt na Górnym Śląsku. 20.4 — 3.6 Konferencja polsko-litewska w Brukseli. 3.5 Powstanie na Górnym Śląsku. 18.5 Nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Japonją. 20.5 Projekt Hymansa rozwiązanie kwestji polsko-litewskiej. 1.6 Nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Rosją Sowiecką. 7.6 Utworzenie linji demarkacyjnej na G. Śląsku. 28.6 Rada Ligi Narodów zaleca dalsze bezpośrednie rokowania polsko-litewskie. 26.7 Konferencja Państw Bałtyckich w Helsingforsie.	24. 1 Wys. Komisarz gen. Haking obejmuje urzędowanie. 9. 2 Rezolucja Konferenc. Ambasadorów o podziale niemieckiego mienia państwowego między Polską a Gdańskiem. 26. 2 Pułk. de Reynier mianowany prezydentem Rady Portu. 10. 3 Konferencja Ambasadorów zatwierdza podział mienia państwowego niemieckiego. 24. 3 Ukonstytuowanie Rady Portu. 21. 4 Umowa tranzytowa między Polską, Gdańskiem a Niemcami, podp. w Paryżu; ob. od 27.4 1922. 22. 6 Decyzja Rady Ligi Narodów co do obrony wojskowej Gdańska przez Polskę. 23. 6 Zakaz Rady Ligi Narodów fabrykacji broni w Gdańsku. 15. 8 Decyzja Wys. Komisarza w sprawie podziału kolei żelaznych; ob. od 23.9 1911. 29. 8 Utworzenie giełdy w Gdańsku. 10. 9 Raport Wys. Komisarza w sprawie utworzenia „port d'attache” dla polskich okrętów wojennych.	1921
		VII. 19.9 1921 — 5.3 1922 Rektor ANTONI PONIKOWSKI Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury. Ur. 29.5 1878 w Siedlcach, ukończył studja matematyczne na Uniwersytecie i Politechnice w Warszawie i na Uniwer. Jagiellońskim w Krakowie. Objął katedrę na Politechnice w Warszawie; kilkakrotny jej Rektor. Zorganizował pierwsze Ministerstwo Wyznań Religijnych i O. P. Utworzył gabinet	Spr. Wewn. Wojew. Stan. Downarowicz Kier. M. Sk. Bol. Markowski (dym. 26.9.21) Kier. M.P. i H. pods. st. Hen. Strassburger Kol. Żel. dr. Bol. Sikorski Aprow. dyr. Hier. Wyczółkowski (dym. 24.9 1921) Spr. Zagr., Spr. Wojsk., Sprawied., Rol. i D. P., Poczt i Tel., Rob. Pub., Pracy i Op. Sp., b. Dziel. prus. i Zdr. Pub.—jak dotychczas 24. 9 1921 tym. kier. Min. Apr. pods. st. Jan Stef. Stoiński (dym. 22.10 1921)			15.11 Ust. o skarbie narodowym; ob. do 10.3 1928. 16.12 Ust. o nadzwyczajnej daninie państwowej. 17.12 Ust. o podatku przemysłowym ob. do 1923 r. podatkowego.	26.10 Ust. o przepisach prawnych na obszarze Spisza i Orawy.			18.11 Ust. o dobrach rodzinnych w b. dzielnicy pruskiej. 2.12 Ust. o ustroju Izb Lekarskich.	6.11 Um. polityczna z Czechosłowacją, podp. w Pradze; nie ratyfikowana przez Polskę.		23. 9 Konw. kolejowa z Rumunją, podp. w Bukareszcie; ob. do 2.8 1931. 30. 9 Międzynarodowa Konw. o zwalczaniu handlu kobietami i dziećmi, podp. w Genewie; ob. od 8.10 1924. 3.10 Przystąpienie do Konwencji o Międzynarodowym Instytucie Rolnictwa w Rzymie z 7.8 1905.	30. 9 Pierwszy powszechny spis ludności. 12.10 Rada Ligi Narodów wypowiada opinję w sprawie podziału G. Śląska. 20.10 Decyzja Konferencji Ambasadorów o podziale G. Śląska. 29.11 Rada Ligi Narodów wyznacza linję demarkacyjną między Litwą Kowieńską a Wileńską.	23. 9 Um. polsko-gdańska w spr. kolejowych, podp. w Genewie. 8.10 Tym. porozumienie polsko-gdańskie co do „port d.attache”. 24.10 Um. polsko-gdańska w Warszawie w uzupełnieniu konw. paryskiej; ob. od 10.1 1922. 1.12 Koleje gdańskie przechodzą pod zarząd Pol. Kol. Państ. 17.12 Decyzja W. Komisarza o prowadzeniu przez Polskę spraw zagranicznych Gdańska. 20.12 Ust. o nauczaniu polskiej mniejsz.	
		w 1918 po dymisji Kucharzewskiego. Współdziałał organizacji autokefalicznego kościoła prawosławnego w Polsce.	26. 9 „ M. Skar. dr. Jerzy Michalski 22.10 „ b. Dziel. Prus. dr. Józ. Wybicki (dym. 29.4 1922) 22.10 „ kier. Min. Aprow. Jan Stefan Stoiński 7. 2 1922 tym. kier. M. Kol. Żel. pods. st. inż. Eberhardt.				17. 2 Ust. o państwowej służbie cywilnej. 17. 2 Ust. o zniesieniu Ministerstwa Kultury i Sztuki.					6. 2 I Konw. handlowa z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 20.6 1922 do 10.7 1925.	6. 2 Konw. bilateralna o majątkach i prawach obywateli z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 6.2 1922. 6. 2 Ukł. naftowy z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 6.2 1922. 24. 2 Przystąpienie do międzynarodowej Konw. o przewozie towarów kolejami z 14.10 1890 i nast. w Bernie; ob. 24.2 1922 — 1.10 1928.	8. 1 Wybory do Sejmu Wileńskiego. 27. 1 Rząd Kowieński protestuje przeciw wyborom na Wileńszczyźnie. 1. 2 Otwarcie Sejmu w Wilnie. 20. 2 Uchwała Sejmu Wileńskiego o przynależności Wileńszczyzny do Polski. 3. 3 Akt złączenia Ziemi Wileńskiej z Rzplitą.	12. 1 Rada Ligi Narodów akceptuje projekt ustawy o obywatelstwie gdańskiem. 19. 1 Zapoczątkowanie obrotów papierami publicznemi na giełdzie gdańskiej.	
1922		VIII 10.3 1922 — 6.6 1922 Rektor ANTONI PONIKOWSKI. Prezes Rady Ministrów i Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. (Życiorys—jak wyżej).	Spr. Wew. woj. inż. Ant. Kamieński (dym. 1..12 1922) Kier. M. S. Wojsk. gen. por. Kaz. Sosnkowski (dym. 13.5 1922) P. i Handlu dr. Stef. Ossowski Kol. Żel. inż. L. Zagórny-Marynowski Zdrow. Pub. dr. Wit. Chodźko Spr. Zag., Skarbu, Sprawied., Rol. i D. P., Poczt i Tel., Rob. pub., Pr. i Op. Sp., b. Dziel. Prus — jak dotychczas			24. 3 Ust. o objęciu władzy w ziemi Wileńskiej.	23. 3 Ust. o podstawowych prawach i obowiązkach oficerów Wojs. Polsk. 6. 4 Ust. o objęciu władzy państwowej nad ziemią wileńską. 7. 4 Ust. o zniesieniu Min. b. Dzielnicy Pruskiej.						6. 4 Konw. w sprawie obywatelstwa z Państwami Sukcesyjnemi po Austro-Węgrach, podp. w Rzymie; ob. od 10.6 1929.	13. 3—17.3 Konferencja Państw Bałtyckich w Warszawie. 10. 4—19.5 Konferencja ekonomiczna w Genui.	16. 3 Protokół zniesienia granicy gospodarczej między Polską a Gdańskiem. 7. 4 W. Komisarz przydziela Polsce część wyspy Holm na skład materjałów wojennych (zastąpione potem porozumieniem z 14. 3 1924). 24. 4 St. Apostolska ustanawia w Gdańsku Administraturę Apost. i mianuje bisk. O. Rourke Administratorem. 3. 5 Podział mienia pocztowego, telegr. i telefonicznego.	1922

ROK	GŁOWA PAŃSTWA	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	SEJM	SENAT	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE	UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	GDAŃSK	ROK
			13. 5 1922 Spr. Wojsk. gen. por. Kazim. Sosnkowski				8. 6 O organizacji władz adm. II inst. na ziemi wileńskiej (Rozp Rady Min.). 16. 6 Ust. o rozciągnięciu na ziemie górnośląskie Konstytucji i niektórych ustaw Rzplitej.		1. 6 Ust. o monopolu tytoniowym.			12. 5 Konw. handlowa z Włochami, podp. w Genui; ob. od 22.3 1923. 26. 6 Konw. handlowa ze Szwajcarją, podp. w Warszawie; ob. od 20.8 1922.	15. 5 Konw. Górnośląska z Niemcami, podp. w Genewie; ob. od 15.6 1922.	12. 5 Litwa podpisuje deklarację w sprawie mniejszości narodowych. 14. 6 Sobór prawosławny w Polsce postanawia utworzenie autokefalicznej Cerkwi. 20. 6 Polska obejmuje G. Śląsk w posiadanie.	11. 5 Wys. Komisarz zatwierdza Konstytucję Gdańska. 12. 5 Zapoczątkowanie obrotów akcjami na giełdzie gdańskiej. 25. 5 Decyzja W. Komisarza co do poczty polskiej w Gdańsku. 14. 6 Ogłoszenie zrewidowanego tekstu Konstytucji Gdańska. 15. 6 Ust. o nabyciu i utracie obywatelstwa gdańskiego.	
		IX. 28.6 1922 — 7.7 1922 ARTUR ŚLIWIŃSKI Ur. 17.8 1877 w Raszkach, ziemi Kutnowskiej; ukończył Akademję Handlową w Lipsku. Od 1907 członek zagranicznego Komitetu P. P. S.; w 1916 przewodniczący Cent. Kom. Nar.; wiceprezes Tow. Liter. i Dzien., w 1916—18 wiceprezes Rady Miejskiej w Warszawie; w 1917 członek Tym. Rady Stanu; w 1929 prezes Związku Miast Polskich. Literat i historyk, autor cennych prac i monografji z historji polskiej.	Spr. Zagr. inż. Gabr. Narutowicz (dym. 9.12 1922) tym. kier. Min. Skarbu dr. Kazimierz Zaczek (dym. 3.7 1922) Sprawied. Prof. Wac. Makowski Rob. Pub. inż. Wład. Ziemiński Spr. Wewn., Spr. Wojsk., Rol. i D. P., P. i H., Kol. Żel., Pr. i Op. Sp., Zdr. Pub., — jak dotychczas. 3. 7 1922 Skarbu, Zyg. Jastrzębski (dym. 2.1 1923)			25. 7 O ordynacji wyborczej do Sejmu Śląskiego (Rozp. Rady Min.) 27. 7 Ust. o regulaminie Zgromadzenia Narodowego dla wyboru Prezydenta. 28. 7 Ustawy o ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu.								3. 7 Fabryka azotanów w Chorzowie przechodzi na skarb Państwa. 20. 7 Protokół programu rokowań z Niemcami podpisany w Warszawie.		
1922	GABRJEL NARUTOWICZ Prezydent Rzpltej 9.12 1922 — 16.12 1922. Ur. 30.3 1865 w Telszach na Żmudzi z rodziców Jana i Wiktorji ze Szczepkowskich. Odbył studja fizyko-matematyczne w Petersburgu, w 1891 ukończył Politechnikę w Zurychu. Do 1907 pracował w Szwajcarji na polu wynalazczem, w tym roku objął katedrę budownictwa w Zurychu. Od 1915 brał udział w pracach niepodległościowych Komitetu Polskiego w Vevey. Minister Robót Publicznych w gabinetach: pierwszym Grabskiego i Witosa, obu Ponikowskiego; Min. Spr. Zagranicznych w gab. Śliwińskiego. 9.12 1922 obrany Prezydentem Rzplitej. 14.12 1922 przejął władzę od Naczelnika Państwa. 16.12 1922 zginął zamordowany w Warszawie przez Eligjusza Niewiadomskiego.	X. 31.7 1922 — 14.12 1922 Prof. JULJAN NOWAK Prezes Rady Ministrów i Minister W. R. i O. P. (dym. 21.8 1922). Ur. 1865 w Okocimie. Doktór medycyny i weterynarji; od 1899 prof. Un. Jagiellon. W 1914 Komisarz Krakowa, potem jeden z jego wiceprezydentów. Autor licznych prac z zakresu bakterjologji, mikrobiologji i z dziedziny chorób zakaźnych.	kier. Min. Rol. i Dóbr Pań. dr. Józ. Raczyński (dymis. 21.8 1922) kier. Min. P. i Handlu pods. st. Hen. Strassburger (dym. 13.1 1923) tym. kier. Min. Poczt i Tel. Jan Moszczyński kier. Min. Rob. Publ. pods. st. Mieczysł. Szczęsny Rybczyński (dym. 30.9 1922) Spr. Wewn., Spr. Zagr., Spr. Wojsk., Skarbu, Sprawied., Kol. Żel., Pr. i Op. Sp., Zdr. Pub. — jak dotychczas. 21. 8 1922 W. R. i O. P. Prof. dr. K. Wł. Kumaniecki, 21. 8 „ Rol. i Dóbr P. dr. Józef Raczyński. 30. 9 „ Rob. Pub. prof. dr. Jan Łopuszański. 11.12 „ tym. kier. M. Spr. Wewn. Lud. Darowski. 14.12 „ tym. kier. M. Spr. Zagr. Jul. Nowak.	SEJM I ORDYNARYJNY (z wyborów 5.11.1922). Zasiada od 28.11 1922 do 28.11 1927 Marszałek; MACIEJ RATAJ (1.12 1922 — 28.11 1927). Ur. 19.2 1884 we wsi Chłopach, pow. Rudzkiego w Małopolsce. Odbywając studja humanistyczne we Lwowie, brał udział w życiu politycznem młodzieży. Od 1908 profesor gimnazjalny we Lwowie. Czynny członek „Piasta“ potem „Wyzwolenia“. Obrany posłem z listy tego stronnictwa od 1919 pracował w Warszawie nad jego zjednoczeniem z „Piastem“. Min. Wyz. Rel. i Ośw. Publ. w pierwszym gabinecie Witosa. Dwukrotnie sprawował funkcje przejściowe Prezydenta Rzplitej przed obiorem Prezydentów: Wojciechowskiego i Mościckiego.	SENAT I KADENCJI (z wyborów 12.11 1922). Zasiada od 28.11 1922 do 28.11 1927 Marszałek: WOJCIECH TRĄMPCZYŃSKI 1.12 1922 — 28.11 1927 (Życiorys patrz Sejm Ustawodawczy).	5. 8 Ust. o wolności zgromadzeń przedwyborczych. 25. 9 Ust. o kontroli nad długami Państwa. 26. 9 Ust. o zasadach samorządu wojewódzkiego, a w szczególności: lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego.	5. 8 Ust. o zaopatrzeniu emerytalnem wojskowych; ob. do 1.10 1923.	3. 8 Ust. o Najw. Trybunale Administracyjnym; ob. do 15.11 1932.	19. 9 Ust. wodna. 23. 9 Ust. o budowie portu w Gdyni. 26. 9 Ust. o rozbudowie miast; ob. do 20.5 1925.			25. 9 Konw. handlowa z Austrją, podp. w Warszawie; ob. od 15.1 1923. 23.10 Konwencja handlowa z król. S. Ch. S., podp. w Warszawie; ob. od 20.4 1924. 7.12 Tr. Handlowy i Nawigacyjny z Japonją, podp. w Warszawie; ob. od 18.1 1925.	23. 9 Um. o lekarzach z Czechosłowacją, podp. w Warszawie; ob. od 4.6 1926.	12. 9 Wizyta Naczelnika Państwa w Bukareszcie. 24. 9 Wybory do Sejmu Śląskiego. 10.10 Zwołanie Sejmu Śląskiego w Katowicach. 5.11 Wybory do Sejmu. 12.11 Wybory do Senatu. 18.11 Litwa zwraca się do Konf. Amb. o wyznaczenie granicy polsko-litewskiej. 23.11 Protokół wytyczenia granicy polsko-sowieckiej, podp. w Równem. 28.11 Otwarcie pierwszego Sejmu Ordynaryjnego i Senatu. 2.12 Stolica Apostolska wydziela G. Śląsk z djecezji wrocławskiej. 9.12 Zgromadzenie Narodowe obiera Prezydentem Gabrjela Narutowicza. 14.12 Prezydent Rzplitej Narutowicz przejmuje władzę od Naczelnika Państwa	17. 8 Um. polsko-gdańska o procedurze wydalania obywateli zagranicznych. 22. 8 Decyzja W. Komisarza o zaciąganiu przez Gdańsk pożyczek. 23. 8 Decyzja W. Komisarza o stanowisku i kompetencjach Gener. Komisarza Rzplitej (zast. układem z 30.1 1923). 24. 8 Decyzja W. Komisarza co do reprezentacji Gdańska na konferencjach międzynarodowych. 11.10 Ust. o używaniu języka polskiego w sądownictwie. 12.12 Decyzja Wys. Komisarza w sprawie Polskiej Dyrekcji Kolejowej.	1922
	MACIEJ RATAJ peł. zast. funkcje Prezydenta Rzpltej 16.12 1922 — 20.12 1922. (życ. patrz „Sejm”) STANISŁAW WOJCIECHOWSKI Prezydent Rzplitej 20.12 1922 — 14.5 1926.	XI. 16.12 1922 — 26.5 1923 Gen. Dyw. WŁADYSŁAW SIKORSKI Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wewnętrznych. Ur. 20.5 1881 w Tuszowie Narodowym, w 1908 ukończył Politechnikę we Lwowie. Od 1910 brał czynny udział w polskim ruchu wojskowym w Małopolsce, w 1914 wstąpił do Legjonów. Po pokoju brzeskim zamanifestował solidarność z czynem gen. Hallera. Jako dowódca 5 a potem 3 Armii brał wybitny udział w walkach 1920, poczem został Szefem Sztabu Generalnego. Po dymisji swego gabinetu był Min. Spr. Wojsk. w II gab. Grabskiego; po ustąpieniu został dowódcą Dywizji VI Korp. we Lwowie. Autor studjów strategicznych.	Spr. Zagr. Al. Skrzyński. Kier. M. W. R. i O. P. dyr. Józef Mikułowski-Pomorski. Kier. M. R. i D. P. dr. Józ. Raczyński. Kier. M. Kol. Żel. Lud. Zagórny-Marynowski.	KLUBY POLITYCZNE. PRAWICA. Związek Ludowo-Narodowy prez. dr. Stan. Głąbiński. Klub Chrześcijańsko-Narodowy prez. dr. Edw. Dubanowicz.	KLUBY POLITYCZNE. PRAWICA. Związek Ludowo-Narodowy prez. Jul. Zdanowski. Klub Chrześcijańsko-Narodowy prez. dr. Leon Janta-Połczyński.							30.12 Tr. Handlowy z Belgją i Luksemburgiem, podp. w Brukseli; ob. od 5.10 1923.		16.12 Zamordowanie Prezydenta Narutowicza przez Elig. Niewiadomskiego. 17.12 Ingres Administratora Apostolskiego X. Hlonda w Katowicach. 20.12 Zgromadzenie Narodowe obiera prezydentem Stanisława Wojciechowskiego.		
1923	Urodzony 15.3 1869 w Kaliszu, odbył studja na wydz. matematycznym Uniw. Warszawskiego. Wstąpił do P. P. S. i pracował na jej terenie w kraju i zagranicą do 1906 roku. Poświęcił się pracy pedagogicznej i naukowej w dziedzinie teorji spółdzielczości. Był członkiem Centralnego Kom. Obywatelskiego w Warszawie, w 1917 został prezesem Rady Zjednoczenia Międzypartyjnego w Moskwie. Powróciwszy do kraju został profesorem Wyższej Szkoły Handlowej. W 1919		Kier. M. P. i Tel. Jan Moszczyński. Spr. Wojsk., Skarbu, Sprawied., P. i H., Rob. Pub., Pr. i Op. Sp., Zdr. Pub.—jak dotychczas. 2.1 1923 kier. M. Skarbu pods. st. Bol. Markowski (dym. 13.1 1923). 13.1 „ Skarbu Wład. Grabski (dym. 1.7 1923). 13.1 „ P. i H. dr. Stef. Ossowski.	Klub Chrześcijańskiej Demokracji prez. Józ. Chaciński. CENTRUM. Polskie Stronnictwo Katolicko-Ludowe prez. ks. dr. Kaz. Czuj Ign. Jasiński. Polskie Stronnictwo Ludowe prez. Winc. Witos.	Klub Chrześcijańsko-Demokratyczny prez. Stan. Nowodworski. CENTRUM. Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast“ prez. Winc. Witos. LEWICA. Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie“ prez. Jan Woźnicki.	14. 5 Ust. o państwowym podatku przemysłowym; ob. do 1.7 1925 wzgl. 1.1 1926.		27. 4 Ust. o Trybunale Stanu.					31. 1 Układ naftowy z Włochami, podp. w Warszawie; ob. od 31.5 1923. 4. 5 Umowa prawna z Królestwem S. Ch. S., podp. w Belgradzie; ob. od 27.12.28. 9. 5 Ukł. intelektualny z Francją, podp. w Warszawie i Paryżu. 24. 5 Konw. pocztowo-telegraficzna z Rosją Sow. Ukrainą i Białorusią, podpisana w Moskwie; ob. od 17.3 1925 (wzgl. od 2.5 1925).	9. 1 Narady byłych Ministrów Skarbu nad programem reformy. 30. 1 Egzekucja Niewiadomskiego. 3. 2 Rada Ligi Narodów dzieli pas neutralny między Polską a Litwą. 15. 2 Polska obejmuje przyznaną sobie część „pasa neutralnego“. 16. 2 Decyzja Konferencji Ambasadorów w sprawie Kłajpedy. 20. 2 Zwołanie ankiety dla reformy administracyjnej państwa. 15. 3 Decyzja Konferencji Ambasadorów w sprawie wschodnich granic Polski. 5. 4 Stany Zjednoczone uznają wschodnie granice Polski. 2. 5 Wizyta Marszałka Foch'a w Polsce.	27. 1 Porozumienie polsko-gdańskie o udziale Wolnego Miasta w konferencjach międzynarodowych. 30. 1 Rada Ligi Narodów uznaje prawo Polski do przyjmowania wizyt obcych flot w Gdańsku. 30. 1 Rezolucja Rady Ligi Narodów w sprawie Policji Gdańskiej. 1. 2 Mac Donnell mianowany Wys. Komisarzem Ligi Narodów.	1923

ROK	GŁOWA PAŃSTWA	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	SEJM	SENAT	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE	UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	GDAŃSK	ROK
1923	Minister Spr. Wewnętrznych w gab. Paderewskiego. Obrany 20.12 1922 Prezydentem objął tegoż dnia władzę. Zrezygnował ze stanowiska 14.5 1926; usunął się od życia politycznego i został profesorem Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Ogłaszał prace naukowe z dziedziny spółdzielczości.			LEWICA. Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie“ prez. Stan. Thugutt Błażej Stolarski.	Klub Narodowej Partji Robotniczej prez. pos. dr. Stan. Wachowiak. Klub Związku Parlamentarnego Polskich Socjalistów									17. 5 Wizyta angielskiego szefa sztabu L. Cavan'a w Polsce.	3. 2 Rezolucja Rady Ligi Narodów o położeniu finansowem Gdańska. 3. 5 Konwencja w sprawie podziału mienia poniemieckiego.	1923
		XII. 28.5 1923 — 25.12 1923 WINCENTY WITOS (Życiorys patrz wyżej).	Spr. Wewn. pos. dr. Wł. Kiernik. Spr. Zagr. pos. dr. Marjan Seyda (dym. 27.10 1323). Sprawied. sen. Stan. Nowodworski. W. R. i O. P. pos. dr. Stan. Głąbiński (dym. 27.10 1923). Rol. i D. P. pos. Jerzy Gościcki (dym. 27.10 1923). Prz. i Handlu pos. inż. Wład. Kucharski (dym. 1.9 1923). Kol. Żel. Leon Karliński (dym. 14.9 [1923). Poczt i Tel. Jan Moszczyński. Kier. M. S. Wojsk. gen. dyw. Al. Osiński (dym. 13.6 1923). K. M. Pr. i O. S. Lud. Darowski (dym. 1.9 [1923). K. M. Zdr. Pub. pods. st. dr. Jerzy Bujalski. Skarbu i Rob. Pub. — jak dotychczas. 13. 6 1923 S. Woj. gen. br. St. Szeptycki. 1. 7 „ Skarbu Hub. Ig. Linde (dym. 1.9 1923). 24. 7 „ Ref. Rol. wicem. St. Osiecki. 1. 9 „ Skarbu inż. Wł. Kucharski. 1. 9 „ P. i Handlu pos. inż. Marjan Szydłowski. 1. 9 „ Pr. i Op. Sp. sen. Stef. Smólski. 14. 9 „ Kol. Żel. inż. And. Norowicz. 27.10 „ bez teki pos. Wojc. Korfanty. 27.10 „ Spr. Zagr. Rom. Dmowski. 27.10 „ W. R. i O. P. pos. prof. dr. Stan. Grabski. 27.10 „ Roln. i D. P. pos. dr. Alf. Chłapowski.	Stronnictwo Radykalno-Chłopskie prez. ks. Eug. Okoń. Niezależna Partja Chłopska (powstała w listopadzie 1924) prez. Sylw. Wojewódzki dr. Alf. Fiderkiewicz. Klub Związku Chłopskiego (powstał 11.5.24) prez. Jan Bryl. Klub Partji Pracy. Klub Narodowej Partji Robotniczej prez. dr. Stan. Wachowiak Karol Popiel. Związek Parlamentarny Polskich Socjal. prez. Norb. Barlicki. Związek Proletarjatu Miast i Wsi (komun.) prez. Jak. Wojtiuk. MNIEJSZOŚCI NARODOWE. Klub Ukraiński prez. Antoni Wasyńczuk Serg. Chrucki. Klub Białoruski prez Bron. Taraszkiewicz Fabj. Jeremicz. Klub Ukraińsko-Włościański prez. ks. Mik. Ilków. Klub Zjednoczenia Niemieckiego prez. Eug. Naumann. Klub Koła Żydowskiego prez. dr. Ozjasz Thon dr. Leon Reich.	prez. Norb. Barlicki. MNIEJSZOŚCI NARODOWE. Klub Ukraiński prez. Al. Karpiński. Klub Białoruski. Klub Zjednoczenia Niemieckiego prez. Erwin Hasbach. Klub Koła Żydowskiego prez. Mos. Koerner.	23. 6 Ust. o ustanowieniu „Krzyża Zasługi”. 28. 6 Uchwała Sejmu, iż „Marszałek Józef Piłsudski zasłużył się Narodowi”. 14. 7 O podatku dochodowym (ogł. jednolitego tekstu ust. z 16.7 1920). 11. 8 Ust. o podatku majątkowym jednorazowym.	6. 7 Ust. o utworzeniu Ministerstwa Reform Rolnych. 28.11 Ust. o zniesieniu Min. Zdrowia Publicznego. 5.12 Ust. o zniesieniu Min. Poczt i Tel. 11.12 Ust. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych; ob. od 1.10 1923.	31. 7 O regulaminie Najwyższego Trybunału Administracyjnego (Rozp. Pr. Rzpl. ob. do 31.5 1928).	6. 7 Ust. o poborze daniny lasowej na odbudowę kraju. 31. 7 Ust. o scalaniu gruntów. 11. 8 Ust. o tymcz. uregulowaniu finansów komunalnych.	16. 8 Ust. o opiece społecznej.	23. 7 Tr. przyjaźni z Turcją, podp. w Lozannie; ob. od 1.4 1924. 13.11 Konw. arbitrażowa z Austrją, podp. w Warszawie; ob. 13.3 1925 — 2.5 1927.	23. 7 Konw. handlowa z Turcją, podp. w Lozannie; ob. od 17.4 1924 do 3.10 1929. 10.11 Tr. handlowy i nawigacyjny z Finlandją, podp. w Warszawie; ob. od 18.9 1924. 26.11 Tr. handlowy i nawigacyjny z W. Brytanją, podp. w Warszawie; ob. od 1.7 1924.	23. 7 Konw. osiedleńcza z Turcją, podp. w Lozannie; ob. od 17.4 1924. 9.12 Międzynarodowa Konwencja o ustroju kolei żelaznych, podp. w Genewie; ob. od 6.4 1928.	24. 6 Wizyta Rumuńskiej Pary Królewskiej w Warszawie. 6. 7 Powstanie Związku Sowieckich Socjalistycznych Republik. 31. 8 Polska uznaje Z. S. S. R. warunkowo. 5. 9 Rada Ligi Narodów ustala procedurę dla spraw mniejszości narodowych. 10. 9 Opinja Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie kolonistów niemieckich. 15. 9 Opinja Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie nabycia obywatelstwa polskiego. 16. 9 Wizyta kanclerza austrjackiego X. Seipla w Warszawie. 25. 9 Rada Ambasadorów przekazuje sprawę Kłajpedy Lidze Narodów. 27. 9 IV Zgromadzenie Ligi Narodów potwierdza decyzję Konferencji Ambasadorów o granicach wschodnich Polski. 7.10 Hilton Young, podsekretarz stanu min. skarbu ang., przybywa do Warszawy. 13.10 Wybuch prochowni w Warszawie. 6.12 Opinja Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie Jaworzyny. 13.12 Polska uznaje Z. S. S. R. de iure. 17.12 Rada Ligi Narodów zaleca Komisji Delimitacyjnej przedstawić projekt rozgraniczenia Jaworzyny.	20. 6 Nota Polski do Rady Ligi Narodów o całokształcie stosunków z Gdańskiem. 7. 7 Rezolucja Rady Ligi Narodów o ogólnych stosunkach polsko-gdańskich w odpowiedzi na notę polską z 20.6.23. 1. 9 Rada Ligi Karodów akceptuje podpisane w wykonaniu rezolucji z 7.7 1923 układy polsko-gdańskie w spornych kwestjach. 22. 9 Rada Ligi Narodów zatwierdza Arrangement polsko-gdańskie w sprawie reformy monetarnej gdańskiej. 24.10 Inauguracja Danziger Zentralkasse A. G., tymczasowego banku emisyjnego gdańskiego. 1.11 Spis ludności.	
		XIII. 19.12 1923 — 14.11 1925 Prof. WŁADYSŁAW GRABSKI	Spr. Wewn. Woj. Wł. Sołtan (dym. 21.3.24). Spr. Wojsk. gen. dyw. Kaz. Sosnkowski (dym. 17.2 1924).													
1924		Prezes Rady Ministrów i Min. Skarbu (dym. 13.11 1925). Ur. 7.7 1874 w Borowie, pow. Łowickiego; ukończył w 1894 szkołę nauk politycznych w Paryżu i w 1895 Sorbonę. Od 1905 do 1912 Poseł do Dumy z ramienia Narod. Demokr. Od 1914 do 1915 Prezes Centr. Kom. Obywatelskiego. Minister Rolnictwa w gab. Świerzyńskiego, Skarbu w gabinecie Skulskiego, w swym własnym pierwszym rządzie oraz w rządach: pierwszym Witosa, Sikorskiego i drugim rządzie Witosa. Przeprowadził reformę walutową stworzył Bank Polski. Równocześnie nie zaniedbywał działalności naukowej, ogłaszając wiele cennych prac z dziedziny ekonomji społecznej i agronomji. Od 1923 profesor polityki ekonomicz. w Szk. Główn. Gospod. Wiejsk.	Sprawiedl. Włodz. Wyganowski (dym. 17.11 1924). W. Rel. i O. P. dr. Bol. Miklaszewski (dym. 11.12 1924). P. i Handlu inż. Józ. Kiedroń (dym. 16.5 1925). Kol. Żel. inż. Kaz. Tyszka. Pr. i Op. Sp. Lud. Darowski (dym. 19.1 24). Ref. Rol. Zdz. Ludkiewicz (dym. 3.7 24). Kier. M. Spr. Zagr. dr. Kar. Bertoni (dym. 19.1. 1924). Kier. M. R. i D. P. pods. st. dr. Józ. Raczyński (dym. 7.1 1924). Kier. M. Rob. P. pods. st. inż. Mieczysł. Rybczyński. 7. 1 1924 Rol. i D. P. Stan. Janicki. 19. 1 „ Spr. Zagr. min. peł. Maurycy Zamojski (dym. 27.7 1924). 19. 1 „ kier. M. Pr. i Op. Sp. pods. st. Gust. Simon (dym. 18.6 1924). 17. 2 „ Spr. Wojsk. gen. dyw. Wład. Sikorski. 21. 3 „ Spr. Wewn. Zyg. Hübner (dym. 17.11 1924). 18. 6 „ Pr. i Op. Sp. min. peł. Lud. Darowski (dym. 17.11 1924).			11. 1 Ust. o naprawie skarbu i reformie walutowej. 20. 1 O systemie monetarnym (Rozp. Pr. Rzpl.). 14. 4 O zmianie ustroju pieniężnego (Rozp. Pr. Rzpl.). 23. 5 Ust. o powszechnym obowiązku wojskowym. 31. 7 Ust. o naprawie skarbu Państwa i poprawie gospodarstwa społecznego.	18. 1 O utworzeniu Gen. Dyr. Poczt i Tel. (Rozp. Pr. Rzpl.). 3. 6 Ust. o Poczcie, Telegrafie i Telefonie. 12. 6 Ust. o organizacji Min. Kolei i urzędów kolejowych. 20. 6 Ust. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Pol. Marynarki Wojennej. 26. 6 O statucie Pol. Agencji Tel. (Rozp. Pr. Rzpl). 26. 6 O tabeli stanowisk (Rozp. Rady Min). 27. 6 O Poczt. Kasie Oszczędności (Rozp. Pr. Rzpl. ob. od 30.6 1924). 18. 7 Ust. o podstawowych prawach i obowiązkach szeregowych Wojska Polskiego; ob. do 18.1 1933. 31. 7 Ust. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorząd. władz administracyjnych (ust. „językowa“).		20. 1 O statucie Banku Polskiego (Rozp. Pr. Rzpl.). 28. 1 O ustanowieniu Nadzw. Komisarza oszczędnościowego (Rozp. Pr. Rzpl.). 1. 2 O zamknięciu kredytu Skarbu Państwa w P. K. K. P. (Rozp. Pr. Rzpl.). 5. 2 Ust. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych: ob. do 26.4 1928. 17. 4 O utworzeniu Banku Gospodarstwa Krajowego (Rozp. Pr. Rzpl.). 6. 5 Ust. o pomocy państwowej na odbudowę gospodarstw zniszczonych przez wojnę; ob. od 13.6 1924. 14. 5 O przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Rozp. Pr. Rzpl.). 31. 5 O statucie Banku Gospodarstwa Krajow. (Rozp. Min. Skarbu). 17. 6 O obowiązkach i sposobach pokrywania wydatków przez związki komunalne (Rozp. Pr. Rzpl.).	11. 4 Ust. o ochronie lokatorów; ob. od 1.6 1924. 10. 6 Ust. o społecznem pośrednictwie pracy. 26. 6 Ust. o uwłaszczeniu b. czynszowników, b. wolnych ludzi i t. d. w województwach wschodnich. 2. 7 Ust. o pracy młodocianych i kobiet. 18. 7 Ust. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia. 31. 7 Ust. o niektórych postanowieniach w organizacji szkolnictwa (ust. „językowa”.	6. 5 Protokół jaworzyński z Czechosłowacją, podp. w Krakowie; ob. od 5.9 1924.	22. 3 Tr. handlowy i nawigacyjny z Islandją, podp. w Warszawie; ob. od 28.8 1924. 22. 3 Tr. handlowy i nawigacyjny z Danją, podp. w Warszawie; ob. od 28.8 1924. 30. 5 Tr. handlowy i nawigacyjny z Holandją, podp. w Warszawie; ob. od 5.6 1925.	3. 1 Konw. konsularna z Łotwą, podp. w Rydze; ob. od 16.1 1926. 11. 1 Konw. konsularna z Estonją, podp. w Tallinie; ob. od 20.3.1926. 19. 3 Um. o obrocie prawnym z Austrją, podp. w Wiedniu; ob. od 13.9 1926. 24. 4 Konw. kolejowa z Z. S. R. R., podp. w Warszawie; ob. od 22.5 1925. 18. 7 Konw. konsularna z Z. S. S. R., podp w Moskwie; ob. od 22.4 1926. 13. 8 Protokół lotniczy z W. Brytanją i Irlandją, podp. w Warszawie; ob. od 13.10 1924. 28. 8 Międzynarodowe umowy pocztowe VIII Kongresu Pocztowego w Stockholmie; ob. od 1.10 1925 do 1.7 1930.	12. 2 Początek rokowań z Niemcami w sprawie opcji i obywatelstwa. 12. 3 Rada Ligi Narodów zaleca Polsce i Czechosłowacji opracować protokół w sprawie Jaworzyny. 28. 4 Otwarcie Banku Polskiego. 8. 5 Konwencja Mocarstw z Litwą w sprawie Kłajpedy, podp. w Paryżu. 19. 5 Konferencja Państw Bałtyckich w Kownie z wyłączeniem Polski. 1. 6 Petycja ludności polskiej na Litwie do Ligi Narodów w sprawie prześladowań. 2—5.6 Objęcie granicy na Orawie. 4. 6 Porozumienie z Niemcami w sprawie odszkodowań dla wywłaszczonych kolonistów 23. 6 Przeniesienie Poselstwa polskiego z Konstantynopola do Angory. 1. 7 Wprowadzenie złotego, jako prawnego środka płatniczego. 7. 8 Arbitraż prof. Kaeckenbecka w sprawie opcji i obywatelstwa w stosunkach polsko-niemieckich.	1. 1 Wprowadzenie guldena gdańskiego, jako jednostki monetarnej. 5. 2 Utworzenie Banku Gdańskiego. 28. 2 H. Strassburger obejmuje urząd Generalnego Komisarza Rzplitej. 14. 3 Rada Ligi Narodów przeznacza półwysep Westerplatte, jako miejsce wyładunkowe dla polskich materjałów wojennych. 17. 3 Bank Gdański rozpoczyna działalność. 31. 3 Likwidacja Danziger Zentralkasse. 9. 6 Zjazd hanzeatycki w Gdańsku. 28. 7 Utworzenie parafji pol. w Gdańsku.	1924

ROK	GŁOWA PAŃSTWA	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	SEJM	SENAT	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE	UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	GDAŃSK	ROK
1924			3. 7 1924 Kier. M. Ref. Rol. Stan. Janicki (dym. 22.7 1924). 22. 7 " Ref. rol. Wies. Kopczyński (dym. 25.4 1925). 27. 7 " Spr. Zagr. Al. Skrzyński. 17.11 " bez teki pos. Stan. Thugutt (dym. 29.5 1925). 17.11 " Spr. Wewn. prez. Cyr. Ratajski (dym. 14.6 1925). 17.11 " Sprawiedl. Ant. Żychliński. 17.11 " Pr. i Op. Sp. Fran. Sokal. 11.12 " Kier. M. W. R. i O. P. prof. dr. Jan Zawidzki (dym. 25.3 1925). 25. 3. 1925 W. R. i O. P. pos. prof. dr. Stan. Grabski. 25. 4 " Kier. M. Ref. Rol. Józ. Radwan.				11.11 Ust. o organizacji konsulatów i czynnościach konsularnych.	14.11 O prawie wekslowem (Rozp. Prez. Rzpl., ob. od. 1.1 1925). 14.11 O prawie czekowem (Rozp. Prez. Rzpl., ob. od 1.1 1925). 9.12 O zmianie ustroju Prokuratorji Gen. Rzplitej (Rozp. Prez. Rzpl., ob. od 1.1 1925).	26. 6 O taryfie celnej, (Rozp. Pr. Rzpl. ob. od 13.7 1924 do 10.10 1933). 28. 6 O nadaniu statutu dla Państw. Zakład. Wodociągowych na Górnym Śląsku (Rozp. Pr. Rzpl.). 28. 6 O statucie Pań. Fabryki Związków azotowych w Chorzowie (Rozp. Pr. Rzpl.). 28. 6 O statucie przedsiębiorstwa: „Polskie Lasy Państ." (Rozp. Prez. Rzpl.). 31. 7 Ust. o monop. spiryt.; ob. od 6.4 1927. 27.12 O wykonywaniu czynności bankowych i nadzorze nad niemi. (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 1.1 1925 do 22.3 1928). 28.12 O organizacji giełd. (Rozp. Prez. Rzplitej; ob. od 31.1 1925). 28.12 O utworzeniu przedsiębiorstwa: „Polskie Koleje Państ.". (Rozp. Pr. Rzpl.).	10.10 O reorganizacji Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych (Rozp. Prez. Rzpl.; ob. od 22.10 1924 do 28.5 1927).	2.10 Protokół o pokojowem załatwianiu sporów międzynarodowych, podpis. w Genewie; nie ratyfikowany.	14.11 Ukł. o konsolidacji długów ze St. Zjednocz., podp. w Waszyngtonie; ob. od 28.6 1925. 2.12 Traktat handlowy i nawigacyjny ze Szwecją, podp. w Warszawie; ob. od 15.7 1925. 9.12 II Konwencja Handlowa z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 10.7 1925. 10.12 Um. z Komit. Reljefowym i Anglją o konsolidacji zobowiązań finansowych Polski, podp. w Londynie.	30. 8 Konwencja w sprawie obywatelstwa i opcji z Niemcami, podp. w Wiedniu; ob. od 30.8 1924. 23.10 Konwencja międzynarodowa o przewozie osób i bagażu kolejami, podp. w Bernie; ob. od 1.10 1928. 23.10 Konwencja Międzynarodowa o przewozie towarów kolejami, podpisana w Bernie; ob. od 19.10 1927 wzgl. 1.10 1928. 26.11 Przystąpienie do Konwencji Międzynarodowej o żegludze powietrznej z 13.10 1919 w Paryżu; ob. od 5.1.25. 16.12 Układ lotniczy z Danją, podp. w Kopenhadze; ob. od 5.2 1925. ~~19.12 Układ o obrocie prawnym z Niemcami, podp. w Warszawie; ob. od 31.5 1926.~~	6 — 8. 9 Konferencja turystyczna polsko-czechosłowacka w Zakopanem. 12 — 24.9 Kongres Międzynarodowy Związku Młodzieży Akademickiej w Warszawie. 12.9 — 3.10 Wystawa polska w Konstantynopolu. 2.10 Podpisanie w Genewie protokółu w sprawie bezpieczeństwa, arbitrażu i rozbrojenia. 13.11 Synod w Konstantynopolu uznaje konstytucję autokefalną cerkwi prawosławnej 18.11 Czechosłowacja proponuje Polsce podjęcie generalnych rokowań. [w Polsce. 3.12 Utworzenie Ambasady Polskiej w Paryżu. 9.12 Rada Ligi Narodów przyznaje Polsce część rezerw ubezpieczeń niemieckich. 14.12 Utworzenie Ambasady Polskiej przy Watykanie. 30.12 Prof. Kemmerer, ekspert finansowy amerykański, przybywa do Warszawy. 31.12 Wygaśnięcie umów granicznych z Niemcami.	7.11 Decyzja Wys. Komisarza w kwestji procedury nadawania umowom polsko-gdańskim mocy obowiązującej. 12.12 Rada Ligi Narodów rozważa procedurę apelowania od decyzji Wys. Komisarza.	1924
1925			16. 5 " P. i H. pods. st. Cz. Klarner. 14. 6 " Spr. Wewn. Wł. Raczkiewicz. 13.11 " Kier. M. Skar. Czes. Klarner.			30. 4 O podatku dochodowym (ogł. jednolitego tekstu ust. z 16.7 1920). 15. 7 Ust. o podatku przemysłowym, ob. od. 1.7 1925 wzgl. 1.1 1926.	20. 5 O organizacji mennicy państwowej (Rozp. Min. Skarbu).	18. 3 Ust. o Izbach Morskich. 22. 8 O wojskowych przepisach dyscyplinarnych (Rozp. Prezyd. Rzpl.).	17. 3 Ust. o Państwowej Radzie Rolniczej. 29. 4 Ust. o rozbudowie miast; ob. od 20.5 1925 do 9.5 1927. 20. 6 Statut Banku Rolnego, (ogłoszenie jednolitego tekstu ust. z dnia 10.6 1921). 22. 6 Ust. o wyścigach konnych. 15. 7 Ust. o mopolu zapałczanym. 17. 9 O monopolu spirytusowym (ogłoszenie zrewidowanego tekstu ustawy z 31.7 1924; ob. do 6.4 1927).	18. 2 Ust. o Radzie Opieki Społecznej. 8. 7 O utworzeniu Państwowej Rady Emigracyjnej (Rozp. Rady Ministr.).	17. 1 Konwencja Koncyljacyjno-Arbitrażowa z Estonją, Finlandją i Łotwą; podp. w Helsingforsie; ob. od 14.10 1925. 10. 2 Konkordat ze St. Apostolską, podp. w Rzymie; ob. od 2.8 1925. 7. 3 Traktat koncyljacyjno-arbitrażowy ze Szwajcarją, podp. w Bernie; ob. od 11.7 1926. 23. 4 Traktat koncyljacyjno-arbitrażowy z Czechosłowacją, podp. w Warszawie; ob. od 14 5 1926. 10. 5 Przystąpienie do III, IV i V Konwencji międzynar. Haskich z 18.10 1907 o krokach nieprzyjacielskich, prawach wojny lądowej, oraz prawach Mocarstw neutralnych; ob. od 2. 7 1925. 3.11 Traktat koncyljacyjno-arbitrażowy ze Szwecją, podp. w Stockholmie; ob. od 27.4 1927.	29 — 31.1 Układ handlowy z Hiszpanją. 10. 2 Handlowe modus vivendi ze St. Zjednocz., podp. w Waszyngtonie; ob. od 10.2 1925. 26. 3 Konwencja handlowa z Węgrami, podp. w Budapeszcie; ob. od. 14.9.25. 17. 4 Konwencja handlowa z Grecją, podp. w Warszawie; ob. od 25.9 1925 do 1. 9. 1928. 23. 4 Konwencja handlowa z Czechosłowacją, podp. w Warszawie; ob. od 6.11 1926. 29. 4 Prowiz. porozumienie handlowe z Bułgarją, podp. w Sofji; ob. od 12.2.27.	19. 2 Międzynarodowa Konwencja opiumowa, podp. w Genewie; ob. od 14.9.27. 6. 3 Um. o obrocie prawnym z Czechosłowacją, podp. w Pradze; ob. od 14.1 1926. 23. 4 Um. t. zw. likwidacyjna z Czechosłowacją, podp. w Warszawie; ob. od 29.4 1926. 5. 5 Układ lotniczy z Austrją, podpisany w Warszawie; ob. od 28.6 1925 do 31.12 1927. 12. 5 Przystąpienie do międzynarodowej Konwencji metrycznej, podp. 20.5 1875 w Paryżu; ob. od 12.5 1925. 30. 5 Konwencja turystyczna z Czechosłowacją, podp. w Pradzę; ob. od 11.6.26. 17. 6. Protokół o zakazie gazów trujących i środków bakterjologicznych, podp. w Genewie; ob. od 4.2 1929. 1. 9 Ukł. naukowy z Belgją, podpisany w Warszawie; ob. od 11.7 1926. 1.10 Konw. lotnicza ze Szwecją, podpis. w Stockholmie; ob. od 23.7 1926. 4.11 Konw. lotnicza z Holandją, podp. w Hadze; ob. od 2.11 1926. 6.11 Podpisanie zrewidowanej w Hadze konwencji Paryskiej z 20.3 1883 o ochronie własności przemysłowej; ob. od 22.11 1931.	6. 1 Rozpoczęcie rokowań handlowych z Niemcami w Berlinie. 10. 1 Wygaśnięcie klauzul ekonomicznych Traktatu Wersalskiego. 8. 2 Wizyta w Warszawie Pusty, Ministra Spraw Zagranicznych Estonji. 9. 2 Niemcy proponują Francji zawarcie paktu nienaruszalności granic zachodnich. 20 — 24.4 Wizyta w Warszawie Benesza, Ministra Spraw Zagranicznych Czechosłowacji. 27. 4 Inauguracja Instytutu Francuskiego w Warszawie. 14 — 20.5 Wizyta parlamentarzystów estońskich w Polsce. 29.5 — 16.6 Odwiedziny grupy ekonomistów parlamentu angielskiego w Polsce. 30. 5 Regulamin Dyrekcji Portu w Kłajpedzie, tyczący się spławu na Niemnie. 21 — 24.6 XII Międzynarodowy Kongres Rolniczy w Warszawie. 1. 7 Wprowadzenie taryfy maksymalnej w stosunkach z Niemcami (wojna celna). 3 — 8 7 IX Międzynarodowy Kongres Towarzystw Przyjaciół Ligi Narodów w Warszawie. 6. 7 Otwarcie Poselstwa Polskiego w Teheranie. 7. 7 Ugoda Rządu z kołem żydowskiem o warunkach współpracy państwowej. 8.7 — 15.8 Podróż Ministra Spraw Zagranicznych Skrzyńskiego do St. Zjednoczonych. 29 — 30.7 Odczyty Ministra Skrzyńskiego w Instytucie Williamstown. 30. 7 Wizyta w Warszawie Mejerowicza, Ministra Spraw Zagranicznych Łotwy. 1 — 15.9 Konferencja polsko-litewska w Kopenhadze. 16 — 22.9 Raid pułk. Rayskiego: Madryt—Casanblanca—Konstantynopol—Warszawa. 17. 9 Wręczenie tomosu Patrjarchy Grzegorza VII przez delegację Phanaru Metropolicie Dyonizemu w Warszawie. 26 — 30. 9 Wizyta Cziczerina, Komisarza Spraw Zagranicznych Sowieckiego, w Warszawie. 1 — 20.10 Odwiedziny parlamentarzystów francuskich w Polsce. 13 — 25.10 Konferencja polsko-litewska w Lugano. 16.10 Podpisanie paktów gwarancyjnych między Niemcami i Mocarstwami w Lokarno. 23.10 Wymiana z Litwą więźniów politycznych dokonana w Oranach. 28.10 Bulla „Vix dum Poloniae unitas" o podziale administracji kościoła katolickiego w Polsce. 12 — 15.11 Wizyta parlamentarzystów polskich w Rumunji.	13. 3 Decyzja Rady Ligi Narodów w sprawie policji portowej w Gdańsku. 14. 3 Puł. de Loes mianowany Prezydentem Rady Portu. 16. 5 Opinia St. Tryb. Sprawiedl. Międzyn. w spr. poczty polskiej w Gdańsku. 11. 6 Rada Ligi Nar. ustala procedurę spraw spornych między Polską a Gdańskiem. 11. 6 Rezolucja Rady Ligi Narod. w sprawie poczty polskiej w Gdańsku. 29. 7 Porozumienie polsko-gdańskie w sprawie przywozu zakazanych towarów niemieckich. 8. 8 Utworzenie Senatu z koalicji stronnictw: socjalistycznego, centrowego i liberalnego. 12. 8 Porozumienie polsko-gdańskie w sprawie ceł wywozowych; ob. od 3.4 1928. 19. 8 Wybory do Senatu. 29. 8 Zjazd partji nacjonalistyczno-niemieckiej. 19. 9 Rada Ligi Nar. rozgranicza port gdański dla celów służby pocztowej polskiej. 22.10 Prezydent Rady Portu określa granice terenu wyładunkowego na Westerplatte. 25.10 Zjazd polsko-niemiecki Towarzystw Przyjaciół Pokoju w Gdańsku.	1925
		XIV. 20.11 1925 — 5.5 1926 ALEKSANDER SKRZYŃSKI, Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Zagranicznych. Ur. 19.3 1882 w Krakowie; w 1906 doktór praw Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od 1919, objąwszy stanowisko posła nadzwyczajnego w Bukareszcie, nie opuszcza terenu pracy dyplomatycznej. Zostaje kolejno Mini-	Skarbu pos. Jerzy Zdziechowski. Sprawiedl. pos. dr. Stef. Piechocki. Rol. i D. P. pos. dr. Wł. Kiernik. P. i Handlu wicem. Stan. Osiecki. Kol. Żel. pos. inż. Ad. Chądzyński. Rob. Pub. wicem. inż. Jęd. Moraczewski (dym. 7.2 1926). Pr. i Op. Sp. pos. Bron. Ziemięcki (dym. 20.4 1926). Kier. M. S. Wojsk. gen. dyw. Stef. Majewski (dym. 27.11 1925).				22.12 Ust. o utworzeniu Województwa Wileńskiego.	25.11 Ust. o Trybunale Kompetencyjnym.		28.12 Ust. o wykonaniu reformy rolnej; (ob. od 9.1 1926).	1.12 Traktat gwarancyjny z Francją, podp. w Londynie; ob. od 14.9 1926. 1.12 Traktat koncyljacyjno-arbitrażowy z Niemcami, podp. w Londynie; ob. od 14.9 1926.		30.12 Konw. konsularna z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 21.5 1928. 30.12 Konw. o rekwizycjach sądowych z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 9.12 1926. 30.12 Konw. o opiece i pomocy prawnej z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 27.8. 1929. 30.12 Traktat ekstradycyjny z Francją, podpis. w Paryżu; ob. od 27.8 1929.	29 — 30.12 Zjazd mahometański w Wilnie i obiór muftiego Jakóba Szynkiewicza.	28.11 Umowa polsko-gdańska o wykonywaniu orzeczeń sądowych; ob. od 15.8 1927. 12.12 Dr. van Hamel mianowany Wys. Komisarzem Ligi Narodów. 30.12 St. Apostolska tworzy w Gdańsku djecezję; biskupem mianowany X. O'Rourke.	
1926		strem Spraw Zagranicznych w gabinecie Sikorskiego i w drugim gabinecie Grabskiego. Autor interesujących prac z dziedziny polityki i dyplomacji. Dnia 25 września 1931 ginie w nieszczęśliwym wypadku.	Spr. Wewn., W. R. i O. P., Ref. Rol., — jak dotychczas. 27.11 1925 Spr. Wojsk. gen. br. Luc. Żeligowski. 7. 2 1926 Kier. Min. Rob. Pub. inż. Miecz. Rybczyński (dym. 13.2. 1926). 13. 2 " Rob. Pub. pos. Nor. Barlicki (dym. 20.4 1926). 20. 4 " Kier. Min. Rob. Pub. inż. Miecz. Rybczyński. 20. 4 " Pr. i O. S. inż. Jan Jankowski.				29. 1 O organizacji straży celnej (Rozp. Min. Skarbu).	29. 3 Ust. o prawie autorskiem.	12. 4 O scalaniu gruntów (ogłoszenie zrewidowanego tekstu ustawy z 31.7 1923).		26. 3 Traktat gwarancyjny z Rumunją, podp. w Bukareszcie; ob. od 3.4 1926 do 26.3 1931. 16. 4 Traktat koncyljacyjno-arbitrażowy z Austrją, podp. w Wiedniu; ob. od 2.5 1927. 23. 4 Traktat koncyljacyjno-arbitrażowy z Danją, podp. w Kopenhadze; ob. od 4.5 1927.		2[illegible]. 3 Um. kolejowa z Niemcami, podpisana w Berlinie; ob. od 1.6 1927. 15. 4 Układ lotniczy z Czechosłowacją, podpis. w Pradze; ob. od 22.7 1927. 24. 4 Konwencja międzynarodowa, dotycząca ruchu drogowego, podp. w Paryżu; ob. od 30.9 1930. 24. 4 II Międzynarodowa Konwencja automobilowa, podp. w Paryżu; ob. od 24.10 1930.	3. 1 Ingres Biskupa Śląskiego ks. Hlonda w Katowicach. 23.1 — 7.2 Wizyta parlamentarzystów polskich w Estonji. 27. 1 Regulamin żeglugi na Niemnie ogłoszony przez Litwę. 27. 1 Konwencja o zatwierdzeniu granicy polsko-niemieckiej. 6. 2 Uroczystości historyczne w Nevers poświęcone pamięci Marji Ludwiki i Marji Kazi- 8. 2 Niemcy zgłaszają prośbę o przyjęcie do Ligi Narodów. [miery, królowych polskich. 13. 2 Śmierć Prymasa X. Dalbora. 13 — 14.4 Wizyta Premjera Skrzyńskiego w Pradze. 15 — 16.4 Wizyta Premjera Skrzyńskiego w Wiedniu. 17. 4 Zjazd polsko-niemieckich towarzystw Przyjaciół Pokoju w Warszawie. 24. 4 Traktat o nieagresji sowiecko-niemiecki.	22. 2 Wys. Komisarz van Hamel obejmuje urzędowanie.	1926

ROK	GŁOWA PAŃSTWA	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	SEJM	SENAT	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE	UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	GDAŃSK	ROK
		XV. 10.5 — 15.5 1926 WINCENTY WITOS (Życiorys patrz jak wyżej).	Spr. Wewn. Stef. Smólski. Spr. Wojsk. gen. Jul. Malczewski. Ref. Roln. Józ. Radwan. Kier. M. S. Z. Kaj. Dzierżykraj-Morawski. Skarbu, Sprawied., W. R. i O. P., Rol. i D. P., P. i H., Kol. Żel., Rob. Pub., Pr. i Op. Sp. — jak dotychczas.											6 — 9. 5 Zjazd dziennikarzy polskich i rumuńskich w Galacu. 12. 5 Zawieszenie praw obywatelskich w woj. warszawskiem i wileńskiem. 12 — 14.5 Objęcie władzy przez Marsz. Piłsudskiego. 14. 5 Rezygnacja prezydenta Wojciechowskiego.		
	MACIEJ RATAJ peł. zast. funkcje Prezydenta Rzplitej 14.5 1926 — 1.6 1926. (Życiorys patrz Sejm).	XVI. 15.5 1926 — 4.6 1928 Pos. Prof. Dr. KAZIMIERZ BARTEL Prezes Rady Min. i Min. Kolei Żel. Ur. 3.3 1882 we Lwowie, gdzie ukończył Politechnikę, jako doktór inżynierji. Od 1913 profesor tejże uczelni. Położył wybitne zasługi przy obronie Lwowa w 1918. W gabinetach: Skulskiego, Grabskiego i Witosa—Minister Kolei Żel. W 1922 otrzymał mandat do Sejmu z listy „Wyzwolenia“, które opuszcza w 1925, przechodząc do nowego ugrupowania „Klubu Pracy“. Pięciokrotny Prezes gabinetów po przewrocie majowym. Autor cennych prac matematycznych z dziedziny geometrji wykreślnej, rzutowej i perspektywy.	Spr. Wewn. woj. Kaz. Młodzianowski. Spr. Wojsk. marsz. Józ. Piłsudski. Skarbu pods. st. Gabr. Czechowicz. Sprawied. prof. Wacł. Makowski. Prz. i Handlu dyr. dep. inż. Hip. Gliwic. Rob. Pub. prof. dr. Wit. Broniewski. Pr. i Op. Sp. dyr. dep. dr. Stan. Jurkiewicz. Kier. M. Spr. Z. min. peł. Aug. Zaleski (dym. 25.6 1926). Kier. M. W. R. i O. P. prof. Józ. Mikułowski - Pomorski (dym. 7.7 1926). Kier. M. Rol. i D. P., Kier. M. Ref. Rol. } pods. st. dr. Józef Raczyński. (dym. 20.6 1926).											18. 5 Przywrócenie praw obywatelskich. 25. 5 Wyrok Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie Chorzowa. 1. 6 Zgromadzenie Narodowe obiera prezydentem Ign. Mościckiego. 1. 6 Turcja udziela koncesji polskiemu Tow. Monopolu Spirytusowego. 3. 6 Zawieszenie praw obywatelskich w woj. poznańskiem i pomorskiem. 4. 6 Prezydent Rzplitej Ign. Mościcki obejmuje władzę.		
1926	IGNACY MOŚCICKI Prezydent Rzplitej 4.6 1926. Ur. 1 grudnia 1867 w Mierzanowie z rodziców Fausty- na, powstańca z 1863, i Stefanji z Bojanowskich. Ukończył szkołę realną Pankiewicza w Warszawie i w 1887 wstąpił na wydział chemji technicznej Politechniki w Rydze. Nieba- wem jął się pracy niepodległościowej: zorganizował z po- między swych kolegów oraz żołnierzy polaków miejscowego garnizonu „Kółko Oświaty Ludowej”, oraz nawiązał kontakt z inną tajną organizacją „Proletarjat”. Stopniowo akcja konspiracyjna zaczyna go coraz bar- dziej pochłaniać. Z początkiem 1892 przenosi się do War- szawy, aby rozszerzyć na jej teren swe poczynania. Przygo- towuje zamachy odwetowe za prześladowania ze strony władz rosyjskich; działalność ta się ujawnia, skutkiem czego zmu- szony jest wyjechać z kraju. 1 lipca 1892 przybywa do Lon- dynu. Tu zmuszony do ciężkiej pracy zarobkowej nie zanied-	XVII. 8.6 1926 — 24.9 1926 Pos. Prof. Dr. KAZIMIERZ BARTEL Prezes Rady Min. i Min. Kol. Żel. (dym. 14.6 1926). (Życiorys patrz jak wyżej).	Skarbu inż. Cz. Klarner. Prz. i Handlu inż. Eug. Kwiatkowski. Pozostały skład gabinetu — jak poprzed. 14. 6 1926 Kol. Żel. inż. Paw. Romocki. 20. 6 „ Ref. Rol. dr. Wit. Staniewicz. 21. 6 „ Rol. i D. P. dr. Al. Raczyński. 25. 6 „ Spr. Zagr. Aug. Zaleski. 7. 7 „ W. R. i O. P. nacz. Ant. Sujkowski.			1. 7 Ust. o opłatach stemplowych. 2. 8 Ust. o podatku od lokali. 2. 8 Ust. o zmianach artykułów: 4, 22, 25, 26, 44 i 58 konstytucji z 17.3 1921. 2. 8 Ust. o upoważnieniu Prezydenta Rzpl. do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy. 6. 8 O wydawaniu dekretów w zakresie najwyższego zwierzchnictwa sił zbrojnych Państwa (Rozp. Pr. Rzpl.).	1. 7 Ust. o stosunkach służbowych nauczycieli. 6. 8 Dekr. Pr. Rzpl. o sprawowaniu najwyższego dowództwa nad siłami zbrojnemi w czasie pokoju i ustanowieniu General. Inspektoratu Sił Zbrojnych. 13. 8 O cudzoziemcach (Rozp. Pr. Rzpl.). 12. 8 O utworzeniu Rady Prawniczej (Rozp. Pr. Rzpl.).	26. 6 O Najwyższym Trybunale Administracyjnym (ogł. zrewidowanego tekstu ust. z 3.8 1922. 2. 8 Ust. o prawie prywatnem międzydzielnicowem. 2. 8 Ust. o prawie prywatnem międzynarodowem. 2. 8 Ust. karna skarbowa; ob. do 1.5 1932.	2. 8 Ust. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. 24. 9 O utworzeniu przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” (Rozp. Pr. Rzpl.).		18. 9 Pakt przyjaźni z Królestwem S. Ch. S., podp. w Genewie; ob. od. 15.6 1928. 18. 9 Traktat koncyljacyjno - arbitrażowy z Król. S. Ch. S., podp. w Genewie; ob. od 15.6 1928.			10. 6 Zmarł w Paryżu Wład. Mickiewicz. 21 — 23. 6 Zjazd Komisji Narodowych Współpracy Intelektualnej w Warszawie. 3. 7 — 17.9 Prof. Kemmerer, ekspert finansowy amerykański, przybywa na czele misji do [Polski. 23. 7 Akredytowanie pierwszego Chargé d’affaires egipskiego w Warszawie. 23. 7 Utworzenie polsko-rumuńskiej komisji delimitacyjnej. 3. 8 Pływająca wystawa turecka „Kara Deniz“ w Gdyni. 25. 8 II Kongres Mniejszości Narodowych w Genewie. 27. 8 Mianowanie Marszałka Piłsudskiego Generalnym Inspektorem Armji. 28. 8 — 25. 9 Lot kap. Orlińskiego Warszawa — Tokio. 5. 9 VII Kongres Fidac’a w Warszawie. 8. 9 Zgromadzenie Ligi Narodów uchwala rekonstrukcję Rady Ligi Narodów. 16. 9 Wybór Polski do Rady Ligi Narodów i przyznanie jej prawa reelekcji. 26. 9 Pogrom polaków w Kościele Św. Trójcy w Kownie przez bandy litewskie.	1. 8 Raport Wys. Komisarza Rady Ligi Narodów w sprawie sytuacji finansowej Gdańska. 20. 9 Umowa polsko-gdańska o podziale dochodów celnych; ob. od 7.5 1927.	1926
		XVIII. 27.9 — 30.9 1926 Pos. Prof. Dr. KAZIMIERZ BARTEL (Życiorys patrz jak wyżej).	Skład gabinetu — jak poprzedni.											27—30 9 XXXV-ty Kongres Międzynar. Prawa Autorskiego w Warszawie. 28. 9 Traktat gwarancyjny litewsko-sowiecki.	29. 9 Utworzenie koalicji stronnictw nacjonalnego, centrum i liberałów.	
		XIX. 2.10 1926 — 27.6 1928 Marsz. JÓZEF PIŁSUDSKI Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych. (Życiorys patrz — „Głowa Państwa”).	Kier. M.W.R. i O. P. prof. dr. K. Bartel (dym. 9.1 1927). Spr. Wewn. Sław. Fel. Składkowski. Sprawied. Al. Meysztowicz (dym. 22.12 1928). Skarbu Gabr. Czechowicz (dym. 8.3 1929). Rol. i D. P. Kar. Niezabytowski. Rob. Pub. pos. inż. Jęd. Moraczewski. Przem. i Hand., Kol. Żel., Pr. i O. S., Ref. Rol., — jak dotychczas. 5.10 1926 Spr. Zagr. Aug. Zaleski (dym. 2.11 1932).				25.10 O utworzeniu Komitetu Obrony Państwa (Rozp. Pr. Rzpl.). 25.11 O organizacji kościelnej duchowieństwa wojskowego (Rozp. Ministrów w wykon. art. VII Konkordatu z 10.2 1925). 10.12 O utworzeniu Rady Finansowej (Rozp. Pr. Rzpl.). 10.12 O ustanowieniu Biura Badania Cen (Rozp. Pr. Rzpl.).		18.10 Statut Banku Polskiego; (ogł. zrewidowanego tekstu z 20.1 1924).			18.12 Układ o konsolidacji długów z Włochami, podp. w Warszawie; ob. od 18.12 1926. 22.12 Traktat handlowy i nawigacyjny z Norwegją, podp. w Warszawie; ob. od 29.9 1927.		4.10 Konferencja polskich i czeskich dziennikarzy w Warszawie. 11.10 Inauguracja Towarzystwa Szerzenia Sztuki Polskiej zagranicą. 12.10 Biskup Hlond mianowany prymasem gnieźnieńskim. 14.10 Delegacja polska wręcza adres prezyd. Coolidge’owi z okazji obchodu 150-lecia niepodległości Stanów Zjednoczonych. 18.10 Uroczysty obchód w St. Zjedn. 150 rocznicy wstąpienia Kościuszki do armji amery- [kańskiej. 11.11 I Powszechny Zjazd zborów ewangelickich w Wilnie.	27.10 Utworzenie nowego Senatu. 9.12 Rezolucja Rady Ligi Narodów w sprawie sanacji finansów Gdańska.	
1927	buje jednak studjów i nie ustaje w pracy niepodległościo- wej, zapisawszy się do Zagranicznego Związku Socjalistów Polskich. W karjerze naukowej rok 1897 przenosi go na uniwer- sytet we Fryburgu, gdzie otrzymuje stanowisko asystenta przy katedrze fizyki. Stanowisko to daje mu możność peł- niejszego poświęcenia się nauce. Wyróżniwszy się swemi poważnemi pracami naukowemi, otrzymuje w 1901 kierow- nictwo badań uniwersyteckich przemysłu elektrycznego i che- micznego. We Fryburgu dokonuje szeregu odkryć w dzie- dzinie elektrofizyki i elektrochemji—przedewszystkiem uda-		9. 1 1927 W. R. i O. P. sen. dr. Gustaw Dobrucki. 9. 1 „ bez teki Kaz. Bartel. 20. 1 „ Poczt i Tel. pos. Bog. Miedziński.				10. 1 O wcieleniu Gł. Urzędu Likwidacyjnego do Ministerstwa Skarbu (Rozp. Rady Ministr.). 19. 1 O utworzeniu Ministerstwa Poczt i Telegrafów (Rozp. Pr. Rzpl.). 13. 4 O przemianowaniu Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych na „Ministerstwo Rolnictwa“ (Rozp. Pr. Rzpl.).	30. 4 O regulaminie Trybunału Kompetencyjnego (Rozp. Pr. Rzpl.). 10. 5 O prawie prasowem (Rozp. Pr. Rzpl.).	26. 3 O Monopolu Spirytusowym (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 6.4 1927). 1. 4 O utworz. przedsiębiorstwa „Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie“ (Rozp. Rady Min.). 22. 4 O rozbudowie miast; (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 9.5 1927). 13. 5 O utworzeniu przedsiębiorstwa państwowego „Żegluga Polska“ (Rozp. Rady Ministr.). 1. 6 O popieraniu rozwoju Gdyni (Rozp. Pr. Rzpl.). 4. 6 O ochronie rynku pracy (Rozp. Pr. Rzpl.). 7. 6 O prawie przemysłowem (Rozp. Prez. Rzpl.).	1. 2 O zniesieniu służebności w województwach b. zaboru rosyjskiego (Rozp. Pr. Rzpl.). 13. 4 O Komun. Kasach Oszczędności (Rozp. Pr. Rzpl.). 27. 5 O Powszechnym Zakładzie Ubezp. Wzaj. (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 28.5 1927). 10. 6 O utworzeniu Państwowego Zakładu Higjeny.	19. 3 Traktat przyjaźni z Persją, podp. w Teheranie; ob. od 22.10 1930.	19. 2 Traktat handlowy i nawigacyjny z Estonją, podp. w Tallinie; ob. od 24.4 1931. 19. 3 Konwencja handlowa z Persją, podp. w Teheranie; ob. od 22.10 1930.	19. 2 Ukł. o imigracji do São-Paulo z Brazylją, podp. w São-Paulo. 6. 3 Konw. konsularna z Król. S. Ch. S., podp. w Belgradzie; ob. od 2.1 1932. 25. 3 Konw. konsularna z Turcją, podp. w Angorze. 30. 5 Konw. kolejowa z Czechosłowacją, podp. w Pradze; ob. od 8.12 1929.	9. 1 Inauguracja Towarzystwa „Badań Zagadnień Międzynarodowych” w Warszawie. 4—23.5 Międzynarodowa Konferencja Ekonomiczna w Genewie. 30.5—4.6 IV Międzynarod. Kongres Medyków i Farmaceutów w Warszawie. 7. 6 Zamordowanie Wojkowa, posła sowieckiego w Warszawie, przez emigranta rosyjskiego Kowerdę. 12. 6 Synod kościoła ewangelicko-reformackiego w Warszawie.	13. 1 Um. polsko-gdańska o ubezpieczeniach społecznych pracowników kolejowych. 11. 3 Rezolucja Rady Ligi Narodów w sprawie pożyczki dla Gdańska. 31. 3 Um. polsko - gdańska o zaprowadzeniu w Gdańsku monopolu tytoniowego. 8. 4 Decyzja Wys. Komisarza w sprawie kompetencji sądów gdańskich w procesach przeciw Polskiej Dyrekcji Kolejowej.	1927

ROK	GŁOWA PAŃSTWA	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	SEJM	SENAT	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE	UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	GDAŃSK	ROK
1927	je mu się dobyć kwas azotowy z powietrza metodą syntetycznej koncentracji, otrzymuje syntezę związków cjanowych metodą elektrotechniczną, tworzy nowe typy kondensatorów elektrycznych wysokiego napięcia. Buduje szereg fabryk dla praktycznego zużytkowania swych wynalazków. W 1912 przenosi się do Lwowa, zaproszony do objęcia na Politechnice katedry elektrochemji i chemji fizycznej. Skupia swe wysiłki w celu rozwinięcia wielkiego przemysłu chemicznego w kraju. Buduje fabrykę T-wa „Azot" w Jaworznie, bierze wybitny udział w stworzeniu dla wyzyskania marnowanych dotychczas gazów metanowych na Podkarpaciu Spółki „Metan" we Lwowie, która stała się pierwszym ośrodkiem krajowym badań chemicznych, przekształcona w następstwie w 1922 w „Chemiczny Instytut Badaw-					13. 9 O opodatkowaniu cukru (Rozp. Pr. Rzpl.). 13.10 O planie stabilizacyjnym (Rozp. Pr. Rzpl.). 13.10 O stabilizacji złotego (Rozp. Pr. Rzpl.). 14.10 O uchyleniu odrębności stanowych (Rozp. Pr. Rzpl.). 5.11 O zmianie ustroju pieniężnego (Rozp. Pr. Rzpl.).	15. 7 O podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego (ogł. zrew. tekstu ust. z 18.7 1924). 26. 8 O rzeczowych świadczeniach wojennych (Rozp. Pr. Rzpl.). 1. 9 O Polskim Czerwonym Krzyżu (Rozp. Pr. Rzpl.). 17. 9 O utworzeniu Państw. Instytutu Eksportowego (Rozp. Pr. Rzpl.).	29. 7 O karach za handel kobietami i dziećmi (Rozp. Pr. Rzpl.). 8. 8 O statucie oficerskich sądach honorowych (Rozp. Pr. Rzpl.).	24. 6 O zagospodarowaniu lasów niepaństwowych (Rozp. Pr. Rzpl.). 15. 7 O Izbach przemysłowo-handlowych (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 8 O zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Rozp. Pr. Rzpl.). 29. 9 O scalaniu gruntów (ogł. zrewidowanego tekstu ust. z 31.7 1923). 9.11 O regulacji wód spławnych (Rozp. Pr. Rzpl.). 19.11 O zwalczaniu chorób roślin (Rozp. Pr. Rzpl.). 28.11 Statut Banku Polskiego (ogł. zrewidowanego tekstu ust. z 20.1 1924),	24. 6 O utworzeniu Państ. Inst. Geologicznego. 14. 7 O Inspekcji Pracy (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 30.1 1928). 15. 7 O utworzeniu Państ. Inst. Nauk Gospodarstwa Wiejskiego. 22. 8 O zapobieganiu chorobom zawodowym (Rozp. Pr. Rzpl.). 17. 9 O Radzie Ochrony Pracy (Rozp. Pr. Rzpl.). 11.10 O emigracji (Rozp. Pr. Rzpl.). 14.10 O stanie prawnym gmin wyznaniowych żydowskich (Rozp. Pr. Rzpl.). 14.10 O zwalczaniu żebractwa i włóczęgowstwa (Rozp. Pr. Rzpl.). 24.11 O ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Rozp. Pr. Rzpl.).	12. 7 Międzyn. Konwencja i Statut Unii Międzynarodowej Niesienia Pomocy podp. w Genewie; ob. od 9.10 1930. 3.11 Traktat przyjaźni z Afganistanem, podp. w Angorze; ob. od 15.5 1928.			28. 6 Złożenie prochów Juljusza Słowackiego na Wawelu. 9. 7 Otwarcie kanału Ogińskiego. 13. 8 Kongres Pax Romana w Warszawie. 5—9.9 VIII Międzynarodowa Konferencja chemiczna w Warszawie.	28.7 — 4.8 XIX Kongres esperantystów w Gdańsku. 3.11 Wybory do Volkstagu.	1927
						13.12 O godłach i barwach państwowych (Rozp. Pr. Rzplitej; ob. od 28.3 1928). 23.12 O granicach Państwa (Rozp. Prezyd. Rzplitej).		23.12 O zapobieganiu upadłości (Rozp. Pr. Rzpl.).	3.12 O prawie łowieckiem (Rozp. Prezyd. Rzpl.). 21.12 O utworzeniu przedsięb. „Państwowe Zakłady Lotnicze" (Rozp. Rady Ministrów).			22.12 Tymczasowy układ handlowy z Łotwą, podp. w Rydze; ob. od 28.3 1931 do 17.4 1931.	22.11 Traktat ekstradycyjny ze St. Zjednoczonemi, podp. w Warszawie; ob. od 6.7 1929.	10.12 Rezolucja Rady Ligi Narodów w sprawie stosunków polsko-litewskich.		
1928	czy" w Warszawie. Uruchomił Zakłady Państwowe w Chorzowie na Śląsku, przejęte od Niemiec na podstawie Traktatu Wersalskiego i zdezorganizowane przez nich przed wydaniem, udoskonalił i wzmógł produkcję Zakładów. Obrany po przewrocie majowym 1 czerwca 1926 Prezydentem Rzpltej, złożył 4 czerwca przysięgę i objął władzę. Mimo ciążących na nim obowiązków tego stanowiska nie zaniedbuje jednak pracy naukowej i wynalazczej, ukazując na konieczność zorganizowania w Polsce wielkiego przemysłu chemicznego, niezbędnego dla gospodarstwa narodowego w czasie pokoju i dla samowystarczalności obronnej w czasie wojny. Jest inicjatorem i głównym twórcą fabryk azotanów w Mościcach. Po upływie pierwszego siedmiolecia obrany został ponownie w dniu 4 czerwca 1933 Prezydentem Rzplitej na nowy okres.					16. 1 O stanie wojennym (Rozp. Pr. Rzpl.). 8. 3 O powszechnym obowiązku służby wojskowej (ogł. zrewidowanego tekstu ust. z 23.5 1924). 6. 3 O likwidacji skarbu narodowego (Rozp. Pr. Rzpl. do ust. z 15.11 1921). 7. 3 O ustanowieniu Krzyża Zasługi za dzielność (Rozp. Pr. Rzpl.). 16. 3 O stanie wyjątkowym (Rozp. Pr. Rzpl.).	16. 1 O zniesieniu Tym. Wydziału Samorządowego we Lwowie (Rozp. Pr. Rzpl.). 19. 1 O organizacji władz administracji ogólnej (Rozp. Pr. Rzpl.). 27. 1 O ruchu pojazdów mechanicznych (Rozp. Min. Rob. Pub.). 3. 2 O stosunkach służbowych nauczycieli (ogł. zrewidowanego tekstu ust. z 1.7 1926). 24. 2 O stosunkach służbowych profesorów szkół akademickich (Rozp. Pr. Rzpl.). 6. 3 O policji państwowej (Rozp. Pr. Rzpl.; obowiązuje od 28.3 1928). 7. 3 O podstawowych prawach i obowiązkach szeregowych marynarki wojennej (Rozp. Pr. Rzpl.). 16. 3 O ewidencji i kontroli ruchu ludności (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O organizacji straży granicznej (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O stosunku Państwa do wschodniego kościoła staroobrzędowego (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O stworzeniu przedsiębiorstwa państwowego: „Polska Poczta, Telegraf i Telefon" (Rozp. Pr. Rzpl.).	4. 1 O prawie prasowem (ogł. jednolitego tekstu ust. z 10.5 1927). 6. 2 Prawo o ustroju sądów powszechnych; ob. od 1.1 1929. 16. 2 O karach za szpiegostwo (Rozp. Pr. Rzpl.). 7. 3 O organizacji więziennictwa (Rozp. Pr. Rzpl.). 19. 3 Kodeks postępowania karnego (Rozp. Pr. Rzpl.). 19. 3 O postępowaniu doraźnem (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 Kodeks karny wojskowy (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 1.8 1928 do 1.1 1933). 22. 3 O postępowaniu administracyjnem (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O postępowaniu przymusowem w administracji (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O sądach pracy (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O postępowaniu karno-administracyjnem (Rozp. Pr. Rzpl.).	10. 2 O utworzeniu przedsiębiorstwa „Wydawnictwa Państwowe" (Rozp. Pr. Rzpl.). 15. 2 O ustanowieniu Instytutu Badań Konjunktur Gospodarczych i Cen (Rozp. Pr. Rzpl.). 16. 2 O prawie budowlanem (Rozp. Pr. Rzpl.). 14. 3 O prawie lotniczem (Rozp. Pr. Rzpl.). 17. 3 O prawie bankowem (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 22.3 1928). 19. 3 O utworzeniu przedsiębiorstwa „Pań. Wytwórnia Aparatów Telegr. i Telef." (Rozp. Rady Min.). 19. 3 O utworzeniu przedsiębiorstwa „Pań. Zakłady Inżynierji" (Rozp. Rady Min.) 22. 3 O zagospodarowaniu lasów państwowych (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O organizacji władz marynarki handlowej (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 Prawo o spółkach akcyjnych (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O ochronie wynalazków, wzorów i znaków towar. (Rozp. Pr. Rzpl; ob. od 26.4 1928). 22. 3 O Izbach rolniczych (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O związkach komunalnych (Rozp. Pr. Rzpl.).	26. 1 O kontroli ubezpieczeń (Rozp. Pr. Rzpl.). 24. 2 O bibljotece Narodowej (Rozp. Pr. Rzpl.). 6. 3 O opiece nad zabytkami (Rozp. Pr. Rzpl.). 6. 3 O zwołaniu Nadzw. Synodu Ewangielickiego Kościoła Unijnego (Rozp. Pr. Rzpl.). 16. 3 O położnych (Rozp. Pr. Rzpl.). 16. 3 O umowie o pracę pracowników umysłowych (Rozp. Pr. Rzpl.). 16. 3 O umowie o pracę robotników (Rozp. Pr. Rzpl.). 16. 3 O bezpieczeństwie i higjenie pracy (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O ochronie zwierząt (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O dozorze nad artykułami żywnościowemi (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O utworzeniu Państw. Muzeum Archeologicznego (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O zakładach leczniczych (Rozp. Pr. Rzpl.).		26. 4 Dodatkowy protokół do traktatu handlowego z Norwegją, podp. w Warszawie; ob. od 16.5 1929.	12. 6 Konwencja konsularna z Belgją, podp. w Brukseli; ob. od 6.9 1931.	5. 1 Wyjazd ekspedycji polskiej do Peru. 31. 1 Otwarcie Instytutu Badań Chemicznych w Warszawie. 4. 3 Głosowanie do Sejmu. 11. 3 Głosowanie do Senatu. 30.3—2.4 Konferencja polsko-litewska w Królewcu (I cz.). 29. 4 Król Afgański Amanullah przybywa do Warszawy.	18. 1 Utworzenie nowego Senatu. 3. 3 Opinja St. Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie kompetencji sądów gdańskich w procesach przeciw Polsk. Dyr. Kolejowej. 6. 3 Porozumienie polsko-gdańskie co do kompetencji sądów gdańskich w procesach przeciw Pol. Dyr. Kolejowej.	1928
				SEJM II ORDYNARYJNY (z wyborów 4.3 1928).	SENAT II KADENCJI (z wyborów 11.3 1928).	20. 6 O pieczęciach urzędowych (Rozp. Pr. Rzpl.).		25. 5 O regulaminie Najw. Trybunału Administracyjnego (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 31.5 1928 do 15.11 1932).	13. 4 Ust. wodna (ogł. jednolitego tekstu ust. z 19.9 1922).	5. 4 O wyznaniowych gminach żydowskich (ogł. zrewidowanego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 14.10 1927).						
		XX. 27.6 1928 — 13.4 1929 Pos. Prof. Dr. KAZIMIERZ BARTEL (życiorys patrz jak wyżej).	W. R. i O. P. dr. Kaz. Świtalski. Komun. inż. Alf. Kühn. Pozostały skład gabinetu — jak poprzedni. 22.12 1928 Sprawied. pods. st. St. Car. 8. 3 1929 Kier. M. Skarbu dr. Tad. Grodyński.	Zasiada od 27.3 1928 do 30.8 1930. Marszałek: IGNACY DASZYŃSKI 27.3 1918 — 30.8 1930. Ur. 26.10 1866 w Zbarażu, prowadził studja przyrodnicze w Krakowie i Zurychu. Bierze udział w ruchu socjalistycznym. W roku 1897 obrany posłem parlamentu wiedeńskiego. W Naczelnym Komitecie Narodowym reprezentował ideologję niepodległości. W 1918 utworzył w Lublinie tymczasowy Rząd Polskiej Republiki Ludowej. Prezes Rady Naczelnej P. P. S., poseł na	Zasiada od 27.3 1928 do 30.8 1930. Marszałek: Dr. JULJAN SZYMAŃSKI 27.3 1928 — 30.8 1930. Ur. 1870 w Kielcach; dr. medycyny uniwersytetu w Kijowie; asystent kliniki ocznej tamże. Wyjechał do Ameryki i pracował jako docent Rush. Med. Coll. w Chicago, potem jako profesor uniwersytetu w Paranie. Autor wielu prac naukowych; m. in. podręcznika okulistyki w języku polskim i portugalskim.				28. 6 O miarach (ogł. zrewidowanego tekstu dekretu z 8.2 1919). 22.10 Statut Banku Rolnego (ogł. jednolitego tekstu ust. z 10.6 1921).		16. 8 Trakt. koncyljacyjny i trakt. arbitrażowy ze St. Zjedn., podp. w Waszyngtonie; ob. od 3.2 1930. 27. 8 „Pakt Kelloga" o wyrzeczeniu się wojny jako środka politycznego, podp. w Paryżu; ob. od 24.7 1929. 25.10 Trakt. koncyljacyjno-arbitrażowy z Belgją, podp. w Brukseli. 29.10 Trakt. koncyljacyjno-arbitrażowy z Luksemburgiem, podp. w Luksemburgu; ob. od 2. 1 1931. 30.11 Trakt. koncyljacyjno-arbitrażowy z Węgrami, podp. w Warszawie; ob. od 28.2 1930.			1. 8 Katastrofa lotnicza Kaliny i Szałasa w Bagdadzie. 9.8—15.8 XXXV-ty Kongres Prawa Międzynarodowego w Warszawie. 13. 9 Wyrok St. Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie odszkodowań za fabrykę w Chorzowie. 10.10 Protokół delimitacji granicy polsko-rumuńskiej. 3—7.11 Konferencja polsko-litewska w Królewcu (II cz.). 10.11 Święto Narodowe 10 rocznicy oswobodzenia Polski. 12.11 Układ polubowny z Niemcami w sprawie odszkodowania za Chorzów.	17. 7 Układ polsko-gdański w sprawie zatrudnienia robotników w Radzie Portu. 4. 8 Układ prow. polsko-gdański w sprawie Westerplatte oraz w sprawie korzystania z portu gdańskiego przez polskie statki wojenne. 21. 9 Mianowanie hr. Manfredi Gravina Wysokim Komisarzem Ligi Narodów.	

ROK	GŁOWA PAŃSTWA	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE
1928			
1929		XXI. 14. 4 — 7.12 1929 Dr. KAZIMIERZ ŚWITALSKI. (Życiorys patrz Sejm). XXII. 29.12 1929 — 17.3 1930 Prof. Dr. KAZIMIERZ BARTEL. (Życiorys patrz jak wyżej).	W. R. i O. P. pods. st. Sław. Czerwiński (zmarł 4.8. 1931). Pr. i O. S. Al. Prystor. Poczt i Tel. inż. Ign. Boerner (zmarł 12.4 1933). Kier. Min. Skarbu min. peł. Ign. Matuszewski. Pozostały skład gabinetu—jak poprzedni. Spr. Wewn. woj. Hen. Józewski (dym. 3.6 1930). Rob. Pub. prof. dr. Maks. Matakiewicz.
1930		XXIII. 29.3 — 23.8 1930 Pos. WALERY SŁAWEK. Ur. 2.11 1879 na Ukrainie. Ukończył szkołę Kronenberga w Warszawie. Na terenie pracy rewolucyjnej zostaje kierownikiem P. P. S. w Łodzi, potem w Zagłębiu Dąbrowskiem; organizuje tam oddziały bojowe. Wyrusza w pole z I Brygadą, należy do władz kierowniczych P. O. W.; w następstwie internowany przez władze okupacyjne. Przy osobie Naczelnika Państwa pełnił funkcje oficera do szczególnych zleceń. Obrany posłem z listy B. B. zostaje prezesem Klubu Sejmowego Bloku w II Sejmie Ordynaryjnym.	Kier. M. Spr. prez. Fel. Dutkiewicz. Kier. M. Rol. i D. P. pods. st. Wik. Leśniewski (dym. 16.1 1930). Pozostały skład gabinetu—jak poprzedni. 16. 1 1930 Rol. i D. P. Leon Janta-Połczyński (dym. 20.3 1932). Sprawiedl. St. Car. Kier. Min. Prz. i Handlu inż. Eug. Kwiatkowski (dym. 9.5 1930). Pozostały skład gabinetu — jak poprzedni. 9. 5 1930 Min. Prz. i Handlu inż. Eug. Kwiatkowski. 3. 6 „ Spr. Wewn. gen. broni Sław. Fel. Składkowski (dym. 22.6 1931).

ROK	SEJM	SENAT
1928	Sejm Ustawodawczy. Wybitny publicysta.	
1929	KLUBY POLITYCZNE. Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem prez. Wal. Sławek. PRAWICA. Związek Ludowo-Narodowy prez. dr. Rom. Rybarski. Klub Chrześcijańskiej Demokracji prez. Józ. Chaciński. CENTRUM. Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast" prez. sen. Andrzej Średniawski. Winc. Witos LEWICA. Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie" prez. Jan Woźnicki. Mich. Róg. Klub Stronnictwa Chłopskiego prez. Jan Dąbski. Związek Chłopski prez. Jan Stapiński. Klub Narodowej Partji Robotniczej prez. Fr. Roguszczak. Frakcja Narodowej Partji Robotniczej — Lewica prez. Ant. Ciszak. Związek Parlamentarny Posłów Socjalistycznych prez. dr. Ign. Marek. Polska Partja Socjalistyczna (dawna Frakcja Rewolucyjna) prez. Jul. Smulikowski	KLUBY POLITYCZNE Klub Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem prez. Wal. Roman PRAWICA Związek Ludowo-Narodowy prez. dr. Stan. Głąbiński Klub Chrześcijańsko-Demokratyczny prez. dr. Maks. Thullie CENTRUM Polskie Stronnictwo „Piast" prez. Andrz. Średniawski" LEWICA Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie" prez. Wacł. Januszewski J. Miklaszewski Klub Stronnictwa Chłopskiego prez. dr. Jerzy Miklaszewski Klub Narodowej Partji Robotniczej prez. Mich. Grajek Klub Związku Parlament. Polsk. Socjal. prez. Stan. Posner MNIEJSZOŚCI NARODOWE Klub Ukraiński prez. Ant. Horbaczewski Niemiecki Klub Parlamentarny prez. Erwin Hasbach Klub Koła Żydowskiego prez. Mozes Koerner
1930	Raj. Jaworowski Komunistyczna Frakcja Poselska prez. Ad. Warski-Warszawski MNIEJSZOŚCI NARODOWE Ukraińsko-białoruski Klub Sejmowy prez. dr. Dym. Lewicki Klub Białoruski prez. Józ. Gawrylik. Klub Ukraińskiego Włościańsko-Robotniczego Socjal. Zjednoczenia („Selrob") prez. Maks. Czuczmaj. Klub Ukraińsk. Socjalno-Radykalnej Partji Reprez. prez. dr. Lew Baczyński. Niemiecki Klub Parlamentarny prez. Eug. Nauman. Klub Koła Żydowskiego prez. dr. Jak. Wygodzki Izaak Grünbaum.	

ROK	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE	UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE
1928			24.12 O regulaminie ogólnego urzędowania sądów apelac. okręgowych i grodzkich (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. do 1.1 1933).		
1929		9. 3 O osobistych świadczeniach wojennych (ogł. zrewidowanego tekstu ust. z 25.7 1919).	15. 6 O regulaminie wewnętrznego urzędowania sądów apelac. okręgowych i grodzkich w sprawach karnych (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. do 1.1 1933). 25. 6 O regulaminie prokuratur (Rozp. Min. Spraw.; ob. do 1.1 1932). 15. 7 O regulaminie Sądu Najwyższego (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. do 1.1 1933).		27. 3 O uwłaszczeniu b. czynszowników, b. wolnych ludzi, itd. w województwach wschodnich (ogł. zrewidowanego tekstu ust. z 20.6 1924).
1930	12. 2 Ust. o ochronie swobody wyborów przed nadużyciem władzy urzędników.		19. 3 O regulaminie urzędowania prokuratury Sądu Najwyższego (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. do 1.1 1933).	12. 2 O organizacji giełd (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 28.12 1924). 14. 3 O postępowaniu celnem (Rozp. Min. Skarbu; ob. do 11.10 1933). 9. 7 O zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (ogł. jednolitego tekstu ust. z 2.8 1926).	

ROK	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.
1928	3.12 Trakt. koncyljacyjno - arbitrażowy z Hiszpanją, podp. w Madrycie; ob. od 30.3 1930.		
1929	9. 2 „Protokół Litwinowa" w sprawie natychmiastowego wprowadzenia w życie „paktu Kelloga", podp. w Moskwie z Łotwą, Estonją, Rumunją i Z. S. .R R.; ob. 10.3 1929 — 24.7 1929. 18. 9 Trakt. przyjaźni, handlowy i nawigacyjny z Chinami, podp. w Nankinie; ob. od 10.7 1931. 19.10 Trakt. koncyljacyjny z Chile, podp. w Santiago de Chile; ob. od 17.1 1931. 24.10 Trakt. koncyljacyjno-arbitrażowy z Rumunią, podp. w Bukareszcie; ob. od 27.3 1930. 9.12 Trakt. o koncyljacji, arbitrażu i postępowaniu sądowem z Norwegją, podp. w Oslo; ob. od 26.5 1930. 31.12 Trakt. o koncyljacji, postępowaniu sądowem i arbitrażu z Bułgarją, podp. w Warszawie; ob. od 14.3 1931.	12. 2 Traktat handlowy i nawigacyjny z Łotwą, podp. w Rydze; ob. od 17.4 1931. 24. 4 III Konwencja handlowa z Francją, podp. w Paryżu. 18. 9 Trakt. handlowy z Chinami; (patrz um. polityczna). 31.10 Porozumienie z Niemcami w sprawie wykonania planu Younga, podp. w Warszawie; ob. od 21.4 1931. 28.12 Konwencja handlowa i nawigacyjna z Portugalją, podp. w Lizbonie; ob. od 6.4 1931.	12. 2 Układ kolejowy z Łotwą, podp. w Rydze; ob. od 24.2 1930. 28. 6 Światowe konwencje pocztowe IX Kongresu w Londynie; ob. od 1.7 1930. 27. 7 Konw. międzynarodowa o jeńcach wojennych III Konferencj Czerw. Krzyża, podp. w Genewie; ob. od 29.12 1932. 27. 7 Konw. międzynarodowa o chorych i rannych III Konferencji Czerw. Krzyża, podp. w Genewie; ob. od 29.12 1932. 28. 8 Um. lotnicza z Niemcami, podp. w Berlinie; ob. od 2.3 1934. 12.10 Międzynarodowa Konwencja o ujednostajnieniu prawideł przewozu lotniczego, podp. w Warszawie; ob. od 13.2 1933. 30.10 Ukł. o komunikacji kolejowej z Rumunją, podp. w Bukareszcie; ob. od 2.8 1931. 17.12 Konw. konsularna z Rumunją, podp. w Bukareszcie; ob. od 9.7 1931. 19.12 Konw. o pomocy i ochronie sądowej w spr. cywilnych z Rumunją, podp. w Bukareszcie; ob. od 9.7 1932.
1930	29. 4 Trakt. o postępowaniu sądowem, arbitrażowem i koncyljacyjnem z Holandją, podp. w Hadze; ob. od 26.2 1931.	20. 1 Ukł. między Mocarstwami a państwami pokonanemi w spr. finansowych (plan Younga) podp. w Hadze; ob. od 21.4 1931. 24. 1 Ukł. o uregulowaniu długu wojennego z Francją. podp. w Paryżu. 17. 3 Trakt. handlowy z Niemcami, podp. w Warszawie. 10. 4 Konwencja handlowa i nawigacyjna z Grecją, podp. w Warszawie; ob. od 17.7 1931. 12. 4 Przystąpienie do międzynarodowej konwencji handlowej, podp. w Genewie 24.3 1930. 22. 4 Poroz. handlowe prowizoryczne z Egiptem, podp. w Kairze; ob. od 4.5 1931. 28. 4 Układ o zobowiązaniach wynikających z traktatu w Trianon, podp. w Paryżu; ob. od 21.4 1931. 7. 5 Konwencja handlowa i nawigacyjna z Hiszpanją, podp. w Madrycie. 23. 6 Konwencja handlowa i nawigacyjna z Rumunją, podp. w Warszawie; ob. od 22.9 1932.	26. 3 Konw. o ekstradycji i pomocy prawnej z Rumunją, podp. w Bukareszcie. 10. 4 Konw. o żegludze powietrznej z Austrją, podp. w Wiedniu; ob. od 21.9 1930. 9. 5 Konw. o żegludze powietrznej z Rumunją, podp. w Warszawie; ob. od 20.12 1930. 2. 8 Konwenc. lotnicza z Francją, podp. w Warszawie.

ROK	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	GDAŃSK	ROK
1928			1928
1929	19. 1 Polska wyraża zgodę na podpisanie protokółu Litwinowa. 4. 2 Otwarcie wystawy sztuki polskiej w Hadze. 12. 2 Protokół delimitacji granicy polsko-łotewskiej. 22. 2 Początek debaty w Sejmie nad rewizją konstytucji. 22 — 27.2 Wizyta w Warszawie Mironescu, min. spraw zagranicznych Rumunji. 16. 3 Otwarcie Instytutu Radjotechnicznego w Warszawie. 26. 4 Wyrok St. Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie szkół mniejszościowych na G. Śląsku. 28. 4 Uroczystości mickiewiczowskie w Paryżu. 28. 4 Manifestacje antypolskie w Opolu. 13. 5 Inauguracje ambasad: polskiej i włoskiej w Rzymie i Warszawie. 16. 5 — 30. 9 Otwarcie powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu. 20. 5 Minister Spraw Zagranicznych Zaleski w Budapeszcie. 12. 6 Demonstracje antypolskie w Tyflisie. 18. 6 Minister Spraw Zagranicznych Zaleski w Lizbonie. 13. 7 Odlot kap. Idzikowskiego z Paryża do lotu przez Atlantyk. 4 — 31.8 I Konferencja Haska w sprawie odszkodowań niemieckich. 9. 9 Reelekcja Polski do Ligi Narodów. 11. 9 Ministrowie spraw zagranicznych, łotewski i finlandzki w Warszawie. 14. 9 Rozpoczęcie ewakuacji Nadrenji przez Anglję. 14.10 Inauguracja ambasad: polskiej i angielskiej w Londynie i Warszawie. 25.10 Pobyt Ministra Spraw Zagranicznych Zaleskiego w Rumunji. 30.10 Zajście w Sejmie z powodu obecności oficerów. 24.11 Smierć G. Clemenceau w Paryżu.	27. 2 Wizyta Premjera Bartla w Gdańsku. 7. 4 Senat uchwala zakaz urządzania zjazdów Stahlhelmu. 29. 5 Um. polsko-gdańska w sprawie zapobieżenia podwójnemu opodatkowaniu w dziedzinie podatków bezpośrednich. 29. 5 Um. polsko-gdańska o zapobieżeniu podwójnemu opodatkowaniu w sprawacb spadkowych; ob. od 24.4 1933. 29. 5 Um. polsko-gdańska o zapobieżeniu podwójnemu opodatkowaniu w dziedzinie opłat stemplowych od weksli; ob. od 24.4 1933. 15—17.6 Porozumienie polsko-gdańskie co do znajomości języka polskiego przez funkcjonar. kolejowych. 22. 6 Ustąpienie Wys. Komisarza dr. van Hamel. 23. 6 Objęcie urzędu Wys. Komisarza przez hr. Gravina (do 22.6 1932). 6. 9 Rezolucja Rady Ligi Narodów w sprawie veta Wys. Komisarza względem traktatów mających zastosowanie do Gdańska.	1929
1930	3—20.1 II Konferencja w sprawie odszkodowań niemieckich w Hadze. 20. 1 Podpisanie planu Younga (odszkod. niemiec.) w Hadze. 21. 1 Bill w St. Zjednoczonych o utworzeniu Ambasady w Polsce. 23. 1 Interwencja Rady Ligi Narodów pod przewodnictwem Ministra Zaleskiego w sprawie konfliktu między Boliwją i Paragwajem. 27. 2 Utworzenie Banku Rozrachunków Międzynarodowych. 24. 3 Akredytowanie pierwszego Ambasadora Polski w Waszyngtonie. 11. 5 Wybory do Sejmu Śląskiego. 17. 5 Memorandum Brianda w sprawie federacji europejskiej. 17.5—30.6 Ewakuacja III zony w Nadrenji. 24. 5 Zajścia graniczne z Niemcami pod Opaleniem. 26. 5 Pogrom Polaków w Kownie. 1. 6 Turcja tworzy w Warszawie Ambasadę. 1. 6 Orędzie Prezydenta Rzplitej o zwołaniu Soboru Prawosławnego. 9. 6 Wizyta w Warszawie Grandi'ego, włoskiego ministra spraw zagranicznych. 20. 6 Kongres Penklubów w Warszawie. 29. 6 Antyrządowy Kongres Centrolewu w Krakowie. 1. 7 XXII Kongres Przedsiębiorstw Komunikacyjnych w Warszawie. 3. 7 Rozpoczęcie dochodzeń przez prokuratorję w związku z Kongresem Centrolewu. 6.7—10.8 Międzynarodowa Wystawa Komunikacji i Turystyki w Poznaniu. 10. 7 Odpowiedź Polski w sprawie federacji europejskiej. 8. 8 Podróż Prezydenta Rzplitej do Estonji. 14. 8 Protest Polski przeciw wystąpieniu min. niemieckiego Treviranusa.	4. 3 Um. polsko-gdańska o dozorze nad artykułami żywności. 9. 5 Skarga Senatu do Wys. Komisarza w sprawie zużytkowywania portu gdańskiego przez Polskę. 10. 5 Um. polsko-gdańska o monopolu zapałczanym; ob. od 3.6 1930. 19. 7 Odpowiedź Polski do Ligi Narodów w sprawie zużytkowywania portu gdańskiego.	1930

ROK	GŁOWA PAŃSTWA	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	SEJM	SENAT
1930		XXI 26.8 — 4.12 1930 Marszałek JÓZEF PIŁSUDSKI Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych. (Życiorys patrz Naczelnik Państwa).	Bez teki podp. Józef Beck. Pozostały skład gabinetu (bez Min. Kom.)— jak poprzedni. 28. 8 1930 Komun. inż. Alfons Kühn (dym. 5.9 1932).		
		XXV 4.12 1930 — 26 5 1931 Poseł WALERY SŁAWEK. (Życiorys patrz jak wyżej).	Bez teki pods. st. Bron. Pieracki (dymis. 22.6 1931). Sprawiedl. prok. Czesł. Michałowski. Rob. Pub. gen. dyw. Miecz. Norwid Neugebauer (dym. 20.3 1922). Pr. i Op. Sp. pods. st. dr. Stef. Hubicki.	SEJM III ORDYNARYJNY Z wyborów 16.11 1930 Zasiada od 9.12 1930	SENAT III KADENCJI Z wyborów 23.11 1930 Zasiada od 9.12 1930.
1931			Ref. Rol. dr. Leon Kozłowski (dymis. 20.3 1932). Prz. i Handlu Al. Prystor. Spr. Wewn., Spr. Zagr., Spr. Wojsk., W. R. i O. P., Rol. i D. P., Komun., Poczt i Tel., Skarbu — jak dotychczas.	Marszałek: Dr. KAZIMIERZ ŚWITALSKI 9.12 1930. Ur. w 1886 w Sanoku, w 1908 doktór filozofji Un. Lwowskiego. Lata przedwojenne spędził we Lwowie jako profesor gimnazjalny. W 1914 walczył w szeregach I Brygady. W 1918 był referentem spraw zagranicznych w Adj. Gen. Naczelnika Państwa. W 1926 został szefem Kancelarji Cywilnej Prezydenta. Minister W. R. i O. P. w czwartym gabinecie Bartla, utworzył po jego dymisji gabinet. KLUBY POLITYCZNE. Klub Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem. Prez. puł. Wal. Sławek. PRAWICA.	Marszałek: WŁADYSŁAW RACZKIEWICZ 9.12 1930. Ur. 1.1 1885 w Kutaisie, uzyskał dyplom prawniczy po studjach w Petersburgu i Dorpacie. Brał czynny udział w pracach konspiracyjnych młodzieży w Rosji. W 1917 został radnym Mińska Litewskiego, do 1918 organizuje polską siłę zbrojną w Rosji, bierze udział w formowaniu Dywizji Litewsko-białoruskiej. W 1920 i 21 piastuje godność pierwszego delegata Rządu polskiego w Wilnie; Minister Spraw Wewnętrznych w I gabinecie Witosa, poczem Wojewoda Nowogródzki do 1924 i ponownie Minister Spraw Wewnętrznych w II gabinecie Grabskiego. Od 1926 Wojewoda Wileński. KLUBY POLITYCZNE. Klub Bezpartyjnego Bloku Współpracy z
		XXVI 27.5 1931 — 9.5 1933 ALEKSANDER PRYSTOR Ur. 2.1 1874 w Wilnie z rodziców Feliksa i Marji z Olejniczakowskich. Szkoły średnie ukończył w Wilnie, nauki przyrodnicze studjował w Moskwie, uzyskując dyplom w 1900, poczem medycynę w Dorpacie. Został członkiem wydziału bojowego P. P. S., był kierownikiem Strzelca w Krakowie, w 1912 organizował Związek Walki Czynnej w Warszawie. Aresztowany i skazany na 7 lat katorgi w Orle; zwolniła go rewolucja 1917. Powrócił w 1918 do kraju, został pods. stanu w Ministerstwie Pr. i Op. Społ. do 1920, poczem pełnił obowiązki gen. adjutanta Nacz. Dow. Wojsk Litwy Środkowej. Powołany do Rządu był Min. Pr. i Op. Społ. w gabinecie Świtalskiego.	Skarbu pos. Jan Piłsudski (dymis. 5.9 1932). Prz. i Handlu gen. bryg. dr. Ferd. Zarzycki. Pozostały skład gabinetu — jak poprzedni. 22. 6 1931 Spr. Wewn. Bron. Pieracki. 12. 8 „ Wyz. Rel. i O. P. pos. Jan. Jędrzejewicz. 20. 3 1932 Rol. i D. P. } Sew. Ludkiewicz 20. 3 „ Ref. Rol. } (dym. 1.7 1932). 20. 3 „ Rob. Publicz. inż. Alf. Kühn (dym. 1.7 1932). 20. 3 „ min. bez teki prof. Wł. Zawadzki (dym. 5.9 1932). 1. 7 „ Rol. i Ref. Rol. Sew. Ludkiewicz. 5. 9 „ Skarbu prof. Wł. Mar. Zawadzki. 5. 9 „ Kier. M. Komun. inż. Mich. Butkiewicz. 2.11 „ Spr. Zagr. Józ. Beck. 15. 4 1933 Poczt i Tel. podp. inż. Em. Kaliński.	Klub Narodowy Prez. Rom. Rybarski. Klub Chrześcijańskiej Demokracji Prez. Ant. Ponikowski. „CENTROLEW". Klub Parlamentarny Posłów Chłopskich Prez. Michał Róg. Klub Narodowej Partji Robotniczej Prez. Jan Faustyniak. Klub Związku Parlamentarnego Posłów Socjalistycznych Prez. Miecz. Niedziałkowski. Komunistyczna Frakcja Poselska MNIEJSZOŚCI NARODOWE Klub Ukraiński prez. sen. dr. An. Horbaczewski Klub Ukraiń. Socjal. Radykałów prez. sen. dr. Iwan Makuch	Rządem Prez. Józ. Targowski. PRAWICA. Klub Narodowy Prez. dr. Stan. Głąbiński. „CENTROLEW". Zespół Senatorów Chrześcijańskiej Demokracji i Narodowej Partji Robotniczej. Klub Senatorów Ludowych. Prez. Jan Woźnicki. Klub Związku Parlam. Polsk. Socjalist. prez. dr. Stef. Kopciński MNIEJSZOŚCI NARODOWE Klub Ukraiński prez. dr. An. Horbaczewski Klub Niemiecki prez. dr. Edw. Pant

ROK	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE	UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE
1930	12. 9 O karach dla ochrony swobody wyborów (Rozp. Pr. Rzpl.). 29.10 O ustanowieniu Krzyża i Medalu Niepodległości (Rozp. Pr. Rzpl.).	16.10 O meldunkach i księgach ludności (Rozp. Min. Spr. Wew.).	29.11 Kodeks postępowania cywilnego (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 1.1 1933).	24.11 O bezpieczeństwie statków morskich (Rozp. Pr. Rzpl.). 29.11 O prawie górniczem (Rozp. Pr. Rzpl.).	29.11 O organizacji instytucji ubezpieczeń społecznych (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. do 11.7 1933).
		12.12 O żandarmerji (Dekret Pr. Rzpl.). 31.12 O policji Państwowej (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 6.3 1928).		5.12 O przedsiębiorstwie „Polskie Koleje Państwowe" (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 24.9 1926). 12.12 O wykonywaniu rybołóstwa morskiego (Rozp. Min. Przem. i Handlu).	
1931	13. 3 Ust. o wygaśnięciu wszelkich ograniczeń, lub przywilei związanych z pochodzeniem, narodowością, językiem, rasą lub religją, istniejących w ustawodawstwie państw zaborczych.	21. 1 O Poczcie, Telegrafie i Telefonie (ogł. jednolitego tekstu ust. z 3.6 1924). 25. 3 O zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszy państwow. i zawodowych (ogł. jednolitego tekstu ust. z 11.12 1923).		30. 1 Ust. o monopolu zapałczanym. 3. 2 Ust. o państw. funduszu drogowym. 27. 2 Ust. o państw. funduszu eksportowym.	21. 3 Ust. przeciwalkoholowa.
		13. 8 O organizacji województw (Rozp. Min. Spr. Wewn.) 13. 8 O organizacji Izb Skarbowych, (Rozp. Min. Skarbu).	20. 6 O regulaminie więziennym (Rozp. Min. Sprawiedl). 8. 8 O rejestracji skazanych (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. do 1.1 1933). 26.11 O regulaminie urzędowania prokuratur sądów apel. i okręgowych (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. od 1.1 1932 do 1.1 1933).		

ROK	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	GDAŃSK	ROK
1930	2.10 Międzyn. konwencja o pomocy finansowej dla państw zagrożonych wojną, podp. w Genewie.		30. 8 Konwencja o ekstradycji i pomocy prawnej ze Szwecją, podp. w Warszawie; ob. od 9.6 1932. 21.11 Umowa o uprzywilejowanym tranzycie przez Polskę z Niemcami, podp. w Berlinie; ob. od 1.7 1933.	28—30.8 Międzynarodowa Konferencja Rolnicza w Warszawie. 30. 8 Rozwiązanie Sejmu i Senatu. 31. 8 Demonstracje antyniemieckie w Warszawie. 9. 9 Zwołanie Sejmu Śląskiego. 10. 9 Aresztowanie byłych posłów Centrolewu. 25. 9 Wybór Prof. Roztworowskiego na członka St. Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w Hadze. 26. 9 Rozwiązanie Sejmu Śląskiego. 16.11 Wybory do Sejmu. 23.11 Wybory do Senatu; wybory do Sejmu Śląskiego.	26. 8 Opinja St. Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej co do niemożności uczestniczenia przez Gdańsk w Międzynarodow. Organizacji Pracy. 26. 8 Replika Senatu w sprawie zużytkowywania portu gdańskiego. 9. 9 Rezolucja Rady Ligi Narodów o zmianie konstytucji Gdańska. 20. 9 Ogłoszenie zrewidowanego tekstu konstytucji Gdańska. 30. 9 Polska przedstawia Wys. Komisarzowi spór o traktowanie obywateli polskich. 11.10 Duplika polska w sprawie zużytkowywania portu gdańskiego. 16.11 Wybory do Sejmu (wzmocnienie prawicy).	1930
				9.12 Otwarcie Sejmu i Senatu.		
1931	15. 1 Trakt. gwarancyjny z Rumunją, podp. w Genewie; ob. od 26.3 1931 do 26.3 1936. 24. 1 Przystąpienie do klauzuli fakultatywnej Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w Genewie.	8. 5 Konw. handlowa z Indjami, podp. w Warszawie; ob. od 30.6 1932. 21. 5 Międzynarodowa Konwencja o utworzeniu Międzyn. Kredytu Hipot. Rolnego, podp. w Genewie.	7. 4 Konw. o regularnych linjach komunikacji powietrznej z Bułgarją, podp. w Sofji; ob. od 24.2 1932. 22. 4 Konw. lotnicza z Grecją, podp. w Atenach; ob. od 4.5 1932. 13. 5 Konw. o ekstradycji i pomocy prawnej z Belgją, podp. w Brukseli; ob. od 15.7 1932.	24. 1 Rezolucja Rady Ligi Narodów w sprawach mniejszości niemieckiej w Polsce. 29. 1 Koncesja dla Franc. Polsk. Towarz. Kolejowego na budowę i eksploatację kolei: Herby Nowe—Inowrocław, N. Wieś—Gdynia. 26. 4 Kongres jugosłowiańsko-polski w Poznaniu. 25. 5 Kongres Związku Związków Zawodowych w Warszawie.	10. 1 Wybory nowego Senatu, wybór prezydenta Ziem'a (nacj.). 16. 4 Opinja Komisji Eksp. Ligi Narodów w sprawie zużytkowywania portu Gdańskiego. 18. 4 Objęcie władzy przez Prezydenta Ziem'a. 25. 4 Raport Wys. Komisarza o całokształcie stosunków pol.-gdańskich. 20. 5 Przedłużenie nominacji Wys. Komisarza hr. Gravina na 3 lata (do 22.6 1935). 22. 5 Rezolucja Rady Ligi Narodów przyjmująca raport Wys. Komisarza z 25.4 1931. 22. 5 Rada Ligi Narodów przekazuje sprawę traktowania obywateli polskich St. Trybunałowi Sprawiedliwości Międzynarodowej. 25. 5 Mianowanie Benzingera Prezesem Rady Portu.	
	15. 6 Trakt. przyjaźni, handlowy i praw konsularnych ze St. Zjednoczonemi, podp. w Waszyngtonie; ob. od 9.7 1933. 26. 6 Przystąpienie do protokółu międzyn. o klauzulach arbitrażowych, podp. w Genewie 24.9 1923.	29. 8 Konw. handlowa i nawigacyjna z Turcją, podp. w Ankarze.	11. 6 Umowa z Niemcami o ubezpieczeniu społecznem; ob. od 1.9 1933. 13. 7 Międzynarodowa konw. o ograniczeniu fabrykacji i uregulowaniu podziału środków odurzających, podp. w Genewie; ob. od 10.7 1933. 26. 8 Konw. o postępowaniu w spr. cywilnych i handlowych z Anglją i Irlandją, podp. w Warszawie; ob. od 30.6 1932. 29. 8 Konw. osiedleńcza z Turcją, podp. w Ankarze; ob. od 14.1 1934. 22.10 Konwencja międzynarodowa paryska o ochronie własności przemysłowej w redakcji z 6.11 1925, podp. w Hadze; ob. od 22.11 1932. 2.12 Poroz. z Jugosławją dotyczące stow. naukowych, szkolnych i artystycznych; ob. od 26.6 1933. 19.12 Konw. o opiece społecznej z Finlandją, podp. w Helsinki; ob. od 27.7 1932. 22.12 Um. z Niemcami o ułatwieniach w małym ruchu granicznym, podp. w Warszawie; ob. od 1.1 1934.	14. 6 Wręczenie sztandaru 44 pułkowi piech. przez delegację Paryża i 45 pułkowi piech. przez delegację Verdun. 4. 7 Odsłonięcie pomnika Wilsona w Poznaniu. 7. 7 Zawieszenie spłat reparacyjnych niemieckich do 1.7 1932 (prop. Prez. Hoover'a). 20. 8 Wizyta ks. Mikołaja rumuńskiego w Warszawie. 23. 8 Propozycja polska paktu o nieagresji z Sowietami. 29. 8 Zamordowanie posła Tad. Hołówki. 17. 9 Memorjał Rządu polskiego w sprawie rozbrojenia moralnego. 1.12 Przyjazd do Warszawy Marinkowicza, min. spr. zagr. Jugosławji. 9.12 Wizyta min. spr. zagr. Zaleskiego w Londynie. 9.12 Drugi powszechny spis ludności.	30. 6 Przyjęcie ust. o pełnomocnictwach Senatu w celu utrzymania porządku publicznego. 15. 8 Raport Wys. Komisarza o stosunkach polsko-gdańskich. 19. 9 Rada Ligi Narodów przekazuje sprawę postoju polskich okrętów wojennych w Gdańsku St. Trybunałowi Spr. Międzynarodowej. 22. 9 Senat odmawia robotnikom polskim prawa otrzymywania zezwoleń na pracę. 26.10 Decyzja Wys. Komisarza w sprawie zużytkowywania portu gdańskiego. 3.12 Apelacja Senatu do Rady Ligi Narodów w sprawie zużytkowywania portu gdańskiego. 5.12 Apelacja Rządu Polskiego do Rady Ligi Narodów w spr. zużytkowywania portu gdańskiego.	1931

ROK	GŁOWA PAŃSTWA	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	SEJM	SENAT
1932				Niemiecki Klub Parlamentarny prez. Eug. Franz Klub Koła Żydowskiego prez. Ozj. Thon	
1933 (I półr.)		XXVII. 9.5 1933 JANUSZ JĘDRZEJEWICZ Prezes Rady Ministrów i Minister W. R. i O. P. Ur. 21.6 1885 w Spiczyńcach na Ukrainie. Po ukończeniu w 1904 gimnazjum w Żytomierzu wstąpił na Uniw. Warszawski, z którego został relegowany za udział w strajku szkolnym. Dalsze studja prowadził w Krakowie i Paryżu (Ecole des Sciences Politiques). Po powrocie do kraju poświęcił się pracy pedagogicznej. W czasie wielkiej wojny walczył w szeregach warszawskiego bataljonu I Brygady. W 1919 uczestniczył w wyprawie wileńskiej. Wstąpił do Min. W. R. i O. P., zajmując kolejno coraz odpowiedzialniejsze stanowiska. Wybory do Sejmu w 1928 powołały go do polityki wewnętrznej. Został wiceprezesem klubu B. B., a w gabinecie Prystora ministrem W. R. i O. P. Wybitny publicysta i dziennikarz. Jest jednym z twórców Inst. Nauk. Bad. Europy Wschodniej w Wilnie.	Spr. Wewn. — Bron. Pieracki. Spr. Zagr. — Józ. Beck. Spr. Wojsk. — Marsz. Józef Piłsudski. Skarbu — prof. Wład. Marj. Zawadzki. Sprawiedl. — Czesł. Michałowski. Rol. i Ref. Rol. — pods. st. dr. Bron. Nakoniecznikow-Klukowski. Prz. i Handlu — gen. br. dr. Ferd. Zarzycki. Kier. Min. Kom. — inż. Mich. Butkiewicz. Pr. i Op. Sp. — dr. Stef. Hubicki. Poczt i Tel. — inż. Em. Kaliński.		

ROK	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE
1932	27. 1 O państwowym podatku przemysłowym (ogł. zrewidowanego tekstu z 15.7 1925). 11. 3 Ust. o zgromadzeniach. 17. 3 Ust. o upoważnieniu Prez. Rzpl. do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (do sesji zwyczajnej Sejmu, wzgl. w sprawach administracyjnych do dn. 31.12 1934). 25. 4 O opłatach stemplowych (ogł. jednolitego tekstu ust. z 1.7 1926). 21.10 O granicy morskiej Państwa (Rozp. Pr. Rzpl.).	21. 5 O zniesieniu Ministerstwa Robót Publicznych z dniem 1.7 1932 (Rozp. Pr. Rzpl.). 21. 5 O złączeniu Ministerstw: Rolnictwa i Reform Roln. z dniem 1.7 1932 (Rozp. Pr. Rzpl.). 21. 6 O zniesieniu Urzędu Emigracyjnego z dniem 1.7 1932 (Rozp. Pr. Rzpl.). 7.10 O służbie wojskowej podoficerów i szeregowych (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 18.1 1933). 27.10 Prawo o broni, amunicji i materjałach wybuch. (Rozp. Pr. Rzpl.). 31.10 O Polskiej Poczcie, Telegrafie i Telefonie (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 22.3 1928). 9.11 O stosunkach służbowych nauczycieli (ogł. jednolitego tekstu ust. z 1.7 1926).	18. 3 Ust. karna skarbowa; ob. od 1.5 1932. 11. 7 Kodeks karny i prawo o wykroczeniach. 30. 9 Kodeks postęp. karnego (ogł. jednolit. tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 19.3 1928). 7.10 O ustroju adwokatury (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 1.11 1932). 21.10 Kodeks Karny wojskowy (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 1.1 1933). 27.10 Prawo o sądowem postępow. egzekucyjnem (Rozp. Pr. Rzpl. ob. od 1.1 1933). 27.10 O najwyższ. Trybunale Administrac. (Rozp. Pr. Rzpl. ob. od 15.11 1932). 15.11 Prawo o ustroju sądów powszechn. (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 6 2 1928). 1.12 O regulaminie ogólnym wewn. urzędowania sądów apel., okręgowych i grodzkich w sprawach karnych (Rozp. Min. Sprawied. ob. od 1.1 1933). 1.12 O regulam. wewnętrzn. urzędowania prokuratur sądów apel. i okręgowych (Rozp. Min. Sprawied. ob. od 1.1 1933). 1.12 O regulaminie Sądu Najwyższ. (Rozp. Min. Sprawied. ob. od 1.1 1933). 1.12 O regulaminie urzędowania Prokuratury Sądu Najwyższ. (Rozp. Min. Sprawiedl. ob. od 1.1 1933). 1.12 Kodeks postępowania cywilnego (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 29.11 1930). 1.12 O regulaminie ogólnym wewnętrz. urzędowania sądów apelac., okręgów. i grodzkich (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. od 1.1 1933. 15.12 O regulaminie wewn. urzędowania sądów apel. okręg. i grodzk. w spr. cywilnych (Rozp. Min. Sprawied. ob. od 1.1 1933). 22.12 O rejestracji skazanych (Rozp. Min. Sprawied. ob. od 1.1 1933). 23.12 O regulam. Najw. Trybunału Admin. (Rozp. Pr. Rzpl. ob. od 15.11.1932.
1933 (I półr.)	25. 3 Ust. o upoważnieniu Prez. Rzplitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy. 25. 3 Ust. o orderze wojennym „Virtuti Militari".	15. 1 O ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych (Rozp. Min. Kom. i Spr. Wew.). 28. 1 O służbie wojskowej podoficerów i szeregowców marynarki wojennej (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 7.3 1928). 23. 3 Ust. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego.	

ROK	UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE
1932	7. 3 Ust. o rybołóstwie. 10. 3 Ust. o wolnych obszarach celnych. 18. 3 O utworzeniu przedsiębiorstwa „Polski Monopol Tytoniowy"; ob. od 31.3 1932. 21. 6 O utworzeniu przedsiębiorstwa państw. „Polski Monopol Solny" z dn. 1.7 1932 (Rozp. Pr. Rzpl.). 23. 8 Taryfa celna przywoz. (Rozp. Pr. Rzpl. ob. od 11.10 1933). 3. 9 Statut Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie (ogł. zmienionego tekstu; Rozp. Min. Skarbu). 28. 9 O tymcz. regulowaniu finansów komunalnych (ogł. jednolitego tekstu ust. z 11.8 1923). 15.11 O ochronie lasów nie stanowiących własności Państwa (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 24.6 1927). 22.11 O izbach rolniczych (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 22.3 1928). 26.11 O Państwow. Banku Rolnym wraz ze statutem (ogł. jednolitego tekstu ust. z 10.6 1921). 6.12 O sporządzaniu i ustalaniu budżetów związków komunalnych (Rozp. Min. Spr. Wew.). 19.12 O utworzeniu przymusowego zrzeszenia producentów spirytusu (Rozp. Rady Min.)	11. 3 Ust. o ustroju szkolnictwa. 24. 6 O zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (ujednostajnienie ust. z 18.7 1924 i nast.). 23. 8 O pomocy bezrobotnym (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. do 1.4 1933). 25. 9 O wykonywaniu praktyki lekarskiej (Rozp. Pr. Rzpl.). 27.10 Prawo o stowarzyszeniach (Rozp. Pr. Rzpl.). 2.12 O przymusie ubezpieczenia od ognia i Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 27.5 1927).
1933 (I półr.)	11. 3 O ustanowieniu w Gdyni wolnego obszaru celnego (Rozp. Rady Min.). 24. 3 Ust. o ulgach dla nowowznoszonych budowli. 28. 3 Ust. o kartelach. 13. 5 O Państwowym Funduszu Drogowym (ogł. jednolitego tekstu ust. z 3.2 1931).	15. 3 Ust. o szkołach akademickich; ob. od 1.9 1933. 16. 3 Ust. o funduszu pracy; ob. od 1.4 1933. 28. 3 Ust. o opiece nad muzeami publicznemi. 28. 3 Ust. o ubezpieczeniu społecznem. 30. 4 O stowarzyszeniach akademickich (Rozp. Min. W. R. i O. P.).

ROK	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.
1932	4. 1 Trakt. przyjaźni, koncyljacyjny i arbitrażowy z Grecją, podp. w Warszawie; ob. od 1.8 1932. 8. 7 Umowa międzysojusznicza z Niemcami w sprawie odszkodowań, podp. w Lozannie. 19. 7 Przystąpienie do porozumienia konsultatywnego ang.-francuskiego w sprawach europejskich i in. z 14.7 1932 podp. w Londynie. 25. 7 Pakt o nieagresji z Z.S.R.R. podp. w Moskwie; ob. od 23.12 1932. 23.11 Konwencja o koncyljacji z Z. S. R. R. podp. w Moskwie; ob. od 23.12 1932.	3. 2 Trakt. handlowy z Brazylją, podp. w Rio de Janeiro. 8. 5 Poroz. w sprawach przywozu i wywozu ze Szwajcarją, podp. w Bernie; ob. od 1.5 1932. 12. 8 Protokół dodatkowy do umowy handlowej z Francją z 24.4 1929, podp. w Paryżu. 12. 8 Układ kontyngentowy z Francją, podp. w Paryżu.	11. 1 Traktat o wydawaniu zbiegłych przestępców z W. Brytanją, podp. w Warszawie; ob. od 12.3 1934. 10. 4 Um. z Z.S.R.R. o stos. prawnych na granicy państwa; ob. od 4.10 1933. 22. 4 Um. o zapobieżeniu podwójnemu opodatkowaniu w dziedzinie podatków bezpośrednich oraz o pomocy prawnej w sprawach danin z Austrją, podp. w Wiedniu; ob. od 21.11 1933. 26.10 Układ archiwalny z Austrją, podp. w Wiedniu; ob. od 20.5 1933.
1933 (I półr.)	27. 1 Trakt. koncyljacyjny z Brazylją, podp. w Rio de Janeiro; ob. od 12.11 1933.	10. 6 Um. handl. z Belgją i Luksemburgiem, podp. w Brukseli. 19. 6 Um. z Z.S.R.R. o spławie materjałów drzewnych na rzekach granicznych, podp. w Warszawie.	3. 6 Konw. o trybie badania i rozstrzygania incydentów i zatargów granicznych z Z.S.R.R., podp. w Moskwie; ob. od 4.11 1933.

ROK	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	GDAŃSK	ROK
1932	8. 1 Wizyta w Warszawie ks. Dymitra Ghika, min. spr. zagr. Rumunji. 21. 1 Sowiecko-finlandzki pakt o nieagresji w Helsinki. 5. 2 Sowiecko-łotewski pakt o nieagresji w Rydze. 6. 3 Zmarł w Wilnie ks. biskup Wład. Bandurski. 4. 5 Sowiecko-estoński pakt o nieagresji, podp. w Moskwie. 24. 8 Zgromadzenie Stałego Komitetu do spraw gospodarczych Państw Europy Środkowej i Wschodniej w Warszawie. 28. 8 Zwycięstwo lotników por. Fr. Żwirki i inż. Wigury na olimpjadzie technicznej w Berlinie (Challenge 1932). 5.9—20.9 Konferencja Gospodarcza Państw Europy Środkowej i Wschodniej w Stresie, 10. 9 Prezesem międzynarodowej organizacji Fidac obrany w Oporto gen. R. Górecki. 11. 9 Katastrofa lotników Żwirki i Wigury pod Cierlickiem (Śląsk Cieszyński). 16. 9 Furugh Khan, Minister Spraw Zagranicznych Persji, w Warszawie. 2.10—24.10 Raid kpt. Karpińskiego: Konstantynopol — Bagdad — Teheran — Kabul — Kair — Jerozolima. 3 10 Reelekcja Polski do Rady Ligi Narodów. 14.11 Ogłoszenie francuskiego planu bezpieczeństwa i rozbrojenia. 16.11 Nota Polski do St. Zjednoczonych w sprawie odłożenia płatności długów wojennych. 23.11 Deklaracja Hoover'a w sprawie długów wojennych. 29.11 Francusko-sowiecki pakt o nieagresji w Paryżu.	10. 2 Dymisja Gen. Kom. Rzp. Henryka Strassburgera i nominacja dr. Kazimierza Papée. 8. 4 Ponowna opinja Komisji Ekspertów Ligi Narodów w sprawie zużytkowywania portu gdańskiego. 9. 4 Zarządzenie wykonawcze Min. Skarbu do umowy z 29.5 1929 o zapobieżeniu podwójnemu opodatkowaniu w dziedzinie podatków bezpośrednich. 10. 5 Decyzja Rady Ligi Narodów w sprawie zużytkowyw. portu gdańskiego. 13. 8 Protokół polsko-gdański w sprawie okrętów polskiej marynarki wojennej, podp. w Gdańsku. 13. 8 Dwie deklaracje w sprawie stosunków polsko-gdańskich. 14. 9 Konkluzja Komisji Ekspertów Ligi Narodów co do zużytkowywania portu gdańskiego. 19. 9 Zgon Wys. Komisarza Ligi Narodów hr. Gravina. 15.10 Holmer Rosting mianowany przez Radę Ligi Narodów pełniącym obowiązki Wys. Komisarza. 16.11 Zerwanie rokowań gospodarczych polsko-gdańskich. 26.11 Ugoda z Polską w szeregu spornych kwestji. (Sytuacja obywateli polskich w Gdańsku, opłaty kolejowe w walucie polskiej i in.).	1932
1933 (I półr.)	21.1—5.2 Min. Spr. Zagran. Beck w Genewie (70 sesja Rady Ligi Nar.). 1. 2 Deklaracja min. spr. zagr. Becka na posiedzeniu Rady Ligi Narodów w sprawie nadużywania traktatów o ochronie mniejszości narodowych dla celów politycznych. 11. 2 Ostateczny wyrok Sądu Apelac. w Warszawie w procesie „Centrolewu". 1. 3 Inauguracja magistralnej linji kolejowej łączącej G. Śląsk z Bałtykiem (N. Herby—Gdynia). 4. 3 Lot do granic stratosfery Hynka i Burzyńskiego na balonie „Polonja". 10—17.3 Min. Spr. Zagr. Beck w Genewie (71 sesja Rady Ligi Nar.). 28. 3 Rozwiązanie stowarzyszenia „Obóz Wielkiej Polski". 7. 5 Lot transatlantycki kpt. Skarżyńskiego: St. Louis (Senegal)—Maceió (Brazylja). 8. 5 Reelekcja Prez. Rzplitej Ign. Mościckiego na nowy okres siedmioletni. 24. 5 Deklaracja polska w sprawie paktu 4 Mocarstw. 16—20.6 Wizyta parlamentarzystów jugosłowiańskich w Polsce. 25—28.6 Wizyta w Warszawie ks. Mikołaja rumuńskiego.	1. 2 Rada Ligi Narodów przedłuża mandat Wys. Komisarza Elmer'a Rosting'a do 15.10 1933. 16. 2 Senat wycofuje oddziały policji, oddane do dyspozycji Rady Portu, wprowadzając własną policję. 6. 3 Polska wzmacnia czasowo oddział wojskowy, ochraniający Westerplatte. 16. 3 Przywrócenie status quo na Westerplatte i w Porcie Gdańskim na podstawie porozumienia polsko-gdańskiego w Genewie z 14.3 1933. 27. 5 Wybory do Volkstagu; zwycięstwo narodowych socjalistów. 20. 6 Dr. Rauschning zostaje prezydentem Senatu, utworzonego z koalicji: narodowych socjalistów i centrum.	1933 (I półr.)

TABLICA SYNCHRONISTYCZNA
ROZWOJU
POLSKI WSPÓŁCZESNEJ

DZIAŁ III STATYSTYCZNY.

DEMOGRAFJA.

W tysiącach. Ruch ludności.

Rok	Stan ludności na 1.I	Ruch emigracyjny: Emigracja	Reemigracja: Ogółem	Reemigracja: w tem: z krajów zamorskich	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców
1919	26.282	6,7	—	6,3	*3,6*
1920	26.664	88,3	—	26,3	*5,9*
1921	26.829	116,3	—	50,2	*11,9*
1922	27.471	70,1	—	11,1	*15,9*
1923	27.941	127,4	—	5,9	*16,5*
1924	28.375	74,6	14,9	6,6	*14,8*
1925	28.810	81,2	21,2	4,1	*18,5*
1926	29.740	167,5	55,2	6,0	*15,3*
1927	30.104	147,6	79,8	6,8	*14,3*
1928	30.485	186,6	119,1	6,2	*15,9*
1929	30.909	243,4	104,5	6,6	*15,3*
1930	31.258	218,4	101,1	7,6	*16,7*
1931	31.685	76,0	87,7	7,2	*14,7*
1932	32.176	21,4	38,6	5,9	*13,7*
1933	32.638	35,5	18,8	3,9	*14,2*

W tysiącach. Spisy.

	Spis ludności 30.9.1921	Spis ludności 9.12.1931
Ludność obecna w dniu spisu	27.176,7	32.132,9
na wsi	19.196,3	23.255,2
w miastach	6.681,6	8.686,3
skoszarowana	318,5	191,5
na terenach nieobjętych spisem	1.526,0	—
Warszawa	936,7	1.178,2
Łódź	452,0	605,5
Lwów	245,2	316,2
Poznań	184,8	246,7
Kraków	183,7	221,3
Wilno	129,0	196,4
Katowice	104,9	127,0
Częstochowa	88,9	117,6
Bydgoszcz	87,6	117,5
Lublin	94,5	112,5
Sosnowiec	86,5	109,5
Białystok	76,8	91,3
Król. Huta	74,8	80,7
Radom	61,6	78,1
% ludn. miejskiej	25,8	27,2
mieszk. na 1 klm.	70,0	82,7

SZKOLNICTWO

Rok	Niższe* Szkoły	Niższe* Uczniowie	Średnie Szkoły	Średnie Uczniowie	Średnie Świadectwa dojrzałości	Wyższe Zakłady	Wyższe Słuchacze	Dyplomy: Stopnie naukowe wyższe	Dyplomy: Stopnie naukowe niższe
1920/21	25.621	2.971.600	719	201.153	7.381	16	25.804	47	1.008
1921/2	27.585	3.213.768	752	219.378	7.654	17	35.212	88	1.458
1922/3	27.565	3.225.959	762	227.129	8.054	17	38.595	97	2.173
1923/4	27.659	3.283.901	764	221.794	9.150	19	39.255	124	2.353
1924/5	27.646	3.259.457	778	219.978	10.259	19	37.984	147	2.911
1925/6	27.599	3.259.540	780	216.552	11.468	18	37.456	225	3.416
1926/7	26.766	3.363.328	796	215.470	12.947	19	40.734	231	3.086
1927/8	26.669	3.383.708	794	209.194	13.530	20	41.734	249	3.205
1928/9	26.791	3.496.934	777	203.939	14.835	21	43.607	—	3.946
1929/30	26.532	3.691.739	759	203.387	13.756	22	45.486	—	4.297
1930/1	26.645	3.958.986	743	204.992	14.638	22	48.155	—	4.483
1931/2	26.932	4.244.699	748	202.846	15.130	22	49.770	—	—
1932/3	26.838	4.510.631	765	186.805	15.035	24	51.770	—	—
1933/4	27.277	4.623.714	—	—	—	—	—	—	—

*) Od 1929/30 tylko szkoły powszechne.

KOMUNIKACJA KOLEJOWA NORMALNOTOROWA.

Rok	Długość linji w eksploatacji: w klm.	Tabor: Parowozy	Tabor: Wagony: Osobowe	Tabor: Wagony: Towarowe	Czynne przeciętnie dziennie: Parowozy	Czynne: Wagony: Osobowe	Czynne: Wagony: Towarowe	Przewóz: Pasażerów w tysiącach	Przewóz: Towarów w tysiącach tonn.
1919	7.[illegible]77	2.741	7.078	58.499	1.080	—	35.770	61.453	11.900
1920	13.[illegible]10	—	—	—	1.603	5.308	59.271	66.785	17.055
1921	15.[illegible]56	—	—	—	2.169	6.298	68.766	127.033	29.946
1922	15.[illegible]55	4.374	9.454	97.145	2.650	6.229	79.487	145.734	42.821
1923	16.[illegible]83	5.030	11.710	118.471	3.134	8.699	97.894	168.896	75.524
1924	16.[illegible]87	5.079	11.661	126.469	2.815	8.449	91.429	208.582	85.212
1925	16.[illegible]47	5.123	11.781	130.932	2.797	9.324	86.075	162.604	58.520
1926	16.[illegible]87	5.200	11.635	126.087	2.850	9.322	94.727	146.148	64.580
1927	17.1[illegible]46	5.223	11.653	136.846	3.072	9.571	111.360	153.505	73.693
1928	17.2[illegible]08	5.215	11.941	144.652	3.263	10.004	118.044	174.359	80.727
1929	17.2[illegible]39	5.269	11.913	150.929	3.350	10.231	127.239	167.567	85.862
1930	17.3[illegible]51	5.330	12.127	153.381	3.021	10.507	99.543	154.126	69.514
1931	17.5[illegible]66	5.384	12.366	156.175	2.812	10.528	89.524	135.202	63.902
1932	17.6[illegible]34	5.405	12.223	155.898	2.285	10.072	70.863	112.521	48.716

KOMUNIKACJA DROGOWA.

Rok	Drogi: Bite w kilometrach	Drogi: Gruntowe w kilometrach	Samochody i pojazdy mechaniczne; stan na 1.I.	Autobusy: Ilość	Autobusy: Długość szlaków w kilometrach
1924	—	—	10.496	—	—
1925	[illegible]8.730	26.919	11.434	—	—
1926	[illegible]4.690	49.781	17.151	—	—
1927	[illegible]3.430	42.354	19.655	1.067	14.050
1928	[illegible]4.372	42.354	25.656	2.121	20.281
1929	[illegible]5.223	38.657	34.298	3.224	25.710
1930	[illegible]5.907	34.403	43.319	4.048	26.870
1931	[illegible]6.892	31.306	47.331	4.293	24.990
1932	—	—	36.737	3.047	22.150
1933	—	—	34.197	2.545	—

MAJĄTEK PAŃSTWA w dn. 1.I 1927.

W miljonach.

Nieruchomości i ruchomości w administracji cywilnej i wojskowej	Majątki ziemskie	Lasy państwowe	Środki komunikacji	Bogactwa mineralne	Przedsiębiorstwa państwowe	Monopole państwowe	Lokaty, należności i gotowizna Skarbu	Inne	Aktywa Razem
3.364	554	2.681	8.467	278	347	136	456	119	16.402
20,5%	*3,4%*	*16,4%*	*51,6%*	*1,7%*	*2,1%*	*0,8%*	*2,8%*	*0,7%*	*100%*

ZADŁUŻENIE: WEWNĘTRZNE: Pożyczki obligacyjne	WEWNĘTRZNE: Bony i bilety Skarbowe	WEWNĘTRZNE: Bilety zdawkowe i bilon	ZAGRANICZNE: Pożyczki emisyjne	ZAGRANICZNE: Długi wobec Państw	ZAGRANICZNE: Długi wobec instytucji prywatnych	ZAGRANICZNE: Długi sukcesyjne (ukł. insbrucki z 29.7 1923 i praski z 14.11 1925)	Pasywa Razem
131,9	41,3	404,6	590,9	2.284,3	1,5	329,9	3.784,4
							23,1%
						Wartość netto	12.617,6
							76,9%
						Na 1 mieszkańca	427,2 zł.

ZADŁUŻENIE.

W miljonach.

Stan na 31.XII	Długi Państwa: Ogółem	Wewnętrzne	Zagraniczne	W tem obciąż. sukcesyjne po b. mon. Austr.-Węg.	Obciąż. na 1-go mieszk. w złotych	Długi Samorządów
1.XI 1918	—	—	—	—	—	Marki polskie 1.070,2
	Złote w złocie					
1919	1.727,5	498,4	1.229,1	—	65,25	—
1920	2.481,2	772,1	1.709,1	—	92,77	—
1921	1.877,5	409,5	1.468,0	—	69,15	6.874,4
						Złote w złocie
1922	1.705,9	222,9	1.483,0	—	61,57	7,6
1923	1.470,0	106,8	1.364,0	—	52,21	9,0
1924	1.792,5	193,8	1.598,6	—	62,69	175,0
						Złote obiegowe
1925	1.877,0	200,8	1.676,2	—	64,73	266,0
	Złote obiegowe					
1926	3.519,9	270,2	3.250,0	326,6	117,64	294,9
1927	4.161,0	299,0	3.862,0	325,2	137,35	Stan na 1.IV
1928	4.170,0	360,0	3.810,0	325,2	135,84	506,1
1929	4.073,0	382,0	3.690,8	325,2	131,03	862,7
1930	4.413,5	420,9	3.992,6	324,8	140,24	879,0
1931	5.028,5	458,6	4.569,8	324,8	157,48	1.221,4
1932	5.054,5	540,2	4.514,2	324,8	153,19	

BUDŻET I.

W miljonach.

Rok	DOCHODY: Ogółem	Daniny publiczne	Monopole	Administracja	Zaopatrzenia	Długi państwowe	Przedsiębiorstwa	WYDATKI: Ogółem	Administracja: Administr. właściwa	Administracja: Zaopatrzenia	Administracja: Długi	Przedsiębiorstwa
	Marki											
1919/20	17.537,6	5.022,4	503,2	12.012,0				78.773,2	—		—	—
1921	104.888,0	52.917,0	21.938,0	26.565,0			3.468,0	267.559,0	232.450,0		—	35.109,0
1922	498.290,0	334.899,0	46.552,0	102.209,0			14.630,0	968.409,0	825.577,0		—	142.832,0
1923	91.432.286,3	37.314.573,8	4.150.957,0	49.832.017,6			134.737,9	205.136.781,5	203.734.629,1	1.402.152,4	—	—
	Złote											
1924	1.370,2	891,3	291,1	154,0	13,3	—	20,5	1.559,6	1.376,4	94,5	11,0	77,7
1925	1.738,0	922,4	405,6	325,0	23,9	—	61,1	1.877,9	1.629,8	166,5	41,4	40,2
1926/7	2.135,3	1.128,6	626,5	203,3	23,7	—	153,2	1.974,7	1.632,1	181,4	149,1	12,1
1927/8	2.770,7	1.494,6	796,6	249,1	27,5	—	202,9	2.556,0	2.084,5	243,8	186,6	41,1
1928/9	3.008,3	1.736,8	890,3	246,6	28,9	0,9	104,8	2.841,1	2.313,8	279,0	227,8	20,5
1929/30	3.030,7	1.736,1	886,1	270,6	26,7	—	111,2	2.992,3	2.403,9	306,3	251,2	30,9
1930/1	2.750,4	1.463,2	804,7	340,4	24,4	—	117,7	2.813,9	2.220,4	322,3	266,4	4,8
1931/2	2.262,1	1.177,3	677,9	225,7	33,4	—	147,8	2.467,5	1.901,3	320,3	242,6	3,3
1932/3	2.377,4	1.235,2	695,9	259,9	33,1	—	153,3	2.451,9	1.863,1	305,8	275,7	7,3
1933/4	2.058,9	1.016,3	661,2	226,6	50,0	—	104,8	2.458,0	1.818,2	294,8	338,3	6,7

Patrz uwagi poniżej.

BUDŻET I.

W miljonach.

Rok	DOCHODY (ważniejsze pozycje): Przedsiębiorstwa: P.K.P.	Polsk. lasy państwowe	Poczt. T. i T.	Monopole: Sól	Tytoń	Spirytus	WYDATKI (ważniejsze pozycje): Minist. Spraw Zagranicznych	Minist. Spraw Wojskowych	Minist. Spraw Wewnętrzn.	Minist. Skarbu	Minist. Wyz. Rel. i Ośw. Pub.	Minist. Pr. i Op. Społeczn.
	Marki											
1919/20	—	—	—	—	—	—	547,5	42.290,5	2.636,9	7.018,7	1.921,7	927,1
1921	—	3.378,0	—	—	—	—	11.380,0	99.198,0	13.745,0	28.165,0	16.599,0	2.867,0
1922	—	13.967,0	—	9.735,0	36.469,0	—	25.720,0	352.682,0	70.117,0	122.337,0	89.181,0	5.538,0
1923	—	3.870.344,5	—	482.877,5	3.649.927,8	—	1.471.226,3	112.271.597,7	5.410.218,8	5.679.410,8	9.714.466,7	55.527,0
	Złote											
1924	—	8,9	8,9	17,7	133,8	131,9	17,8	674,6	152,9	80,4	234,9	25,2
1925	—	36,2	22,4	32,1	182,4	178,1	26,1	675,2	199,3	131,1	309,1	51,1
1926/7	33,3	89,3	24,1	41,6	291,1	279,7	40,8	622,9	184,0	101,5	288,0	78,0
1927/8	51,0	119,0	23,6	44,9	372,1	360,6	46,1	823,2	217,1	126,6	361,1	68,7
1928/9	—	80,6	19,0	45,9	384,5	433,2	55,7	851,2	249,7	171,3	431,7	62,3
1929/30	—	80,4	26,9	41,3	390,0	419,8	56,7	847,6	250,8	158,8	462,2	101,8
1930/1	30,0	72,1	11,2	48,0	390,0	332,4	52,1	775,0	242,3	138,1	443,1	135,0
1931/2	67,3	33,4	42,4	45,4	350,1	260,4	47,8	761,3	212,8	115,2	356,7	154,8
1932/3	70,5	48,0	28,0	47,1	340,0	270,0	44,3	832,7	211,6	114,9	348,0	87,5
1933/4	50,0	28,0	25,0	48,6	350,0	230,0	43,3	822,7	202,4	122,0	324,6	100,2

1923 dane przedłożenia rządowego zamknięcia rach. państw. 1924 — 1928/9 zamknięcie rachunków państw. 1929/30 — 1931/32 zamknięcie tymczasowe. 1932/33 — 1933/34 preliminarz budżetowy.

DANINY PUBLICZNE I MONOPOLE.

W tysiącach.

Rok	Podatki bezpośrednie: Razem	w tem: Gruntowy	w tem: Przemysłowy	w tem: Dochodowy	Podatki pośrednie, opł. stempl. i pokrewne	Monopole	Cła	Podatek majątkowy	Ogółem	Na 1 mieszk. w zł.
	Marki						Złote w złocie			
1919	377,4	27,5	44,5	14,0[1])	274,3	42,8	94,8	8,9[2])	803,4	7,81
1920	1.471,8	43,3	262,6	37,2[1])	2.073,0	460,5	653,3	39,7[2])	4.722,2	5,65
1921	16.855,1	2.720,5	2.021,2	2.893,7[1])	15.135,4	21.938,0	9.575,7	153,4[2])	74.855,0	59,74
1922	56.318,7	4.476,0	13.027,8	9.951,9	138.282,0	46.552,0	33.437,0	105.308,3	381.451,0	19,58
1923	12.162.096,4	1.933.608,7	7.768.727,6	1.683.386,5	11.744.405,7	4.150.957,0	6.743.275,2	1.894.706,5	41.465.530,8	15,12
	Złote									
1924	290.390	49.650	175.114	38.078	93.356	291.088	238.404	189.543	1.182.404	71,82
1925	357.736	49.423	196.812	61.582	107.633	405.563	284.726	58.201	1.327.954	71,83
1926/7	515.750	91.807	225.126	115.292	147.867	626.503	213.411	64.461	1.755.165	59,28
1927/8	615.782	63.743	281.699	170.654	166.547	796.640	371.899	65.185	2.291.204	77,46
1928/9	766.233	64.412	350.400	242.262	181.713	890.330	424.400	48.714	2.627.125	87,61
1929/30	785.664	50.897	346.540	277.840	192.245	886.049	395.341	39.799	2.622.184	86,23
1930/1	716.041	49.689	299.189	264.551	183.379	804.688	257.548	20.452	2.267.841	73,29
1931/2	586.432	45.683	237.279	213.356	171.045	677.924	156.848	15.277	1.855.168	57,76
1932/3	655.110	54.000	230.000	280.000	176.632	695.857	150.000	20.000	1.931.052	60,10
1933/4	504.100	54.000	187.000	170.000	272.952	661.206	135.000	27.000	1.677.458	51,40

[1]) Obejmuje tylko Małopolskę. [2]) Obejmuje tylko b. Król. Kongresowe. Lata 1919—21 obejmują tylko Małopolskę i b. Król. Kongresowe. W latach 1919 — 22 do sumy podatków bezpośrednich wliczono podatki obrotowe i opłaty.

Inne uwagi: patrz budżet II.

BILANS PŁATNICZY I.

W miljonach.

Rok	Przychód: Obrót towarowy	Obrót dewizowy: Usługi i świadcz. jednostr.	Kapitały: Krótkotermin.	Kapitały: Długotermin.	Razem	Rozchód: Obrót towarowy	Obrót dewizowy: Usługi i świadcz. jednostr.	Kapitały: Krótkotermin.	Kapitały: Długotermin.	Razem	Salda obrotu: Towarowego	Dewizowego	w tem: Usługi	w tem: Kapitały
	Złote w złocie													
1923	1.207,6	211,4	233,2	15,1	1.667,3	1.146,4	170,9	112,8	12,4	1.442,5	+ 61,2	+ 278,1	+ 40,5	+ 123,1
1924	1.326,4	321,3	432,8	95,7	2.176,2	1.448,8	383,6	326,1	15,5	2.174,0	— 122,4	+ 124,6	— 62,3	+ 186,9
	Złote													
1925	2.294,9	667,3	1.121,3	477,1	4.560,6	3.366,7	725,8	468,2	68,3	4.629,0	—1.071,8	+1.001,7	— 58,5	+1.061,9
1926	2.273,8	507,1	739,6	28,3	3.548,8	1.356,2	619,1	862,8	80,8	2.918,9	+ 917,6	— 287,7	— 112,0	— 175,7
1927	2.552,8	615,7	922,1	614,1	4.704,7	3.252,5	646,5	935,4	95,5	4.929,9	— 699,7	+ 474,5	— 30,8	+ 505,3
1928	2.485,3	780,1	1.570,3	326,9	5.162,6	3.579,9	789,2	679,0	107,6	5.155,7	—1.094,6	+1.101,5	— 9,1	+1.110,6
1929	2.704,9	991,1	1.398,8	243,9	5.338,7	3.248,2	1.048,1	847,2	202,0	5.345,5	— 543,3	+ 536,5	— 57,0	+ 593,5
1930	2.522,0	876,0	975,0	135,0	4.508,0	2.313,0	1.163,0	1.459,0	131,0	5.066,0	+ 209,0	— 767,0	— 287,0	— 480,0
1931	1.792,0	758,0	1.179,0	378,0	4.107,0	1.545,0	970,0	1.380,0	212,0	4.107,0	+ 247,0	— 247,0	— 212,0	— 35,0

RUCH OKRĘTOWY W GDAŃSKIM PORCIE.

Rok	Weszło: Okrętów	Weszło: regton netto	Wyszło: Okrętów	Wyszło: regton netto	Ogółem: Okrętów	Ogółem: regton netto
1912	2.992	970,7	2.974	993,2	5.966	1.963,8
1913	2.910	924,8	2.855	936,9	5.765	1.861,7
1920	1.951	987,8	1.935	975,2	3.886	1.962,9
1921	2.631	1.567,6	2.623	1.603,7	5.254	3.171,3
1922	2.712	1.423,1	2.697	1.428,8	5.409	2.851,9
1923	2.913	1.701,7	2.873	1.710,4	5.786	3.412,2
1924	3.312	1.635,0	3.330	1.648,1	6.642	3.283,0
1925	3.986	1.870,0	3.958	1.864,2	7.947	3.734,2
1926	5.967	3.432,5	5.903	3.395,8	11.930	6.828,3
1927	6.950	3.899,9	6.942	3.932,6	13.892	7.832,4
1928	6.198	4.045,2	6.183	4.026,6	12.381	8.071,8
1929	5.396	3.892,4	5.432	3.917,9	10.828	7.810,3
1930	6.078	4.143,0	6.086	4.143,0	12.164	8.286,0
1931	5.960	4.061,7	5.971	4.064,0	11.931	8.125,7
1932	4.637	2.750,2	—	2.770,8	—	5.521,0

W miljonach.

POCZTA, TELEGRAF I TELEFON.

Rok	Ruch pocztowo-telegraficzny: Listy	Przekazy wpłacone	Telegramy nadane	Długość linji telegraficznej w kilometrach	Telefon: Długość przewodn. w tys. klm.	Liczba sieci miejscowych
1920	403,5	5,1	5,6	32.287*	91,7	1.296
1921	505,8	6,3	6,8	41.016*	162,8	1.236
1922	593,8	6,6	6,9	27.993	186,6	1.353
1923	673,1	7,7	7,0	28.050	189,5	1.456
1924	584,4	7,5	7,0	28.410	201,1	1.479
1925	672,3	10,6	7,5	33.899	226,3	1.724
1926	736,1	14,0	7,0	30.681	384,0	1.967
1927	832,7	15,6	7,5	26.458	418,0	2.113
1928	933,8	16,0	7,0	27.012	472,0	2.397
1929	999,2	16,8	6,5	24.505	498,0	2.571
1930	978,0	16,9	5,8	25.194	570,0	2.619
1931	847,0	15,3	4,8	25.085	606,0	2.759
1932	691,0	13,3	3,9	25.379	—	2.862

*) W tem linje telegraficzne zarządów kolejowych.

RUCH STATKÓW W GDYNI.

Rok	Statków: Weszło ilość	Wyszło: ilość	Wyszło: netto regton (tys.)	Wywieziono ładunku tysięcy ton
1924	27	27	14,4	9,1
1925	85	72	71,4	50,1
1926	298	303	208,2	413,8
1927	530	519	416,3	889,4
1928	1.108	1.093	973,6	1.765,0
1929	1.541	1.552	1.457,7	2.493,0
1930	2.238	2.219	2.014,6	3.122,3
1931	3.144	3.148	2.665,4	4.741,6
1932	3.610	3.604	2.838,6	4.761,4
1933	4.355	4.337	3.401,0	5.235,0

LOTNICTWO.

Rok	Loty wykonane	Pasażerów
1921	250	195
1922	271	659
1923	596	2.089
1924	1.470	2.791
1925	2.809	5.394
1926	2.815	6.704
1927	3.779	8.160
1928	3.425	6.876
1929	6.584	16.428
1930	6.052	13.682
1931	5.895	14.687
1932	5.474	11.187

W miljonach.

OBROTY.

Rok	Obroty żyrowe Instytucyj Emisyjnych	Obroty czekowe P. K. O.	Izby Rozrachunkowe	Giełdy: Warszawska	Giełdy: Prowincjonalne	Kurs 7% poż. stabil. z 1927 r.: Warsz.	N. York
	P. K. K. P.						
		Marki					
1919	—	1.862	2.491	—	—		
			złote				
1920	—	26.611	687,1	—	—		
1921	2.773.288	269.167	366,5	37.441	2.724		
1922	11.891.712	1.898.441	648,4	267.953	31.387		
	Złote			Złote			
1923	Bank Polski	1.276	329,7	230,6	38,9		
1924	16.141	3.905	381,4	528,7	63,5		
1925	24.914	7.417	1.592,2	724,6	43,4		
1926	23.845	10.619	1.105,2	676,6	25,3		
1927	46.495	15.941	2.736,0	1.148,6	54,9	—	90,90
1928	60.491	21.273	5.019,0	876,2	41,3	92,65	89,73
1929	65.198	24.008	7.267,0	549,8	34,0	90,76	84,10
1930	62.243	23.862	8.741,0	712,5	33,8	85,91	82,40
1931	53.928	22.623	7.743,2	985,8	20,4	71,25	68,00
1932	43.073	21.791	6.418,4	672,5	12,2	52,70	51,00
1933	42.989	25.258	7.482,3	—	—	—	66,40

STATYSTYKA POLITYCZNA

SEJM

Stan liczebny Klubów w dniu:

	SEJM	Ustawodawczy z 26.I.1919 r.: %	12.4.1919	20.1.1920	27.11.1922	I Ordynar. z 5.11.1922 r.: %	15.2.1923	20.10.1925	II Ordynar. z 4.3.1928 r.: %	10.6.1928	1.5.1930	III Ordynar. z 16.11.1930 r.: %	1.3.1931	1.3.1932	1.3.1933
	Bezpartyjny Blok Współpr. z Rządem								27,5	122	108	55,6	247	247	247
Prawica	Klub Pracy Konstytucyjnej	3,9	17	18	15										
	Związek Ludowo-Narodowy	25,2	109	71	81	22,1	98	100	8,3	37	37				
	(Klub Narodowy)											13,9	62	63	63
	Polskie Zjednoczenie Ludowe	7,1	31												
	Narodowe Zjednoczenie Ludowe			71	45										
	Klub Chrześcijańsko-Narodowy					6,3	28	20							
	(Narodowo Chrześc. Stron. Ludowe)				23										
	Zjednoczenie Mieszczańskie			13	11										
	Klub Chrześcijańskiej Demokracji					9,7	43	41	3,3	15	13	3,3	15	14	14
	Grupa Śląska Chrześc. Demokracji								0,7	3	3				
Centrum	Polskie Stron. Katolicko-Ludowe			5	7			5							
	Polskie Stronnictwo Ludowe			108											
	(Klub Parl. Posłów Chłopskich)											10,8	48	46	42
	Klub Parlamentarny Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego														6
	Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast“	10,2	44		91	15,8	70	50	4,7	21	20				
Lewica	Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie“	13,2	57		24	10,8	48	47	9,0	40	39				
	Klub Stronnictwa Chłopskiego								5,9	26	27				
	Polskie Stronnictwo Ludowe-Lewica	2,5	11	11	8										
	Stronnictwo Radykalno-Chłopskie			2	2	0,9	4	4							
	Niezależna Partja Chłopska							7							
	Związek Chłopski							13	0,7	3	3				
	Narodowo-Chrześc. Klub Robotniczy			29	25										
	Narodowa Partja Pracy				6			6							
	Klub Narodowej Partji Robotniczej			14	21	4,1	18	18	3,1	14	13	2,2	10	10	9
	(Narodowy Związek Robotniczy)	3,7	17												
	Frakcja Narodowej Partji Robotnicz.-Lewica								1,1	5	4				
	Związek Polskich Posłów Socjal.	8,1	35	35	33	9,2	41	41							
	(Klub Związk. Parlam. Posłów Socjal.)								14,4	63	51	5,5	24	23	23
	Polska Partja Socjalistyczna (dawna Frakcja Rewolucyjna)										10				
	Stronnictwo Komunistyczne				2										
	(Związek Proletarjacki Miast i Wsi)					0,4	2	6							
	(Komunistyczna Frakcja Poselska)								1,6	7	7	0,9	4	4	4
Mniejszości narodowe	Ukraińsko-Białoruski Klub Sejmowy								6,6	30					
	Klub Ukraiński					4,5	20	15			26	4,1	18	17	17
	Klub Białoruski					2,4	11	5	1,1	5	4				
	Klub Ukraiński Socj. Radyk. Part. Reprez.								1,8	8	5	0,7	3		
	Ukr. Włośc. Robot. Socj. Zjednocz. „Selrob“					1,1	5	5	0,9	4	1				
	Ukr. Włośc. Robot. Socj. Zjedn. „Selrob“-Lewica								0,4	2					
	Ukr. Włośc. Robot. Socj. Zjedn. „Selrob“-Jedność										3				
	Niemiecki Klub Parlamentarny								4,2	19	18	1,1	5	5	5
	(Klub Zjednoczenia Niemieckiego)					3,1	16	17							
	(Niemieckie Stronnictwo Ludowe)	0,5	2	2	7										
	Klub Koła Żydowskiego	2,1	9	10	10	7,5	34	34	3,0	13	13	1,4	6	6	8
	Rady Ludowe				5										
	Inne i bez przynależności państwowej	3,7	16	6	15	1,4	6	8	1,6	7	9	0,4	2	9	6
	Nieobsadzone mandaty										30				

SENAT

Stan liczebny Klubów w dniu:

	SENAT	I z 12.11.1922: %	15.3.1923	II z 11.3.1928: %	10.6.1928	III z 23.11.1930: %	1.3.1931	1.3.1932	1.3.1933
	Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem			41,4	46	66,6	74	73	73
Prawica	Związek Ludowo-Narodowy	27,0	30	8,2	9	10,8	12	12	12
	Klub Chrześcijańsko-Narodowy	8,2	9						
	Klub Chrześcijań.-Demokratyczny	7,2	8	5,4	6				
	Narodowa Partja Robotnicza i Klub Chrześcijańsko-Demokratyczny					5,4	6	4	6
Centrum	Klub Senatorów Ludowych					5,4	6	6	6
	Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast“	15,3	17	2,7	3				
Lewica	Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie“	7,2	8	6,3	7				
	Klub Stronnictwa Chłopskiego			2,7	3				
	Klub Narodowej Partji Robotniczej	2,7	3	2,7	3				
	Klub Związku Parlam. Polsk. Socjal.	6,3	7	9,0	10	4,5	5	5	5
	Klub Ukraiński	5,4	6	10,8	12	3,6	4	4	4
Mniejsz. nar.	Klub Białoruski	1,8	2						
	Klub Koła Żydowskiego	10,8	12	5,4	6				
	Niemiecki Klub Parlamentarny			4,5	5	2,7	3	3	3
	Klub Zjednoczenia Niemieckiego	4,5	5						
	Inne i bez przynależności	3,4	4	0,9	1	0,9	1	4	2

W miljonach.

INSTYTUCJE EMISYJNE.

Stan na 31.XII	Stan czynny: Złoto	Srebro i monety srebrne	Należn. zagran. zaliczone do pokrycia	Portfel wekslowy	Stan bierny: Obieg pieniężny: Bilety inst. emisyjnych	Bilon i bilety zdawkowe	Ogółem	% pokrycia emisji	Na 1 mieszk. w zł.
	POLSKA KRAJOWA KASA POŻYCZKOWA								
	Marki parytetowe		Marki obiegowe						
1918	—	—	—	—	736,2				
1919	6,6	25,5	2.459,6	4,1	5.271,7				
	Złote w złocie								
1920	15,3	18,9	3.956,4	609,7	42.361,5				
			mar. par.						
1921	30,8	25,9	970,2	15.324,4	229.537,6				
1922	50,6	24,9	45,6	133.400,8	793.437,5				
	Marki parytetowe			Mar. obieg. (miljar.)					
1923	55,0	19,6	38,3	20.588,0	125.372,0				
	Złote w złocie								
27.4.1924	68,4	—	207,6	110,7	317,1				
	BANK POLSKI								
	Złoto w złocie			Złote					
1924	103,4	24,7	269,0	357,0	550,9	123,1	675,8	65,1	23,46
	Złote								
1925	229,9	—	119,9	283,6	381,4	433,5	814,9	72,5	28,05
1926	237,7	1,0	283,7	318,1	592,7	428,4	1.021,1	84,7	34,65
1927	517,3	2,6	687,5	456,0	1.003,0	309,3	1.312,4	72,6	44,01
1928	621,1	1,5	527,1	640,7	1.295,3	244,1	1.539,4	63,1	50,96
1929	700,5	0,2	418,6	704,2	1.340,3	259,3	1.599,6	61,9	52,32
1930	562,2	12,2	288,4	672,0	1.328,2	241,1	1.569,3	55,3	50,70
1931	600,4	37,0	88,0	670,3	1.218,3	241,4	1.459,7	48,1	46,02
1932	502,2	40,7	48,5	585,5	1.002,8	322,4	1.325,2	45,0	40,64
1933	475,6	49,2	—	688,1	1.004,0	341,6	1.345,6	40,8	40,60

W miljonach.

POCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI.

Stan na 31.XII	Obrót czekowy: Liczba wpłat i wypłat (w tysiąc.)	Obrót: Ogółem	Bezgotówkowy: W miljonach	W %% sum obrot.	Obrót oszczędn.: Ogółem	W tem wpłaty
		Marki			Marki	
1919	—	1.863	1.024	54,9		
1920	—	26.611	16.781	63,0	1.473	1.254
1921	—	269.097	171.876	63,9	4.943	3.803
1922	6.747,2	1.897.066	1.204.217	63,5	7.804	4.703
		Złote			Złote	
1923	11.018,2	1.276,2	781,6	56,1	22,0	16,2
1924	10.967,3	3.124,3*)	1.664,7 *)	51,7	18,5	12,1
1925	11.522,5	7.417,9	3.992,7	53,8	57,1	31,1
1926	13.441,9	10.610,7	6.014,5	56,6	83,7	47,2
1927	19.874,2	15.941,3	9.436,9	59,2	183,3	108,6
1928	25.357,9	21.273,1	13.009,4	61,2	296,6	166,7
1929	30.878,7	24.008,0	14.665,4	61,1	373,0	209,1
1930	34.903.8	23.862,2	14.939,2	62,6	550,9	315,2
1931	36.368,5	22.623,2	14.641,9	65,6	769,8	425,4
1932	36.646,1	21.791,2	14.731,3	67,6	890,6	503,1
1933	41.101,7	25.258,3	18.455,4	73,2	1.038,2	551,3

*) Od 1 maja

W miljonach złotych.

PRZYCHÓD BILANS

Rok	Obrót towarowy: Wywóz i wymyt towarów	Złoto	Obrót dewizowy: Usługi i świadczenia: Komunikacja: koleje, żegluga, poczta i telegraf	Emigracja: przekazy emigrantów i kapitały reemigrantów	Turystyka zagraniczna w Polsce	Usługi ubezpieczeniowe	Wydatki Rządów obcych w Polsce	Cła pobrane w Gdańsku	%% i prowizje	Inne	Kapitały: Krótkoterminowe: Kupiectwo: Wzrost zadłużenia w handlu zagraniczn.	Przedsiębiorstwa: Wzrost zadłużenia gotówkowych zagranicą	Przedsiębiorstwa: Zmniej. wierz.	Banki: Wzrost zadłużenia	Banki: Zmniejszenie wierzytelności	Sprzedaż papierów wartościowych: Kraj.	Zagraniczn.	Wzrost zadłużenia z innych tytułów	D… Wzr… zadłu…: Państwa
	Złote w złocie																		
1923	1.207,6		27,8	136,4	18,8	4,7	5,4	2,8	3,7	11,8	186,9		—	—	28,8	12,5		5,0	—
1924	1.326,4		75,4	157,6	36,0	5,6	8,0	23,9	6,3	8,5	285,0		4,0	75,2	9,2	15,0		44,4	83,9
	Złote																		
1925	2.294,9		176,8	258,0	48,2	22,7	13,8	113,5	6,2	28,1	545,9		20,6	64,0	451,2	34,4		5,2	339,0
1926	2.273,8		121,2	241,1	60,7	4,2	13,0	41,0	6,5	19,4	596,2		33,3	71,2	—	20,0		18,9	—
1927	2.547,3	5,5	199,7	242,7	71,1	6,7	6,0	58,4	17,9	13,2	—	725,5	25,7	106,3	9,2	48,6	6,8	—	541,6
1928	2.485,1	0,2	247,3	271,1	98,3	14,7	8,5	97,9	31,6	10,7	421,6	769,0	17,3	136,9	145,7	69,7	10,1	—	—
1929	2.704,0	0,9	281,4	277,8	167,1	119,8	9,0	105,1	30,8	0,1	55,5	914,3	1,2	138,1	235,3	34,2	2,1	18,1	[illegible]
1930	2.341,0	181,0	206,0	292,0	158,0	—	—	—	30,0	—	51,0	713,0		118,0		—	—	—	[illegible]
1931	1.792,0	—	260,0	287,0	94,0	—	—	60,0	17,0	—	23,0	626,0		254,0		—	—	2,0	26[illegible]

*) W tem suma z tytułu realizacji Traktatu Ryskiego.

W miljonach złotych.

ROZCHÓD BILANS

Rok	Obrót towarowy: Przywóz i przemyt towarów	Złoto	Obrót dewizowy: Usługi i świadczenia: Komunikacja: koleje, żegluga, poczta i telegraf	Emigracja: kapitały emigrantów	Turystyka polska zagranicą	Usługi ubezpieczeniowe	Wydatki Rządu Polskiego zagranicą	Gdańsk: Cła wypłacone przez obywateli polskich	Gdańsk: Wypłaty z rozrachunku celnego	%% i prowizje	Inne	Kapitały: Krótkoterminowe: Kupiectwo: Wzrost wierzyt. W handlu zagranicz.	Przedsiębiorstwa: Kredyty gotówkowe: Udzielone zagranicy	Przedsiębiorstwa: Zmniej. zadłuż.: Spłacone zagranicy	Banki: Wzrost wierzytelności	Banki: Zmniejszenie zadłużenia	Kupno papierów wartościowych: Kraj.	Zagr.	Zmniejszenie zadłużenia z innych tytułów
	Złote w złocie																		
1923	1.146,4		16,4	24,2	46,6	7,1	11,0	35,5		25,9	4,2	—	—	75,6	9,2	27,5	—		0,5
1924	1.448,8		37,1	28,9	86,8	9,2	13,9	129,9		72,3	5,5	—	3,0	105,0	218,1	—	—		—
	Złote																		
1925	3.366,7		59,3	134,2	141,0	22,9	21,5	209,3		123,8	13,8	—	12,5	422,8	16,0	16,9	—		—
1926	1.356,2		82,6	62,4	76,9	5,4	20,1	172,3		175,5	23,9	—	39,4	486,7	253,1	61,7	7,5		14,4
1927	2.999,5	253,0	96,1	53,6	122,0	5,4	10,4	79,6	—	247,4	32,0	—	16,5	310,7	561,0	21,8	19,8	5,5	—
1928	3.473,1	106,8	86,9	61,1	169,0	11,7	13,2	102,8	—	316,1	28,4	19,6	31,5	529,8	59,3	—	27,8	11,0	—
1929	3.128,5	119,7	79,0	68,7	164,9	131,2	44,7	97,5	23,3	410,8	28,0	168,1	46,0	600,8	—	—	15,1	4,6	12,6
1930	2.273,0	40,0	82,0	45,0	245,0	—	—	—	—	434,0	—	635,0	708,0		33,0		—	—	—
1931	1.484,0	61,0	112,0	21.0	186,0	—	—	—	66,0	441,0	32,0	281,0	625,0		444,0		—	—	—

W miljonach.

KREDYT KRÓTKOTERMINOWY.

Stan na 31.XII	Dyskonto weksli: Instytucje Emisyjne	Dyskonto weksli: Banki Państw.: Pol. B. Krajowy Pań. B. Odbud. Zakł. Kred. w Małopolsce	Dyskonto weksli: Banki Akcyjne	Otwarty kredyt: Banki Państw.: Pol. B. Krajowy Pań. B. Odbud. Zakł. Kred. w Małopolsce	Otwarty kredyt: Banki Akcyjne	Przeciętna stopa dyskonta weksli Inst. Emisyjnych
	P. K. K. P.					P. K. K. P.
		M	a	r	k	i
1919	4,1	52,6	460,0	167,6	535,0	6—6,5
1920	609,7	128,2	1.943,0	393,4	5.110,0	6—6,5
1921	15.324,4	7.912,5	12.489,0	2.460,5	24.951,0	6,2—6,7
			Złote		Złote	
1922	133.401,0	39.984,9	25,0	31.684,6	21,8	7—7,5
1923	20.588,038,0	B. Gosp. Kraj. Bank Rolny	4,0	B. Gosp. Kraj. Bank Rolny	15,6	9,0
	Bank Polski			Złote		Bank Polski
	Złote					
1924	257,0	52,2	173,8	8,3	143,6	11,8
1925	289,4	60,7	209,1	117,1	277,5	10,8
1926	321,3	91,5	283,0	67,0	322,0	11,0
1927	456,0	172,0	530,0	77,0	491,0	8,3
1928	640,7	222,0	773,0	77,0	602,0	8,0
1929	704,2	253,0	818,7	113,8	750,0	8,6
1930	672,0	276,8	851,6	145,7	930,9	7,2
1931	670,3	266,9	527,2	151,1	649,7	7,5
1932	585,5	247,2	407,1	143,2	508,0	7,2
1933	679,5	274,4	366,6	135,0	448,4	5,7

W miljonach.

KREDYT DŁUGOTERMINOWY.

Stan na 31.XII	Ogółem	Banki Państwowe	Towarzystwa Kredytowe: Ziemskie	Towarzystwa Kredytowe: Miejskie	Towarzystwa Kredytowe: Przem. Polsk.	Banki Hipoteczne	Nowowydane Poż. Hip.: Razem	Nowowydane Poż. Hip.: Banki Państw.	Nowowydane Poż. Hip.: Inne Inst. Kredytowe
		M	a	r	k	i	Marki		
1919	1.851,5	148,4	1.023,6	522,0	—	157,5	190,8	12,9	177,9
1920	2.014,3	146,7	1.126,9	564,5	—	176,2	328,1	13,2	314,9
1921	2.382,5	171,5	1.297,9	683,5	—	229,6	717,9	71,9	646,0
1922	4.585,0	300,2	3.107,9	872,1	—	304,8	2.493,9	151,1	2.342,8
1923	4.870,3	293,5	3.140,2	1.088,2	—	348,4	735,0	32,3	702,7
		Złote w złocie							
1924	378,0	12,3	201,8	89,7	16,6	57,6	504,5	—	504,5
							Złote w złocie		
							27,1	—	27,1
		Z	ł	o	t	e			
1925*	642,5	165,1	321,4	90,3	6,8	58,9	38,8	1,2	37,6
							Złote		
1926	717,7	213,9	320,8	89,1	33,1	54,8	35,8	18,6	17,2
1927	1.083,7	432,7	408,8	134,1	40,8	67,3	214,2	83,7	130,5
1928	1.552,1	738,3	452,1	199,6	61,7	100,7	358,3	171,1	187,2
1929	1.837,3	923,7	474,1	227,5	68,3	143,7	241,0	156,1	84,9
1930	2.060,9	1.057,8	499,1	281,5	67,7	154,8	253,1	139,9	113,2
1931	2.213,0	1.130,3	548,5	325,3	50,1	158,8	188,7	100,7	88,0
1932	2.261,0	1,172,5	551,6	332,7	48,0	156,2	75,7	61,8	13,9

*) Od 1925 r. tablica obejmuje: 3 Towarzystwa Kredytowe Ziemskie, 13 Towarzystw Kredytowych Miejskich, 4 Banki Hipoteczne i 2 Banki Komunalne.

W miljonach.

WKŁADY.

Stan na 31.XII	P. K. O.: Czekowe	P. K. O.: Oszczędnościowe	à vista: Banki Państwowe: Polski Bank Krajowy, Państwowy Bank Odbudowy, Zakł. Kredytowe Miast Małopol.	Terminowe: Banki Państwowe	Terminowe: Banki Akcyjne	Bezterminowe: Banki Akcyjne
		M	a	r	k	i
1919	303,6	—	—	121,6	338,0	1.895,0
1920	2.230,9	1.048,9	—	127,0	1.804,0	6.733,0
1921	9.403,5	3.696,7	—	285,4	7.963,0	32.626,0
					Złote	
1922	55.338,3	5.296,3	—	1.475,9	4,5	32,6
		Z	ł o t e			
			Bank Gosp. Krajowego Bank Rolny			
1923	6,8	0,9			0,5	8,5
1924	37,5	7,5	24,7	10,9	30,4	126,4
1925	52,4	12,6	31,9	40,8	55,3	117,1
1926	104,2	24,6	97,0	61,0	108,8	163,0
1927	133,3	67,6	162,0	82,0	175,1	245,4
1928	193,5	12[illegible],3	208,0	159,0	290,0	329,0
1929	210,6	173,0	174,0	141,0	333,6	357,8
1930	177,6	253,7	148,0	133,3	462,4	422,2
1931	177,6	332,2	162,5	130,0	274,0	252,3
1932	178,0	444,9	186,4	129,6	229,5	221,5
1933	207,0	506,5	189,9	126,6	186,8	209,5

W miljonach.

STAN ZATRUDNIENIA W PRZEMYŚLE.

Rok	Liczba przepracowanych robotniko-godzin: Ogółem	W przemysłach: Mineraln.	Metal. i masz.	Chemicz.	Włókien.	Drzewn.	Spożyw.	Budowlanym
1925	875,2	80,8	133,6	66,5	236,6	102,8	132,1	55,3
1926	821,2	80,6	126,6	65,0	233,1	94,4	115,1	46,3
1927	1.039,7	111,3	162,8	71,3	332,3	110,4	120,0	56,9
1928	1.190,5	139,1	200,7	77,2	345,0	117,7	129,6	89,0
1929	1.165,0	137,0	201,7	80,2	316,2	113,7	135,9	86,4
1930	945,8	103,0	153,1	78,0	246,8	95,7	125,6	56,7
1931	780,8	77,5	114,4	69,5	234,1	70,0	105,7	34,6
1932	628,3	57,2	88,7	58,1	200,7	53,5	88,2	18,2

HANDEL ZAGRANICZNY I.

Rok	Bilans ogólny: Tonny (tysiące): Przywóz	Tonny (tysiące): Wywóz	Złote (miljony): Przywóz	Złote (miljony): Wywóz	Złote (miljony): Saldo	Obrót na 1 mieszkańca w dol. zł.	Ważniejsze pozycje: Przywóz (milj. zł.): Maszyny	Przywóz (milj. zł.): Sur. włók.	Wywóz (milj. zł.): Prod. rol. i hodowl.	Wywóz (milj. zł.): Materjały opałowe
	Złote w złocie						Złote w złocie			
1922	4.125,9	9.141,6	845,4	655,2	—190,2	4,6	180,0	204,7	115,5	85,7
1923	3.194,2	17.647,8	1.116,5	1.195,6	+ 79,1	7,9	269,8	237,0	124,9	327,1
1924	2.413,5	15.739,8	1.478,6	1.265,9	—212,7	18,2	167,6	287,1	402,7	264,9
	Złote						Złote			
1925	3.410,7	13.602,7	2.755,1	2.187,9	—567,2	19,1	193,1	296,9	545,1	160,4
1926	2.438,5	22.303,9	1.538,9	2.246,3	+707,4	14,6	175,1	415,3	849,6	433,6
1927	4.903,1	20.356,0	2.892,0	2.514,7	—377,3	20,5	380,8	539,0	907,9	343,3
1928	5.165,4	20.423,6	3.362,2	2.508,0	—854,2	21,5	550,9	575,4	950,1	362,9
1929	5.087,9	21.037,9	3.111,0	2.813,4	—297,6	21,5	533,9	520,3	1.152,8	384,4
1930	3.571,0	18.922,0	2.246,0	2.433,2	+187,2	16,7	286,0	357,2	879,5	347,3
1931	2.930,6	18.703,2	1.468,2	1.878,6	+410,4	11,8	177,2	245,6	629,8	351,2
1932	1.786,8	13.503,5	862,0	1.083,8	+221,8	6,7	81,4	162,2	353,5	219,2
1933	2.356,5	12.985,8	827,0	959,6	+132,6	6,07	75,2	185,9	270,0	173,4

W miljonach.

HANDEL ZAGRANICZNY III.

Rok	Wywóz do niektórych Państw: Anglja	Austrja	Czechosłowacja	Francja	Niemcy	Szwecja	St. Zjedn. Ameryki	Rumunja
	Złote w złocie							
1922	26,7	72,1	31,4	11,8	324,3	1,6	5,6	72,3
1923	70,0	110,9	57,5	24,7	593,2	4,6	6,9	136,1
1924	133,0	127,7	99,5	52,9	546,6	5,6	7,1	78,6
	Złote							
1925	173,4	272,1	240,5	36,6	903,1	22,5	16,1	106,2
1926	384,1	230,6	198,6	81,1	568,5	128,1	14,9	72,1
1927	306,4	276,4	252,9	43,0	804,7	146,2	19,1	82,4
1928	226,7	311,4	295,6	43,0	858,8	109,7	19,0	54,4
1929	288,3	294,7	296,3	60,6	877,1	107,3	30,8	[illegible],0
1930	294,4	227,1	216,4	75,2	626,6	111,1	21,9	50,9
1931	318,3	174,7	143,9	103,4	315,3	91,1	12,7	30,9
1932	178,1	86,2	89,7	61,6	175,9	63,7	10,0	29,4
1933	184,7	55,6	48,1	53,1	167,8	47,8	15,9	15,9

W miljonach.

HANDEL ZAGRANICZNY II.

Rok	Przywóz z niektórych Państw: Anglja	Austrja	Czechosłowacja	Francja	Holandja	Niemcy	Szwajcarja	Stany Zj. Ameryki	Włochy
	Złote w złocie								
1922	59,3	85,9	55,1	36,4	14,4	312,4	10,5	131,6	15,0
1923	90,5	96,9	53,7	43,0	17,3	484,7	12,6	171,3	21,7
1924	110,3	173,3	84,7	72,8	27,8	509,9	23,1	183,0	74,5
	Złote								
1925	219,0	265,6	150,5	161,3	57,1	854,0	41,5	377,1	113,8
1926	160,6	104,2	77,0	114,5	67,9	363,4	33,9	267,9	72,7
1927	270,8	188,8	167,4	216,3	122,0	736,7	60,8	372,9	84,0
1928	313,5	221,0	213,4	249,1	139,3	903,1	89,3	466,6	83,0
1929	265,0	181,3	227,8	214,2	113,2	850,4	104,6	383,7	84,0
1930	177,9	127,5	169,5	151,1	77,9	605,8	85,3	270,8	70,3
1931	104,4	74,9	100,2	109,7	40,5	359,2	80,4	154,9	50,5
1932	74,8	37,7	46,0	59,4	31,6	173,1	41,5	104,0	29,0
1933	83,1	35,2	36,6	56,5	28,7	145,7	27,0	109,9	38,3

W miljonach.

HANDEL ZAGRANICZNY IV.

Rok	Saldo obrotów z niektóremi Państwami: Anglja	Austrja	Czechosłowacja	Francja	Holandja	Niemcy	Szwajcarja	Szwecja	St. Zjed. Ameryki	Rumunja	Włochy
	Złote w złocie										
1922	— 32,6	— 13,8	— 23,8	— 24,6	— 7,4	+ 11,9	— 8,0	— 0,7	—126,0	+ 68,8	—12,8
1923	— 20,5	+ 14,0	+ 3,8	— 18,3	— 4,3	+108,5	— 2,9	— 1,4	—164,4	+130,2	—14,9
1924	+ 22,7	— 45,6	+ 14,9	— 20,0	+14,9	+ 36,7	—17,4	+ 1,0	—176,8	+ 58,0	—67,9
	Złote										
1925	— 45,6	+ 6,5	+ 89,9	—124,7	+ 0,4	+ 49,1	—29,5	— 0,9	—361,0	+ 66,5	—98,1
1926	+223,5	+126,4	+121,6	— 33,4	+ 4,2	+205,1	—10,4	+109,1	—253,0	+ 58,7	—28,5
1927	+ 35,6	+ 87,6	+ 85,5	—173,3	—36,9	+ 68,0	—41,7	+ 88,2	—353,8	+ 11,7	—31,2
1928	— 86,8	+ 90,4	+ 82,2	—206,1	—61,3	— 44,4	—72,1	+ 39,9	—447,6	+ 16,1	—34,4
1929	+ 23,3	+113,4	+ 68,4	—153,7	—33,9	+ 26,7	—64,1	+ 50,5	—352,9	+ 37,4	—43,8
1930	+116,5	+ 99,6	+ 46,9	— 75,9	+ 4,8	+ 20,9	—33,6	+ 70,2	—248,9	+ 29,0	—38,9
1931	+213,9	+ 99,8	+ 43,6	— 6,4	+27,8	— 43,9	—25,4	+ 62,1	—142,2	+ 17,3	—14,3
1932	+103,3	+ 48,5	+ 43,7	+ 2,2	+20,5	+ 2,8	—12,8	+ 47,8	— 94,0	+ 21,4	+ 4,4
1933	+101,6	+ 20,4	+ 11,5	— 3,4	+25,7	+ 22,1	—13,0	+ 30,9	— 94,0	+ 8,5	—13,3

W tysiącach tonn.

PRODUKCJA I: GÓRNICTWO I HUTNICTWO.

Rok	Węgiel kamienny: Świat	Węgiel kamienny: Polska	Ropa naftowa: Świat	Ropa naftowa: Polska	Surowiec żelaza: Niemcy	Surowiec żelaza: Polska	Stal: Niemcy	Stal: Polska	Cynk: Świat	Cynk: Polska	Ołów: Świat	Ołów: Polska
1913	1.213.100	40.972	55.107	1.071	10.916	1.055	11.768	1.619,0	1.008,6	192,0	1,189	42
1923	1.204.700	36.098	144.762	737	4.941	520	6.208	1.129,0	948,1	96,5	1,208	16
1924	1.192.400	3[illegible].281	144.528	771	7.833	334	9.703	679,0	1.002,7	93,1	1,310	21
1925	1.195.400	29.081	152.291	812	10.089	315	12.051	782,0	1.138,8	114,3	1,529	29
1926	1.186.700	35.747	156,374	796	9.636	327	12.226	788,0	1.231,2	123,7	1,618	28
1927	1.280.400	38.084	179.374	723	13.089	618	16.123	1.244,0	1.313,3	150,3	1,701	30
1928	1.240.600	40.616	188.733	743	11.804	684	14.318	1.437,4	1.414,0	161,8	1,657	37
1929	1.318.400	46.236	206.300	675	13.239	704	16.246	1.377,3	1.457,1	169,0	1,745	37
1930	1.209.900	37.506	196.800	663	9.695	478	11.538	1.238,0	1.398,0	174,0	1,646	41
1931	1.044.000	38.265	189.900	631	6.068	347	8.284	1.037,0	999,0	131,0	1,378	32
1932	—	28.835	—	557	—	199	—	564,0	—	85,0	—	12
1933	—	27.339	—	—	—	306	—	—	—	—		

W tysiącach.

RYNEK PRACY.

Rok	Kasy Chorych *): Ilość ubezpieczonych na 1.I	Kasy Chorych *): W tem ich rodzin	Robotnicy zatrudnieni (stan na 31.XII): Ogółem	W tem: Górnictwo	W tem: Hutnictwo	W tem: Przem. przetw.	W tem: Roboty publ.	Bezrobotni: Stan na 31.XII	Strajki: Ilość	Strajki: Strajkujących
1921	1.510,4	—	—	—	—	—	—	52,2	720	479,3
1922	2.462,4	1.193,5	—	—	—	—	—	32,6	800	607,0
1923	3.139,2	1.721,1	—	—	—	—	—	35,3	1.263	849,1
1924	3.720,7	2.116,4	—	—	—	—	—	103,8	915	564,1
1925	3.756,4	2.101,5	612,8	135,4	44,3	370,1	6,7	251,3	532	148,5
1926	3.580,0	1.976,0	683,2	156,5	51,5	415,1	24,1	190,1	590	145,5
1927	3.937,0	2.152,3	789,3	144,7	57,6	518,5	16,2	165,3	616	234,9
1928	4.345,6	2.352,6	862,8	147,4	66,6	577,0	17,3	126,4	769	354,0
1929	4.808,9	2.530,0	780,1	163,7	59,8	488,7	16,6	185,3	494	217,0
1930	4.789,5	2.522,3	655,2	148,1	51,9	391,3	11,1	299,8	312	48,0
1931	4.679,0	2.505,0	535,9	132,0	42,1	300,4	13,9	312,5	357	107,0
1932	4.316,0	2.335,0	478,6	109,5	31,5	278,0	17,5	220,2	499	313,0

*) Bez Górnego Śląska.

W miljonach q.

PRODUKCJA II.

Rok	Rolnictwo: Pszenica: Świat	Pszenica: Polska	Żyto: Świat	Żyto: Polska	Jęczmień: Świat	Jęczmień: Polska	Owies: Świat	Owies: Polska	Ziemniaki: Świat	Ziemniaki: Polska
1909—1913	1.028,6	16,8	450,3	57,1	380,2	14,9	655,4	28,1	1.490,1	247,9
1921—1925	1.021,7	12,0	418,8	51,2	328,3	14,2	609,6	28,0	1.661,0	265,4
1926—1930	1.214,0	18,0	459,0	62,0	386,0	14,[illegible]	684,0	24,0	1.880,0	277,0
1922	—	12,7	—	51,7	—	10,0	—	15,9	—	257,9
1923	—	14,9	—	61,7	—	12,8	—	22,1	—	244,6
1924	1.063,3	10,2	447,9	37,6	324,5	9,5	661,4	15,4	1.306,7	226,2
1925	1.097,0	17,4	465,7	67,4	386,2	13,0	695,6	20,9	1.879,8	247,3
1926	1.138,5	14,3	432,0	51,8	352,0	12,1	668,8	19,4	1,717,1	213,8
1927	1.154,2	16,6	461,1	58,9	355,5	12,8	656,7	21,4	2,015,7	267,7
1928	1.255,2	16,1	437,6	61,1	404,0	15,3	731,6	25,0	1.840,5	276,6
1929	1.117,6	17,9	457,0	70,1	403,1	16,6	709,1	29,5	1.956,7	317,5
1930	1,277,3	22,4	479,8	69,6	397,7	14,6	708,8	23,5	1.896,4	309,0
1931	—	22,6	—	57,0	—	14,8	—	23,1	—	309,9
1932	—	13,5	—	61,1	—	14,0	—	23,9	—	299,7

ROK	Cukrownictwo: Buraki cukr. (w milj. q.): Świat	Buraki cukr.: Polska	Cukier bur. (w tys. tonn): Świat	Cukier bur.: Polska
1909/10—1913/14	542,9	41,1	8.399,9	686,4
1921/22—1925/26	458,0	26,5	5.620	406,6
1926/27—1930/31	630,0	44,0	9.520	715,5
1920/21	—	—	—	159,7
1921/22	—	—	—	273,4
1922/23	—	26,7	5.312,4	304,3
1923/24	—	25,7	6.033,4	385,1
1924/25	530,0	32,1	8.281,1	491,2
1925/26	560,0	36,9	8.528,5	579,0
1926/27	537,0	37,2	7.856,7	574,7
1927/28	609,1	36,2	9.121,9	565,8
1928/29	610,4	49,0	9.543,0	745,4
1929/30	565,0	49,7	9.283,0	915,9
1930/31	776,9	47,2	11.896,0	775,6
1931/32	—	27,6	8.691,0	493,2
1932/33	—	23,8	—	—

Tysiące sztuk.

PRODUKCJA III.

Rok	Hodowla: Konie: Niemcy	Konie: Polska	Bydło rogate: Niemcy	Bydło rogate: Polska	Trzoda chlewna: Niemcy	Trzoda chlewna: Polska
1913	3.807	3.496	18.474	8.664	22.533	5.487
1925	3.917	4.000	17.202	8.800	16.200	5.500
1926	3.873	4.127	17.221	8.602	19.424	6.333
1927	3.810	4.069	18.011	8.601	22.899	6.329
1928	3.718	4.047	18.414	9.057	20.106	4.829
1929	3,617	4.047	18.033	9.057	19.944	4.829
1930	3.522	4.103	18.470	9.399	23.442	6.047
1931	3.451	4.124	19.124	9.786	23.808	7.321
1932	—	3.940	—	9.461	—	5.844